

EM 2009 / 14

Udenrigspolitisk Redegørelse

ved Formanden for Naalakkersuisut

Bemærkninger i forbindelse med genoptryk af Udenrigspolitisk Redegørelse 2009

Denne udgave af Udenrigspolitisk redegørelse blev oprindeligt forberedt til Forårssamlingen 2009. Arbejdet med at udfærdige rapporten blev gjort i perioden oktober 2008 til februar 2009. Samlingen blev, som bekendt, aflyst, da den daværende landsstyreformand udskrev valg.

Formandskabet for Inatsisartut offentliggjorde 25. august 2009 det nye sprogbrug, der indbefatter at man på dansk skal bruge de grønlandske betegnelser for Naalakkersuisut (tidl. Landsstyret) og Inatsisartut (tidl. Landstinget).

Desuden blev der i forbindelsen med regeringsskiftet lavet en organisationsændring, hvorefter visse ressortområder er flyttet til andre departementer og nye departementer er oprettet.

Af disse grunde kan teksten i nærværende redegørelse virke forældet. Det er dog blevet besluttet at bruge teksten som den foreligger, med den begrundelse at der er tale om et historisk dokument der omhandler forhold fra før 2009.

Udenrigsdirektoratet

BEMÆRKNINGER I FORBINDELSE MED GENOPTRYK AF UDENRIGSPOLITISK REDEGØRELSE 2009.....	II
1. INDLEDNING.....	VIII
DISPOSITION.....	IX
DEL I: LANDSSTYRETS TVÆRGÅENDE UDENRIGSPOLITIK.....	11
1.3.1 AFTALEGRUNDLAGET.....	11
1.3.2 ARBEJDET I JOINT COMMITTEE I 2008.....	12
1.4 PERMANENT COMMITTEE.....	12
1.5. CIA OVERFLYVNINGER OG MELLEMLANDINGER PÅ GRØNLANDSK TERRITORIUM.....	13
1.6 HAVRETSKONVENTIONEN.....	13
1. DET ARKTISKE SAMARBEJDE	14
2.1 ARKTISK RÅD	14
2.2 ARBEJDSGRUPPEN VEDRØRENDE BÆREDYGTIG UDVIKLING (SDWG).....	14
2.3 SAMARBEJDE MED CANADA	16
2.3.1 TARTUPALUK - HANS Ø.....	16
2. NORDISK SAMARBEJDE.....	16
3.1 ARKTISK KONFERENCE	17
3. DET EUROPÆISKE SAMARBEJDE – EU	17
4.1 AFTALERELATIONERNE MELLEM EU OG GRØNLAND.....	17
4.2 PARTNERSKABSFTAEN MELLEM EU OG GRØNLAND.....	18
4.3 SAMARBEJDET I OVERSØISKE LANDE OG TERRITORIER (OLT).....	18
4.4 EU'S ARKTISKE POLITIK	19
4.5 TILTAG VEDRØRENDE HANDEL MED SÆLSKIND.....	20
4. DET GLOBALE SAMARBEJDE – FN.....	20
5.1 FN'S MENNESKERETTIGHEDSRÅD.....	20
5.2 FN'S PERMANENTE FORUM FOR OPRINDELIGE FOLKS ANLIGGENDER	21
5.3 FN'S DEKLARATION OM OPRINDELIGE FOLKS RETTIGHEDER.....	22
5.4 FN'S SPECIALRAPPORTØR FOR OPRINDELIGE FOLK.....	23
5.5 EKSPERTMEKANISME FOR OPRINDELIGE FOLKS RETTIGHEDER UNDER FN'S MENNESKERETTIGHEDSRÅD	23
5.6 WORLD INTELLECTUAL PROPERTY ORGANIZATION (WIPO) OG TRADITIONEL VIDEN.....	24
5. UDENRIGSHANDELSPOLITIK.....	25

6.1 UDENRIGSHANDELSPOLITISKE MÅLSÆTNINGER.....	25
6.2 BILATERALE FORHOLD	25
6.3 DET MULTILATERALE SPOR.....	26
6.4 PROCESSEN MED AT BRINGE GRØNLANDS LOVGIVNING OG TOLDSATSER I OVERENSSTEMMELSE MED WTO'S REGELSÆT.....	27
6.5 INTERNATIONALE RAMMEBETINGELSER – VETERINÆRAFTALE MED EU.....	28
6. BRANDING GREENLAND.....	28
7.1 AKTIVITETER 2008.....	28
7. UDENRIGSDIREKTORATETS ORGANISATION.....	30
8.1 GRØNLANDS REPRÆSENTATION I KØBENHAVN.....	30
8.2 GRØNLANDS REPRÆSENTATION I BRUXELLES	31
DEL II: LANDSSTYRETS INTERNATIONALE RESSORTSAMARBEJDE.....	33
8. LANDSSTYRETS SEKRETARIAT	33
9. DEPARTEMENTET FOR FINANSER OG UDENRIGSANLIGGENDER.....	34
10.1 SKATTESTYRELSEN.....	34
10. DEPARTEMENTET FOR FISKERI, FANGST OG LANDBRUG.....	35
11.1 NORTH ATLANTIC FISHERIES MINISTER CONFERENCE (NAFMC).....	35
11.2 NORTHWEST ATLANTIC FISHERIES ORGANIZATION (NAFO).....	36
11.3 NORTH EAST ATLANTIC FISHERIES COMMISSION (NEAFC).....	37
11.4 NORDISK EMBEDSMANDSKOMITE FOR FISKERI OG HAVBRUG, JORDBRUG, LEVNEDSMIDLER OG SKOVBRUG (EK-FJLS (FISKERI)).....	38
11.5 NORTH ATLANTIC SALMON CONSERVATION ORGANIZATION (NASCO).....	39
11.6 EU-FISKERIPROTOKOL	40
11.7 FISKERIAFTALE SAMT GENNEMFØRELSE AF PROTOKOL FOR 2008 MELLEM GRØNLAND OG RUSLAND.....	41
11.8 FISKERIAFTALE SAMT GENNEMFØRELSE AF PROTOKOL FOR 2008 MELLEM GRØNLAND OG NORGE.....	41
11.9 FISKERIAFTALE SAMT PROTOKOL FOR 2008 MELLEM GRØNLAND OG FÆRØERNE	42
11.10 AFTALE MED ISLAND OG NORGE OM LODDEBESTANDEN I FARVANDENE MELLEM GRØNLAND, ISLAND OG JAN MAYEN.....	42
11.11 KONSULTATIONER MED CANADA OM FÆLLESBESTANDE.....	43
11.11.1 FÆLLES BESTANDE AF HELLEFISK OG REJER.....	43
11.11.2 SÆLFANGSTSAMARBEJDE MELLEM CANADA OG GRØNLAND.....	43
11.11.3 CANADISKE PRIORITETER.....	44
11.11.4 INFORMATIONSDVEKSLING.....	44
11.11.5 FORVENTNINGER TIL NÆSTE PERIODES INDSATS.....	44
11.12 NORTH ATLANTIC MARINE MAMMAL COMMISSION (NAMMCO).....	44
11.13 DEN INTERNATIONALE HVALFANGSTKOMMISSION (IWC).....	45

11.13.1 MÅLSÆTNING OG STRATEGI.....	46
11.13.2 RESULTAT OG MÅLOPFYLDELSE.....	46
11.13.3 FORVENTNINGER TIL NÆSTE PERIODES INDSATS.....	47
11.14 FÆLLESKOMMISSIONEN OM HVID- OG NARHVALER MELLEML CANADA OG GRØNLAND (JCNB).....	47
11.14.1 INDSATSEN I 2008.....	48
11.14.2 FORVENTNINGER TIL NÆSTE PERIODES INDSATS.....	48
11.15 MEMORANDUM OF UNDERSTANDING MELLEML GRØNLAND OG NUNAVUT OM FÆLLES ISBJØRNEBESTANDE.....	48
11.16 OSLO KONVENTIONEN OM BEVARING AF ISBJØRN, POLAR BEAR SPECIALIST GROUP (PBSG).....	49
11.16.1 MÅLSÆTNING OG STRATEGI.....	50
11.16.2 RESULTAT OG MÅLOPFYLDELSE.....	50
11.16.3 FORVENTNINGER TIL NÆSTE PERIODES INDSATS.....	51
11.17 THE INTERNATIONAL UNION FOR CONSERVATION OF NATURE (IUCN).....	51
11. DEPARTEMENTET FOR INFRASTRUKTUR OG MILJØ.....	51
12.1 MILJØ- OG NATURSTYRELSEN.....	51
12.1.1 ARKTISK RÅD	51
12.1.1.1 ARCTIC MONITORING ASSESSMENT PROGRAM (AMAP).....	51
12.1.1.2 PROTECTION OF THE ARCTIC MARINE (PAME).....	52
12.1.1.3 CONSERVATION OF ARCTIC FLORA AND FAUNA (CAFF)	53
12.1.2 NORDISK MINISTERRÅD.....	53
12.1.2.1 HAV- OG LUFTGRUPPEN.....	53
12.1.2.2 NATUR, FRILUFTSLIV OG KULTURMILJØGRUPPEN	54
12.1.2.3 EMBEDSMANDSKOMITE FOR REGIONAL POLITIK (EK-R).....	55
12.1.2.4 PRODUKT- OG AFFALDSGRUPPEN (PA-GRUPPEN).....	55
12.1.3 ENVIRONMENTAL SUBCOMMITTEE UNDER PERMANENT COMMITTEE	55
12.1.4 KLIMAKONVENTIONEN OG KYOTOPROTOKOLLEN	55
12.1.5 UNESCO-KONVENTIONEN OM BESKYTTELSE AF VERDENS KULTUR- OG NATURARV, WORLD HERITAGE	56
12.1.6 WASHINGTON-KONVENTIONEN (CITES)	56
12.1.7 RAMSARKONVENTIONEN	57
12.1.7 KONVENTIONEN OM BIOLOGISK MANGFOLDIGHED (CBD)	58
12.1.8 UNESCO: MAN AND THE BIOSPHERE (MAB)	58
12.2 TRAFIK.....	59
12.2.1 KOBLINGEN MELLEML GRØNLAND OG OMVERDENEN.....	59
12.2.2 ARKTISK KODE.....	60
12.2.3 FORVENTNINGER TIL NÆSTE PERIODES INDSATS.....	60
12.3 TRANSATLANTISK SAMARBEJDE PÅ BEREDSKABSOMRÅDET.....	60
12.3.1 VESTNORDISK RÅDS TEMAKONFERENCE PÅ FÆRØERNE I DAGENE 5. JUNI – 8. JUNI 2008.....	60
12.3.2 KURSUS FOR BRANDFOLK I SØ-, FJELD- OG ISREDNING.....	61
12.3.3 RESCUE 2008.....	61
12.4 TELEKOMMUNIKATION.....	61
12.4.1 DEN INTERNATIONALE TELEKOMMUNIKATIONS UNION (ITU).....	61
12.4.2 SATELLIT-OMRÅDET.....	62
12.4.3 MÅLSÆTNING OG STRATEGI FOR TELEKOMMUNIKATIONEN.....	62
12.4.4 RESSOURCEFORBRUG.....	62
12.4.5 ADGANG TIL SATELLITKAPACITET.....	63
12.4.6 FORVENTNINGER TIL NÆSTE PERIODES INDSATS.....	63
12. RÅSTOFDIREKTORATET.....	63
13.1 LOVGRUNDLAG	63

13.2 FÆLLESRÅDET VEDRØRENDE MINERALSKE RÅSTOFFER I GRØNLAND.....	64
13.3 SELVSTYRE OG PERSPEKTIVER FOR HJEMTAGELSE AF RÅSTOFOMRÅDET.....	64
13.4 GRØNLANDS RÅSTOFFOND.....	64
13.5 UDVIKLING AF RÅSTOFOMRÅDET.....	65
13.5.1 MINERALOMRÅDET.....	65
13.5.2 KULBRINTEOMRÅDET.....	65
13.6 GRØNLANDS DELTAGELSE I KIMBERLEY PROCESSENS CERTIFICERINGS ORDNING (KPCS).....	66
13. DEPARTEMENTET FOR ERHVERV OG ARBEJDSMARKED.....	67
14.1 ERHVERV.....	67
14.1.1 DET NÆRINGSPOLITISKE SAMARBEJDE I NORDISK RÅD.....	67
14.1.2 TURISMESAMARBEJDE I VESTNORDEN.....	67
14.1.3 DET REGIONALPOLITISKE SAMARBEJDE I NORDEN.....	68
14.1.4 NORDISK ATLANTSAMARBEJDE (NORA).....	68
14.1.5 VESTNORDENFONDEN (VNF).....	69
14.2 ARBEJDSMARKEDET.....	69
14.2.1 INTERNATIONAL LABOUR ORGANISATION (ILO).....	69
14.2.2 NORDISKE EMBEDSMANDSKOMITE FOR ARBEJDSMARKEDET.....	70
14. DEPARTEMENTET FOR FAMILIE OG SUNDHED.....	70
15.1 FAMILIEOMRÅDET	70
15.1.1 BØRNS RETTIGHEDER.....	70
15.1.2 SOCIAL BISTAND OG SIKRING.....	71
15.2 SUNDHEDSOMRÅDET.....	71
15.3 FØREBYGGELSE OG SUNDHEDSFREMME	72
15.4 BØRNS VILKÅR.....	72
15.5 VETERINÆROMRÅDET	72
15.6 LIGESTILLINGSOMRÅDET	73
15. DEPARTEMENTET FOR KULTUR, UDDANNELSE, FORSKNING OG KIRKE.....	73
16.1 KULTUR- OG FRITID.....	73
16.1.1 NORDISK SAMARBEJDE PÅ KULTUR- OG FRITIDSOMRÅDET.....	73
16.1.2 VESTNORDISK SAMARBEJDE PÅ KULTUR- OG FRITIDSOMRÅDET.....	74
16.1.3 UNITED NATIONS FOR EDUCATIONAL, SCIENTIFIC AND CULTURAL ORGANISATION (UNESCO).....	74
16.1.4 SAMARBEJDE MED NUNAVUT PÅ KULTUR- OG FRITIDSOMRÅDET.....	74
16.1.5 ØVRIGE INTERNATIONALE SAMARBEJDSRELATIONER.....	75
16.2 KIRKE.....	75
16.3 UDDANNELSE.....	75
16.3.1 NORDISK SAMARBEJDE PÅ UDDANNELSES- OG FORSKNINGSOMRÅDET.....	75
16.3.2 FØRSKOLEOMRÅDET.....	76
16.3.3 FOLKESKOLEN.....	76
16.3.4 VIDERE GÅENDE UDDANNELSER I INTERNATIONALT REGI.....	77
16.3.5 ILIMMARFIK.....	77
16.3.6 GODKENDELSE AF UDENLANDSKE LÆRERUDDANNELSER TIL FOLKESKOLEN.....	78
16.3.7 EU-PROGRAMSAMARBEJDE.....	78
16.3.8 JOINT COMMITTEE-SAMARBEJDET.....	79
16.4 FORSKNING.....	79

<u>16.4.1</u>	<u>DET INTERNATIONALE POLARÅR (IPY)</u>	<u>79</u>
<u>16.4.2</u>	<u>DEN ARKTISKE LEVEVILKÅRSUNDERSØGELSE (SLICA)</u>	<u>81</u>
<u>16.4.3</u>	<u>INTERNATIONAL ASSOCIATION OF ARCTIC SOCIAL SCIENCES (IASSA), HERUNDER INTERNATIONAL CONGRESS OF ARCTIC SOCIAL SCIENCES (ICASS VI)</u>	<u>81</u>
16.	AKRONYMLISTE	82

Indførelse af selvstyre

Som resultat af folkeafstemningen omkring selvstyreaf-talen og efterfølgende vedtagelse i Landstinget venter vi nu på behandlingen i Folketinget inden den nye selvstyrelov kan træde i kraft den 21. juni 2009. I selve lovteksten er der således et afsnit som omhandler de rettigheder og forpligtigelser som det nye selvstyre vil have. Selv om regeringen stadigvæk vil have det endelige ansvar hvad angår udenrigs- og sikkerhedspolitik er der med afsnittet omkring udenrigsforhold sikret, at Grønland bliver inddraget i de situationer, hvor det både er relevant og har betydning for Grønland. Det er med lovteksten formålet, at man ikke sætter alt for store begrænsninger for fremtidens udvikling på det udenrigs- og sikkerhedspolitiske område da de sidste 30 år har vist, at Grønland løbende udvikler sine kompetencer og interesser på det udenrigs- og sikkerhedspolitiske område.

Men det er også værd at understrege, at det kun er os selv som sætter grænserne for hvad det er vi vil beskæftige os med på det udenrigs- og sikkerhedspolitiske område. Det er klart at der er grænser ressource- og menneskeligt, men man skal også have i sigte, at et land under udbygning nødvendigvis også skal fortsætte med, at udvikle sine færdigheder på det udenrigspolitiske område. Der sætter det nye selvstyrelov ikke nogen grænser.

Året 2008 har haft stor betydning for udviklingen af det sikkerhedspolitiske område, som omhandler Nordpolen. Med udenrigsministerkonferencen i maj 2008 i Ilulissat sikrede man, at de lande som grænser op til Nordpolen vil følge anerkendte internationale principper og regler i spillet om udvidelse af kontinentalsokkelen for hvert land. Plantningen af et russisk flag på bunden af Nordpolen, effekterne af klimaændringerne og udsigterne til store forekomster af naturressourcer nødvendiggjorde det initiativ som resulterede i Ilulissat-deklarationen. Selve deklarationen har stor betydning sikkerhedspolitisk da den viser hvilken vej landene vil gå hen i mod – nemlig vejen mod større samarbejde når det gælder fælles udfordringer i Arktis.

Årene 2009-2011 vil ressourcemæssigt, også for andre departementer, være fokuseret på det dansk-grønlandske formandskab i Arktisk Råd. Det er første gang siden rådets etablering i 1996, at rigsfællesskabet overtager formandskabet og det forpligter os. Lige for tiden er formandskabsprogrammet under udarbejdelse og skal således foreligge klar til præsentation når ministrene i Arktisk Råd mødes i april måned i Tromsø.

Vi kan se at lande som Kina, som blev optaget som observatør i Arktisk Råd og EU, som kom ud med sin egen arktiske politik, gerne vil gøre deres indflydelse gældende på forskellig vis når det kommer til et ændret Arktis. Vi vil med den stigende interesse både for Grønland og Arktis mærke, at episoder som sker rundt omkring i verden direkte eller indirekte vil have indvirkning på os, som ellers har levet relativt anonymt i en del år. Dette er ikke mindst på grund af, at klimaforandringerne og dens konsekvenser såvel som muligheder gør Arktis til en magnet af interessesfærer for forskellige lande. Den udvikling skal vi være meget opmærksom på de næstkommende år. Vi skal både udnytte de muligheder der præsenterer sig såvel som påpege de udfordringer og problemer som det vil skabe.

Apropos klimaændringer vil 2009 også være det år, hvor forhandlingerne om efterfølgeren af Kyoto-protokollen vil kulminere med COP 15 mødet i København sidst på året. Den stigende

bevidsthed og udvikling netop på det udenrigspolitiske område har gjort, at vi er blevet mere opmærksomme på vores egne interesser, som har resulteret i, at det tydeliggør forskellen mellem grønlandske og danske interesser. Den udvikling, hvor forskellen mellem Grønland og Danmark tydeliggøres, vil formentlig blive forstærket i fremtiden, eftersom man udvikler sig mere og mere som det folk, man med selvstyreloven anerkender som værende gældende under folkeretten.

Disposition

Udenrigspolitisk redegørelse udgør en status over Landsstyrets indsats på centrale områder samt perspektiver for udviklingen i den nærmeste fremtid. Redegørelsen er fortsat delt i to: Del I behandler de centrale emner af udenrigspolitisk karakter, mens Del II omhandler de udenrigspolitiske aspekter af de ressortområder, hvis aktiviteter i stigende grad påvirkes af internationaliseringen.

I år har vi fortsat med, at komprimere redegørelsen så den bliver mere fokuseret på året der gik end bare en fortsættelse og udbygning af tidligere års redegørelser. Det er meningen at formatet vil være som i års i fremtiden. Såfremt man ønsker uddybende oplysninger om de forskellige emner, kan man få disse fra tidligere års redegørelser.

Redaktionen afsluttet 16. december 2008.

DEL I

Landsstyrets Tværgående Udenrigspolitik

DEL I: Landsstyrets tværgående udenrigspolitik

1. Rigsfællesskabets Fælles Udenrigs- og Sikkerhedspolitik

Forhandlingerne om Rigsfællesskabets fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik foregår i en række fora på politisk niveau og på embedsmandsniveau.

I Udenrigsministeriet er Nordgruppen, herunder særligt Kontoret for Norden, Færøerne og Grønland, Udenrigsdirektoratets faste samarbejdspartner. Nordgruppen råder over en grønlandskonsulent, der på en række områder fungerer som kontaktperson og koordinator mellem Grønlands Hjemmestyre og Udenrigsministeriet. På menneskerettighedsområdet, herunder i relation til oprindelige folks rettigheder generelt, har Udenrigsdirektoratet et nært samarbejde med Udenrigsministeriets Menneskerettighedsenhed. Ligeledes foregår der et samarbejde med Danida i spørgsmål vedrørende udviklingsbistand til oprindelige folk.

Udenrigsdirektoratet har endvidere en god og konstruktiv dialog med Danmarks Eksportråd, hvor Grønlands Turist- og Erhvervsråd har underskrevet en samarbejdsaftale.

1.1. Rigsmøder

Rigsmøderne mellem Danmarks statsminister, Færøernes lagmand og Grønlands landsstyreformand afholdes årligt efter tur i de tre rigsdele. Rigsmøderne befatter sig på det udenrigspolitiske område med overordnede linier og større, aktuelle sager.

Det seneste rigsmøde fandt sted på Færøerne i juni 2008. Rigsmøderne forberedes på embedsmandsplan i Nordatlantudvalget, der består af statsministeriets departementschef og hhv. Grønlands og Færøernes Hjemmestyres administrerende direktører. På rigsmødet blev forpligtelserne iht. Kyoto-protokollen drøftet, EU-forslaget om forbud mod import af sælskind samt proceduren omkring instruksen fra den internationale hvalkommission (IWC).

1.2. Fuldmagtslovgivning og administrativ samarbejdsaftale mellem Hjemmestyret og Udenrigsministeriet

Der er indgået dobbeltbeskatningsaftaler med Jersey og Guernsey iht. fuldmagtsloven i 2008, jf. afsnit 10.1.

Det løbende samarbejde med Udenrigsministeriet er forløbet uden der har været behov for møder i henhold til den administrative samarbejdsaftale.

1.3. Det økonomisk-tekniske samarbejde i Joint Committee

1.3.1 Aftalegrundlaget

Joint Committee (JC) er en komité bestående af tre repræsentanter fra Grønland, USA og Danmark. Grønland repræsenteres af Hjemmestyrets administrerende direktør, USA af den amerikanske ambassadør til Danmark og Danmark af udenrigsråd i udenrigsministeriet. JC har til opgave at

styrke samarbejdet mellem Grønland og USA således, at Grønland opnår en øget værdi af den amerikanske tilstedeværelse i landet og således, at relationerne mellem Grønland og USA ikke alene er baseret på den militære tilstedeværelse. Der findes under JC følgende arbejdsgrupper:

- Kultur og uddannelse
- Videnskab, sundhed, teknologi og miljø
- Handel, turisme, transport og logistik

Inden for disse områder kan JC tilføre kontaktskabelse, viden, kapacitetsopbygning, inspiration og projektstøtte samt kendskab og adgang til markeder i USA. Dog skal det pointeres, at JC alene kan skabe rammerne for samarbejdet. Det konkrete udbytte af JC i form af handel, projektstøtte, samarbejde med amerikanske partnere er op til virksomheder, institutioner og organisationer at realisere gennem projektforslag og aktiv medvirken.

Det er ikke muligt at opgøre værdien af JC-samarbejdet i kroner og ører. Det fremgår af den oprindelige aftale, at den fælles komité ikke har bevillingskompetence, hvorfor de enkelte samarbejdspartnere selv må tilvejebringe finansieringen.

1.3.2 Arbejdet i Joint Committee i 2008

Den 6. – 8. maj 2008 blev det femte møde i JC afholdt i Washington D.C. Som væsentlige resultater af JC-samarbejdet i 2008 kan følgende fremhæves:

- Der blev indgået en dobbeltbeskatningsaftale mellem Grønland og USA på fly- og søtransportområdet underskrevet i december 2008.
- Der blev afholdt en krydstogtsworkshop og et seminar om investeringsmuligheder i Washington D.C. i forbindelse med JC-mødet. Begge arrangementer bibragte positive resultater i form af aftaler og kontakter.
- Der blev indgået aftale om deling af data omkring atmosfæriske forhold og ismasser mellem amerikanske, danske og grønlandske tekniske institutioner.
- Der var enighed om at undersøge muligheden for at lave studieture for grønlandske uddannelsesinstitutioner til USA for at identificere og skabe nye kontakter indenfor det amerikanske uddannelsesområde.

Dertil følger andre positive resultater samt nye projektforslag. Alle parter har udvist en positiv og resultatorienteret indstilling samt et stort engagement. På den baggrund kan det konkluderes, at aftalens politiske hensigtserklæringer er udmøntet i praktisk samarbejde.

Endelig blev den årlige midtvejs-videokonference afholdt den 17. december 2008.

1.4 Permanent Committee

Permanent Committee er nedsat i medfør af den såkaldte Kangerlussusaq-aftale af 1991, og behandler spørgsmål af praktisk betydning vedrørende den amerikanske militære tilstedeværelse i Grønland (Thule-basen). Permanent Committee består af repræsentanter for USA's regering, repræsentanter for Danmarks regering og for Grønlands Landsstyre ved Udenrigsdirektoratet, som mødes mindst en gang årligt.

Permanent Committee mødtes i 2008 i maj i Washington. Hovedpunktet var de fortsatte amerikanske besparelser på driften af Pituffik. Fra grønlandsk-dansk side advarede man på ny imod disse og anførte væsenligheden af den grønlandske beskæftigelse på Pituffik fastholdes, og at eventuelle besparelser ikke rammer denne. Endvidere drøftedes en aftale, der fastholder den praksis hvorefter kontrakter alene kan udbydes for grønlandsk-danske og amerikanske firmaer. Aftalen er efterfølgende bekræftet i en noteudveksling.

1.5. CIA overflyvninger og mellemlandinger på grønlandsk territorium

I februar 2008 besluttede regeringen på baggrund af DR-udsendelsen ”CIA's usynlige forbindelse” at nedsætte en arbejdsgruppe, der skulle udarbejde en grundig redegørelse om formodede CIA-flyvninger over og mellemlandinger i Danmark, Grønland og Færøerne. Landsstyret besluttede, at lade sig repræsentere i arbejdsgruppen.

Arbejdsgruppen afgav rapport den 23. oktober 2008. Hovedkonklusion er, at der ikke foreligger dokumentation, der gør det muligt at be- eller afkræfte om der har været gennemført ulovlige CIA-fangetransporter i dansk, grønlandsk eller færøsk luftrum. Der er dog formodninger om, at CIA har foretaget civile flyvninger. Men det har ikke været muligt at konstatere, hvad der var ombord i de formodede CIA-fly og om flyvningerne er blevet brugt til fangetransport.

Arbejdsgruppen konkluderede desuden, at der ikke foreligger oplysninger, der giver belæg for, at danske, grønlandske eller færøske myndigheder har medvirket til eller har haft en viden om eventuelle lovlige CIA-aktiviteter.

Arbejdsgruppen anbefalede en lang række foranstaltninger, der fremadrettet kan sikre, at dansk, grønlandsk eller færøsk luftrum og lufthavne ikke anvendes i strid med Danmarks internationale forpligtelser.

Det bør sikres, at eventuelle ulovlige flyvninger fremadrettet kan opdages og forhindres. Landsstyret skærpede i februar 2008 kontrollen med fly, der mellemlander i grønlandske lufthavne.

Landsstyret har derfor besluttet, at det ikke tjener noget formål, at Grønland foretager yderligere undersøgelser bagudrettet mht. foretagne flyvninger. Men sagen skal revurderes, hvis der fremkommer yderligere nye oplysninger.

Landsstyret finder det skuffende, at USA ikke har givet en klarere afkræftelse af, at grønlandsk luftrum er blevet anvendt til efterretningsflyvninger uden tilladelse fra dansk/grønlandske myndigheder. Landsstyret finder det dog tilfredsstillende, at USA ikke bygger på forsvarsaftalen af 1951 som grundlag for efterretningsoperationer. Der er således enighed om fortolkningen af forsvarsaftalen.

Landsstyret er særdeles tilfreds med, at udenrigsminister har drøftet rapporten med USAs udenrigsminister. Hun har den 22. oktober 2008 har bekræftet at ”der ikke vil ske transport af tilbageholdte personer gennem Kongeriget Danmarks territorium eller luftrum ved eller på vegne af USAs myndigheder uden forudgående udtrykkelig tilladelse fra de danske myndigheder”.

1.6 Havretskonventionen

På den danske finanslov er der fra 2002 afsat midler til forskning for at dokumentere krav på udvidet kontinentalsokkel iht. havretskonventionen ved to områder ved Færøerne og tre områder ved Grønland, hvor der skønnes muligheder for at fremsætte krav på en udvidet kontinentalsokkel. Det drejer sig om områderne op imod Nordpolen, nordøst for Grønland samt syd for Grønland.

I 2008 er forskningsarbejdet videreført med henblik på at der kan fremsættes krav for de grønlandske områder i 2010. Der arbejdes på at afgive krav for et færøsk område i 2009. Grønland er inddraget i dette arbejde med henblik på erfaringsopbygning vedrørende fremsættelse af krav iht. havretskonventionen.

Landstyreformanden og udenrigsministeren inviterede i september 2007 udenrigsministrene for de fem arktiske lande, der gør krav på udvidet kontinentalsokkel – (USA, Rusland, Canada, Norge og Danmark) til en konference i Ilulissat den 28. maj 2008. Dette skete bl.a. på baggrund af Ruslands symbolske placering af et russisk flag under Nordpolen.

Parterne vedtog Ilulissat-erklæringen af 28. maj 2008, hvori de bekræftede, at spørgsmålet om rettigheder i Polarhavet er reguleret ved internationale aftaler, bl.a. havretskonventionen. Kapløbet om Nordpolen blev således aflyst. Endvidere bekræftede landene, at de ville samarbejde på en række områder, såsom forskning vedr. kontinentalsoklen og det arktiske miljø, beskyttelse af det sårbare arktiske miljø, forebyggelse af ulykker samt beredskab og redning.

1. Det Arktiske Samarbejde

2.1 Arktisk Råd

Landsstyret er aktivt involveret i arbejdet i Arktisk Råd, både direkte i tilknytning til rådets virksomhed og i forbindelse med koordineringen af de grønlandske interesser i forhold til rådet og dets arbejdsgrupper. Landsstyret har flere gange tegnet det danske riges delegation ved ministermøder i Arktisk Råd, og Udenrigsdirektoratet deltager løbende i Rigsfællesskabets delegation ved Senior Arctic Officials (SAO) møder i Arktisk Råds regi. Grønland har i øjeblikket formandskabet for arbejdsgruppen Conservation of Arctic Flora and Fauna (CAFF).

Grønland har siden oprettelsen af Arktisk Råd ledet Rigsfællesskabets delegation i arbejdsgruppen vedr. bæredygtig udvikling (SDWG) og overtog efter ministermødet i oktober 2006 posten som Vice-Chair for SDWG.

Med Rigsfællesskabets overtagelse af formandskabet af Arktiske Råd fra Norge i april 2009 følger også formandskabet for SDWG, som dermed forventes overtaget af Grønland. Formandskabet giver mulighed for større indflydelse og synlighed for Grønland, men må samtidig forventes at kræve betydeligt flere mandskabsmæssige og finansielle ressourcer til værtskab og projektlederskab.

Det må forventes, at flere af møderne under det kommende formandskab af Arktisk Råd og SDWG vil blive afholdt i Grønland.

2.2 Arbejdsgruppen vedrørende Bæredygtig Udvikling (SDWG)

Landsstyret prioriterer Grønlands deltagelse i Arktisk Råd med de begrænsninger der ligger i, at deltagelsen i modsætning til deltagelsen i Nordisk Råds regi primært skal finansieres af Landskassen.

Denne begrænsning kommer særligt til udtryk ved vores deltagelse i SDWG, som blev dannet med etableringen af Arktisk Råd. Formålet var at tilføje det arktiske samarbejde en menneskelig dimension.

Danmark har valgt at overlade pladsen som delegationsleder for Rigsfællesskabet til Grønland. Dette betyder samtidig, at Danmark ikke bidrager finansielt til projekter i arbejdsgruppen. Da der ikke er afsat midler på Grønlands Finanslov, udover et beskedent beløb på en generel tilskudskonto for internationale aktiviteter, er det en stor udfordring at medvirke til at skabe fremdrift og resultater i SDWG på linje med de resultater, som skabes i miljøarbejdsgrupperne.

Det gælder for de fleste aktiviteter i Arktisk Råd, på nær den DANCEA-finansierede CAFF arbejdsgruppe, at Grønlands bidrag alene består i deltagelse i relevante arbejdsgruppemøder. I sjældnere tilfælde bidrager Grønlands Hjemmestyre substantielt til igangværende projekter. Eksempler herpå er det SDWG ledede projekt om klimatilpasning (VACCA) og BEPOMAR, som er en kortlægning af de bedste erfaringer fra økosystembaseret forvaltning af havområderne, som har berøring til SDWG, men i øvrigt ledes af arbejdsgruppen vedr. beskyttelse af havmiljøet (PAME).

I SDWG regi har Grønland bidraget med resultater fra den eksternt styrede Arktiske Levevilkårsundersøgelse (SLiCA), som har modtaget betydelig finansiell støtte fra Hjemmestyret og Nordisk Ministerråd. SLiCA-projektet som sådan nærmer sig sin afslutning, men data og erfaringer finder anvendelse i en række relaterede projekter. Herunder projekter udledt af Arctic Human Development Report. Grønlands Statistik har under det norske formandskab deltaget aktivt i netværket af arktiske statistikere omkring projekterne ECONOR I+II vedr. kortlægning af ressourcer og samfundsøkonomiske forhold i Arktis.

Endelig er der på det sundhedsfaglige område løbende deltagelse i en række arktiske sundhedsprojekter og netværk, som knytter an til sundhedsporteføljen under SDWG og arbejdsgruppen vedr. miljøovervågning (AMAP).

I forbindelse med nedsættelsen af den første egentlige ekspertgruppe vedr. arktisk medicinsk forskning under SDWG er der fra grønlandsk side således udpeget tre repræsentanter. En fra embedslægeinstitutionen, en fra Dronning Ingrid's Hospital og en fra grønlandsafdelingen på Statens Institut for Folkesundhed.

På Udenrigsdirektoratets seminar i september om det kommende formandskab for Arktisk Råd deltog repræsentanter fra Landsstyret, Hjemmestyrets departementer, styrelser og underliggende institutioner, Landsting og Folketing, samt ICC og Udenrigsministeriet. Der var enighed om, at sundhedsområdet, set i et bredt perspektiv, indeholder oplagte muligheder for Grønland til at yde et konstruktivt bidrag til det arktiske samarbejde, som kommer Grønland til nytte og som samtidig har bevågenhed og opbakning fra såvel brugerne som beslutningstagere.

Det er her værd at bemærke, at organisationen af arktiske parlamentarikere (SCPAR) på deres 8. konference i Fairbanks september 2008 netop fokuserede på sundhedsfremmende initiativer. De

arktiske parlamentarikere opfordrede, som første punkt i deres konferenceudtalelse, Arktisk Råd til at udforme en strategiplan vedr. sundhedspolitikken i det arktiske område, hvor synergieffekten af eksisterende arbejde anvendes til at opnå en bedre folkesundhed i Arktis, i harmoni med kulturelle værdier.

2.3 Samarbejde med Canada

2.3.1 Tartupaluk - Hans Ø

Canada og Danmark indgik i 1973 en aftale om afgrænsningen af kontinentalsoklen i området havområderne mellem Grønland og Canada. Begge parter gør begge imidlertid krav på Tartupaluk - Hans Ø, der derfor blev udeladt af afgrænsningsaftalen. I de mellemliggende år har man været enige om at være uenige. I 2005 indledtes konsultationer med henblik på at finde en løsning på striden. Konsultationerne videreførtes senest på et møde 29. maj i Ilulissat. Her konstaterede man, at der nu er etableret et samarbejde mellem canadiske, danske og grønlandske forskere om et forskningsprojekt på øen, samt at parterne fortsat arbejder på en løsning, der dog ikke er kommet nærmere.

2. Nordisk samarbejde

Arbejdet i Nordisk Ministerråd foregik i 2008 under svensk formandskab. Det svenske formandskabsprogram havde titlen: "Kraftsamling" og man lagde i programmet særligt vægt på konkurrencekraft, klimaspørgsmål, kreativitet og koordinering. Landsstyres prioriteter for arbejdet blev fremlagt i den nordiske redegørelse på efterårssamling i 2008.

De nordiske statsministres beslutning fra 2007 om, at prioritere globalisering præger fortsat arbejdet i Nordisk Ministerråd. En omprioritering af ministerrådets budget måtte til for at man kunne afsætte DKK 60 mio. i en globaliseringspulje.

I april måned blev afholdt det første nordiske globaliseringsforum, hvor repræsentanter for erhvervslivet, NGO'er, offentlige myndigheder og parlamentarikere havde lejlighed til at fortælle de fem nordiske statsministre, hvad Norden efter deres opfattelse skulle satse på i de fælles nordiske globaliseringsinitiativer.

Globaliseringspuljen blev fordelt i 14 projekter hvoraf det nordiske topforskningsinitiativ er det største med DKK 25. mio. Dette initiativ forudsætter, at der ud over pengene fra nordisk ministerråds budget tilføres projektet nationale midler ligesom man forventer, at der kan hjemtages betydelige midler fra forskellige EU forsknings- og udviklingsprogrammer. Hertil kommer, at der satses DKK 8. mio. på højere uddannelse og DKK 5. mio. er afsat til fælles nordiske indsatser på det kommende klimatopmøde i København i 2009.

På Nordisk Råds session i Helsingfors fremlagde Island formandskabsprogrammet for 2009. Island vil sætte klima, ren energi og søsikkerhed i fokus for sit formandskabsprogram. Endvidere har man taget en række initiativer indenfor de forskellige ministerråd som har særligt relevans for den vestlige del af Norden. Hele programmet kan ses på www.norden2009.is. Landsstyret ser det som en udfordring at præge disse initiativer mest muligt.

I 2008 fortsatte Landsstyret den indarbejdede praksis, hvorefter Landsstyret, ved Landstingets behandling af årets anbefalinger fra Vestnordisk Råd, deltager i diskussionen. Landsstyret har afgivet et samlet svar til Vestnordisk Råd forud for rådets årsmøde. Endvidere har repræsentanter for Landsstyret ført samtaler med Vestnordisk Råds præsidium i forbindelse med Nordisk Råds session.

3.1 Arktisk konference

I det svenske formandskabsprogram for Nordiske Ministerråd indgik også en vigtig arktisk komponent, som medførte afholdelse af konferencen: Common Concern for the Arctic. Konferencen havde deltagelse af såvel EU kommissionen samt det fransk formandskab for EUs ministerråd. Hertil kom andre arktiske lande og repræsentanter fra Kina og Sydkorea.

Der blev behandlet fem emner. Levende ressourcer på land, levende ressourcer i havet, Ikke levende ressourcer, lokal udvikling i Arktis og endelig forskning og udvikling. Konferencens indlæg og diskussioner har haft en positiv effekt på det udspil til en arktisk politik som EU kommissionen fremkom med i slutningen af november 2008.

I denne politik opstiller EU kommissionen tre hovedmål for sin arktiske politik. Man fremhæver: ”At Arktis skal beskyttes og bevares i enighed med de lokale befolkninger”. Endvidere lægger man vægt på at fremme en bæredygtig ressourceudnyttelse samt at bidrage til en øget multilateral forvaltning af Arktis.

Landsstyret forventer, at dette første udspil fra EU til en arktisk politik, vil bidrage til en styrkelse af det gode samarbejde, som Grønlands aftale med EU bygger på.

3. Det europæiske samarbejde – EU

Grønlands relationer til den EU var i 2008 præget af implementering af partnerskabsaftalen, et aktivt arbejde indenfor samarbejdet med oversøiske lande og territorier (OLT) og stor aktivitet fra EUs side i udarbejdelsen og fremlæggelsen af et forslag til forordning om forbud af import af sælskindprodukter. Endelig var året præget af et nyt tiltag fra EUs side, den førnævnte Arktiske Politik.

4.1 Aftalerelationerne mellem EU og Grønland

Rammerne for samarbejdet mellem Grønland og EU blev politisk vedtaget af Grønlands Landsstyre, den danske regering og EU's Formandskab ved underskrivelsen af en ”Politisk Fælleserklæring” i Luxembourg den 27. juni 2006. Fælleserklæringen er den politiske overbygning, som knytter EU's fiskeriinteresser og Grønlands udviklingsinteresser sammen.

En ny fiskeriaftale med virkning fra 1. januar 2007 blev færdigforhandlet i Ilulissat den 2. juni 2006 og den 21. december 2006 godkendte parterne en midlertidig aftale, som de facto satte fiskeriaftalen i kraft den 1. januar 2007. Fiskeriaftalen og den tilhørende protokol er detaljeret beskrevet under pkt. 11.6.

Ministerrådet godkendte den 17. juli 2006 en OLT-Rådsbeslutning for Grønland. Dette samarbejde kaldes ”partnerskabsaftalen” og er delvist baseret på den af hjemmestyret foreslåede ”Qajaq-aftale” med forslag til en række områder, der kunne styrkes ved hjælp af partnerskabsaftalen.

Den samlede betaling fra EU til Grønland (fiskeriaftale og partnerskabsaftale) vil således i perioden 2007-2013 være i størrelsesordenen 43 mio. euro (ca. 320 mio. kr.) årligt.

4.2 Partnerskabsaftalen mellem EU og Grønland

Partnerskabsaftalen mellem EU og Grønland trådte i kraft 1. januar 2007. Der er i aftalen lagt fokus på udviklingen af det grønlandske uddannelsessystem, i særdeleshed erhvervsuddannelsesområdet, for hele aftaleperioden 2007-2013, og aftalen udløser 25 mio. €¹ til Grønland årligt plus pris og løn fremskrivning.

Siden efteråret 2006, har Grønlands Hjemmestyre været i tæt samarbejde med EU Kommissionen om implementeringen af aftalen. Herunder udarbejdelsen af programmeringsdokumentet ”Greenland Programming Document”, underskrevet af Landsstyreformanden og EU Kommissionsformanden i juni 2007.

Arbejdet i 2008 har været præget af udarbejdelsen af en række dokumenter til brug for implementeringen og udmøntningen af midlerne, herunder et årligt arbejdsprogram, et årligt evalueringsprogram, identificering af målbare indikatorer, en finansieringsaftale og en evaluering af Grønlands finanssystem som led i en løbende generel vurdering af Grønlands berettigelse til udviklingshjælpen.

Implementeringsarbejdet samt monitorering og opfølgning vil pågå i hele aftaleforløbet. Sagsbehandling har i 2008 været udført af Styrelsen for Erhverv, Arbejdsmarked og Erhvervsuddannelser.

4.3 Samarbejdet i Oversøiske Lande og Territorier (OLT)

Grønland er sammen med 19 andre territorier og øer associeret til EU via den såkaldte OLT-ordning nedfældet i EU-traktatens fjerde kapitel. OLT-ordningen blev i 2007 revideret for at tilpasse ordningen til tidsperioderne for den Europæiske Udviklingsfond, som OLT-landene modtager bidrag fra, samt EU's overordnede budget, der løber til og med 2013.

Fokus i arbejdet i 2008 har været på EU Kommissionens ”grønbog vedr. de fremtidige relationer mellem EU og OLT-landene”. Denne lægger bl.a. op til en konsultation med berørte parter, der skal føre til en ny og moderniseret OLT-aftale i 2013, når den nuværende aftale ophører. Grønbogen udkom 1. juli 2008 med høringsfrist 17. oktober 2008. Landsstyret har nu afleveret høringssvar. Arbejdet internt mellem OLT-landene i sammenslutningen af oversøiske lande og territorier (OCTA) og samarbejdet med EU Kommissionen har derfor i stort omfang handlet herom.

Grønbogen opridser en række centrale samarbejdsområder i hvilke OLT-landene formodes at kunne udvikle komparative fordele og måske endda udvikle territorierne til ”erfarings- og ekspertisecentre”. Grønbogen peger i særdeleshed på områder som regional integration, dvs. handel med omkringliggende region, miljøbeskyttelse og valorisering heraf.

¹ I løbende priser bliver dette ca. 26,5 mio. € i 2007, og fremskrivning til 2008 afventes.

Grønlands Repræsentation i Bruxelles har indenfor OLT-samarbejdet aktivt arbejdet for en anerkendelse af OLT-landenes sårbarheder inden for miljø og klimaforandring. Dels ved deltagelse i diverse konferencer, hvor der har været mulighed for at fremsætte OLT-landenes sag på området. Dels har Grønland i høringssvaret til grønbogen peget på nødvendigheden af en fond for miljø og klimaforandring i den kommende OLT-aftale – også med øje for det kommende klimacenter i Nuuk finansieret af Videnskabsministeriet samt Grønlands Hjemmestyre, som passende kunne betegnes et ”ekspertisecenter”, som EU ville kunne drage nytte af.

Der blev 26.-28. november 2008 afholdt ministermøde mellem OLT-landenes ministre og trepartsforum mellem EU Kommissionen, de fire medlemslande og OLT-landene. Denne årlige begivenhed, som i år blev afholdt på Cayman Island i Caribien, kan betegnes som en ”generalforsamling”, hvor man gennem dialog evaluerer det hidtidige års arbejde samt drøfter det fremtidige arbejde.

På ministermødet blev de politiske resolutioner for 2009 drøftet og vedtaget. Ydermere valgtes en ny præsident for OCTAs beslutningstagende organ, ExCo. ExCos overordnede mandat er bl.a. at sikre en smidig implementering af den 10. Europæiske Udviklingsfond (10. EDF). I 2009 bliver det udfordringen at sikre finansiering til et OLT-sekretariat, som kan forestå implementeringsarbejdet i fremtiden. Dette sker i samarbejde mellem OLT-landene og EU Kommissionen. På trepartsforummet blev grønbogen drøftet og fokus blev endnu engang lagt på behovet for et OLT-sekretariat til at facilitere implementeringen af 10. EDF.

4.4 EU's Arktiske Politik

Det ”arktiske vindue” blev i 2001 introduceret i EU's Nordlige Dimension, men dette initiativ blev aldrig virkeliggjort i form af økonomisk prioritering. Først i 2008 kom der igen fokus på Arktis indenfor EU.

Allerede tidligt i 2008 fik Grønlands Repræsentation i Bruxelles henvendelse fra adskillige tjenestegrene i EU Kommissionen med meddelelse om, at EU ønskede at definere en arktisk politik. Efter adskillige konsultationer – inkl. deltagelsen i Nordisk Ministerråds konference: Common Concern for the Arctic, i Ilulissat i september 2008 præsenterede EU Kommissionen ultimo november 2008 en meddelelse (”communication”) om EU's interesser i Arktis.

De genfundne interesser udspringer af de fremtidige muligheder klimaforandringen medfører. I særdeleshed nye maritime transportveje gennem Nordvestpassagen samt potentiale for udvinding af olie, gas og andre mineraler. Meddelelsen koncentrerer sig om følgende overordnede tre emner: 1) beskyttelse og bevarelse af Arktis i fællesskab med befolkningen, 2) promovning af bæredygtig udnyttelse af ressourcerne, samt 3) bidrag til multilateral styring af Arktis med henvisning til FN's havrets-konvention og Ilulissat-deklaration af maj 2008.

Der forventes i kommende år en videre udbygning af EU's arktiske politik hvorfor forøget kontakt mellem EU Kommissionen og Grønland kan forudses. Det er endnu for tidligt at sige noget om, hvilke reelle politikker og fondsmidler, der kan komme ud af Kommissionens meddelelse, om end det må anses for realistisk, at der vil ske en øget EU-forskning i Arktis.

4.5 Tiltag vedrørende handel med sælskind

De voldsomme medieprotester i Europa mod de canadiske sælfangeres anvendelse af hakapik til aflivning af sæler førte til en skriftlig deklARATION fra et stort flertal i Europa Parlamentet mod fangst af sæl ultimo 2006, og til indførelse af nationale forbud mod anvendelse af sælprodukter i EU medlemslandene Belgien og Holland i 2007.

På baggrund af Europa Parlamentets deklARATION har EU Kommissionen set sig nødsaget til at handle. Kommissionen fik i løbet af 2007 og 2008 udarbejdet to rapporter om forholdene vedr. sælfangst. Dels en rapport om aflivningsmetoderne, dels en rapport om de socioøkonomiske og lovgivningsmæssige forhold for sælfangst.

Den 22. juli 2008 præsenterede EU Kommissionens Generaldirektorat for Miljø et forordningsforslag vedr. et import- og handelsforbud af sælprodukter i EU, som blev vedtaget af Kommissærkollegiet. Der foreligger nu et forslag til import- og transitforbud af sælprodukter i EU, som skal besluttes af både Europa Parlamentet og ministerrådet, da forordningen er omfattet af et område med delt kompetence.

Forskellige udvalg i Europa Parlamentet behandler i løbet af vinteren (november 2008 – februar/marts 2009) forslaget. Det er målet, at forslaget kan komme til afstemning i plenum i marts/april 2009. Herefter kan forslaget komme i ministerrådet til endelig vedtagelse. Det ventes, at EU Kommissionen satser på en vedtagelse inden valget til Europa Parlamentet og udskiftning af Kommissionen i sommeren 2009.

4. Det Globale Samarbejde – FN

Landsstyret følger arbejdet i FN og bestræber sig på, at Grønland lever op til FN's konventioner og deklARATIONER. Grønland indgår således aktivt i Danmarks delegationer til FN's Generalforsamling og møder i diverse repræsentative organer, herunder særligt i regi af Menneskerettighedsrådet og i relevante overvågningskomitéer i forbindelse med periodiske eksaminationer vedr. staternes overholdelse af de internationale konventioner.

5.1 FN's Menneskerettighedsråd

FN's Menneskerettighedsråd er paraply for løbende møder igennem året, hvori Grønlands Hjemmestyre deltager i de møder som er mest relevante og hvor Grønland har mulighed for at gøre sin indflydelse gældende.

Landsstyret rapporterer løbende til FN's overvågningskomitéer og følger deres vurderinger af status for Rigsfællesskabet implementering af konventionerne. Senest i oktober 2008 deltog Grønland sammen med Færøerne i Menneskerettighedskomitéens eksamination af Danmarks implementering og efterlevelse af Konventionen om Borgerlige og Politiske Rettigheder. Her blev der bl.a. orienteret om status for Retsvæsenkommissionens arbejde – i form af den vedtagne lovgivning om ændring af retsplejeloven og kriminalloven til ikrafttræden pr. 1. januar 2010, samt Selvstyrekommissionens arbejde og forberedelserne til folkeafstemning om Selvstyre. Endvidere stilledes en række spørgsmål til Danmarks behandling af Thulesagen og Højesteretsdommen i forbindelse hermed.

En anden overvågningsfunktion under Menneskerettighedsrådet består i en række Specialrapportører, med mandat til at overvåge overholdelsen af menneskerettighederne indenfor hver deres forskellige/specielle område.

Som eksempel kan nævnes Specialrapportøren for Tortur, der besøgte Danmark og Grønland i maj 2008 for bl.a. at besigtige detentionsforhold, besøge anstalter for domfældte og psykiatriske afdelinger, samt mødes med politi, retsvæsen og sociale myndigheder. Efterfølgende Specialrapportøren for Uddannelse har meddelt Udenrigsministeriet, at han forventer at aflægge Grønland besøg i løbet af 2009. Det gælder for alle relevante FN specialrapportører, at de har stående invitation til at aflægge officielt besøg i Rigsfællesskabet.

Med til arbejdet for social retfærdighed og respekt for menneskerettighederne hører arbejdet med oprindelige folks rettigheder, som i en lang årrække har haft stor prioritet hos Landsstyret.

De vigtigste resultater hidtil omfatter oprettelsen af FN's Permanente Forum For Oprindelige Folks Rettigheder, vedtagelsen af FN's Deklaration for Oprindelige Folks Rettigheder, udnævnelsen af en Specialrapportør for Oprindelige Folk til at overvåge og rapporterer til FN's Generalforsamling og underliggende organer om overholdelsen af menneskerettigheder overfor verdens oprindelige folk, og endelig oprettelsen af en ekspertgruppe til rådgivning af Menneskerettighedsrådet i spørgsmål vedr. oprindelige folks rettigheder.

Dertil har FN's Generalforsamling i to omgange proklameret et internationalt 10-år for verdens oprindelige folk, som danner rammerne omkring tiltag - nationalt, regionalt og internationalt – til fremme af oprindelige folks rettigheder og levevilkår.

5.2 FN's Permanente Forum For Oprindelige Folks Anliggender

Landsstyret støtter arbejdet i FN's Permanente Forum for Oprindelige Folks Anliggender (UNPFII) og er repræsenteret i de årlige mødesamlinger i FN's Hovedkvarter.

FN's Permanente Forum for Oprindelige Folks 7. møderække blev afholdt i FN's Hovedkvarter i New York fra den 21. april til 2. maj 2008. Fra Grønland deltog formanden og 2 medlemmer af Landstingets Udenrigs- og Sikkerhedspolitiske Udvalg, samt et medlem af Folketinget for Grønland og tilforordnet medlem af Udvalget. Udvalget deltog i den danske delegation og var ledsaget af en udvalgssekretær. Fra Grønland deltog endvidere repræsentanter for Inuit Circumpolar Council, ICC.

På forslag fra den grønlandske delegation ved sidste års møde i Permanent Forums var den 7. møderække fokuseret på klimaændringer og biodiversitet. Landstingets Udenrigs- og Sikkerhedspolitisk Udvalg afgav et indlæg om forskellige aktiviteter og initiativer vedrørende arktiske klimaforhold i Grønland på vegne af den danske delegation.

Et andet vigtigt tema på Permanent Forums møde var, i anledning af FN's Internationale Sprogår, oprindelige folks sprog. Her afgav Grønland et indlæg om dettes sprogpolitik som supplement til en ekspertrapport om oprindelig folks sprog.

Endelig besvaredes, i et indlæg ved Udenrigsdirektoratet, et spørgsmål vedrørende status for implementering af Retsvæsenkommissionens anbefalinger samt status for Selvstyrekommissionens

arbejde fremsat af det Arktiske Caucus, som består af oprindelige folks organisationerne med NGO-status i FN, Samrådet og ICC.

I den forbindelse er det værd at bemærke, at Permanent Forum har besluttet en ny arbejdsform således, at der ikke vil være et specialtema på næste års møde, som vil være koncentreret om evaluering af forskellige aktiviteter og mandatområder, samt bidragene fra og arbejdsgangen i de forskellige FN-organisationer, som understøtter Permanent Forums arbejde. I 2010 vil specialtemaet være udviklingen vedr. kultur og identitet i relation til relevante artikler i Deklarationen.

Permanent Forum har for 2009 valgt Arktis som geografiske region. Det betyder, at der kan forventes at komme stor fokus på Grønland, herunder på Selvstyret, initiativer og aktiviteter i relation til klimaændringer, Grønlands deltagelse i formandskabet for Arktisk Råd mv.

Grønlands succes med at påtage sig værtskabet for Permanent Forums årlige formøde, med støtte fra Danida, har skabt en nyttig tradition, som siden har ført Permanent Forum til Kina, Rusland og Spanien. Norge har i samarbejde med de samiske organer tilbudt værtskab for næste formøde, som ventes afholdt i Sametingets faciliteter i Karasjok.

Mødet var i år gennemgående fokuseret på de problemer, som klimaændringerne skaber for oprindelige folk og deres ønske om en meningsfuld deltagelse beslutninger om tilpasning til og imødegåelse af disse. I forbindelse med Danmarks værtskab for FN's internationale klimakonference (COP15) i København i 2009 var der i flere rapporter til mødet kommet opfordringer til Danmark og Grønland om i samarbejde, at arbejdet for oprindelige folks deltagelse i COP15 processen. Landsstyrets tiltag til at få et udspil fra den danske regering herom forud for Permanent Forums møde, har endnu ikke båret frugt. Derfor kunne den grønlandske delegation på mødet ikke love andet end, at Grønland fortsat vil promovere oprindelige folks meningsfulde deltagelse overfor den danske regering. Dette blev taget positivt til efterretning af medlemmerne af Permanent Forum. I forlængelse heraf vedtog Permanent Forum en anbefaling til den danske regering om, at engagere oprindelige folk i COP15 forberedelserne og invitere Permanent Forums medlemmer til at deltage i COP15 processen.

Der blev under drøftelser om Deklarationen orienteret om forestående drøftelse af Deklarationen i Landstinget og Folketinget, samt om Landsstyrets planer om at udgive en lommeudgave af Deklarationen på grønlandsk og dansk.

5.3 FN's Deklaration om Oprindelige Folks Rettigheder

Landsstyret har i en lang årrække sammen med den danske regering og i samarbejde med repræsentanter for oprindelige folk, NGO'er og medlemslandenes regeringer forhandlet intensivt for at få oprindelige folks rettigheder indskrevet ved FN.

Et af de fornemmeste resultater er FN's Deklaration om Oprindelige Folks Rettigheder, som blev vedtaget af FN's Generalforsamling den 13. september 2007. Efterfølgende har fokus været på at udbrede kendskabet til den bredt og arbejde for dens implementering i alle mulige sammenhænge både i og udenfor FN.

I grønlandsk sammenhæng kan man tale om, at selvstyreprocessen i sig selv er et eksempel på implementering af Deklarationens bestemmelser og rettigheder, hvoraf de vigtigste omhandler retten til selvbestemmelse, retten til landområder og ressourcer, retten til som folk og individer at have indflydelse og ansvar for egen udvikling.

Det er Landsstyrets vurdering, at selvom Deklarationen ikke som en konvention er juridisk bindende, vil den være en vigtig inspiration og rettesnor for samarbejde og partnerskab mellem staterne og oprindelige folk. Deklarationen er således et vigtigt redskab i arbejdet med at sikre oprindelige folks økonomiske, sociale, kulturelle, sproglige og politiske overlevelse, som fundamentet for et værdigt liv.

5.4 FN's Specialrapportør for Oprindelige Folk

FN's Menneskerettighedsråd valgte i marts 2008 den indianske juraprofessor James Anaya fra USA til ny Specialrapportør for Oprindelige Folk (Special rapporteur on the situation of human rights and fundamental freedoms of indigenous peoples).

Det er første gang en repræsentant for oprindelige folk besætter denne vigtige og ærefulde post som uafhængig ekspert og rådgiver for FN i friheds- og menneskerettighedsspørgsmål vedr. oprindelige folk.

I september 2008 fremlagde Specialrapportøren sin første rapport for Menneskerettighedsrådet. Rapporten giver et godt overblik over alle de internationale menneskerettighedsinstrumenter af relevans for oprindelige folk og kommer med forslag til operationalisering af menneskerettighedsnormerne i Deklarationen og i en række andre relevante internationale instrumenter og menneskerettighedslovgivning. Specialrapportøren understreger nødvendigheden af samarbejde og etablering af partnerskaber mellem stater og oprindelige folk på basis af gensidig tillid og respekt.

5.5 Ekspertmekanisme for Oprindelige Folks Rettigheder under FN's Menneskerettighedsråd

Efter en uges intensive forhandlinger med aktiv deltagelse fra Grønlands Hjemmestyre, vedtog FN's Menneskerettighedsråd i december 2007 oprettelsen af en Ekspertmekanisme for Oprindelige Folks Rettigheder (EMRIP).

Formålet med EMRIP er at etablere en platform til det videre arbejde med at udvikle og implementere tiltag til sikring af menneskerettighederne for verdens oprindelige folk. Ekspertmekanismen er placeret direkte under Menneskerettighedsrådet og dermed på samme niveau i FN-systemet som Permanent Forum for Oprindelige Folks Rettigheder.

Ekspertterne til den nye mekanisme, som skal rådgive Menneskerettighedsrådet, udpeges efter samme regler, som specialrapportører og den særlige rådgivningskomité under Menneskerettighedsrådet. Ved udpegning af fem uafhængige eksperter skal der ifølge resolutionen lægges særlig vægt på at udpege eksperter blandt oprindelige folk. Det har resulteret i, at i den første ekspertgruppe stammer fire ud af fem eksperter fra oprindelige folkefærd.

Ekspertmekanismen skal i samarbejde med bl.a. Permanent Forum og Specialrapportøren for Oprindelige Folks Rettigheder rådgive Menneskerettighedsrådet i spørgsmål vedrørende oprindelige folks rettigheder. Den skal på baggrund af forskning og dataindsamling foreslå tiltag til effektiv implementeringen af menneskerettighedsartiklerne i Deklarationen om Oprindelige Folks Rettigheder.

EMRIP mødtes for første gang i oktober 2008 i tre dage, for at beslutte deres egen arbejdsform. Efterfølgende vil Ekspertgruppen mødes i op til fem dage om året. Stater, oprindelige folks organisationer og NGO'er med flere deltager som observatører i Ekspertmekanismens åbne møder.

Man har opnået den højest mulige placering af Ekspertmekanismen i Menneskerettighedsrådets organisation. Medlemmer af Permanent Forum har hele tiden påpeget vigtigheden af, at bibeholde fokus på menneskerettighedssituationen blandt oprindelige folk, som kræver større opmærksomhed og overvågning end Permanent Forum kan give den med sit brede mandat.

Ekspertgruppen kom i sin rapport til Menneskerettighedsrådet med forslag til, hvilke udrednings- og rådgivningsopgaver den finder vigtige for Rådets arbejde. Disse behandles af Rådet i løbet af 2009 samtidig med, at gruppen forbereder afrapportering af de første to opgaver rekvireret af Menneskerettighedsrådet. Nemlig en udredning vedr. oprindelige folk og retten til uddannelse og forslag til opfølgning af Durban konferencen om racisme.

5.6 World Intellectual Property Organization (WIPO) og traditionel viden

WIPO's regeringskomité (IGC), er nedsat for i samarbejde med oprindelige folk at udarbejde forslag til retslig beskyttelse af intellektuelle ejendomsrettigheder, genetiske ressourcer, traditionel viden og folkløse. Danmark og Grønland deltager i dette udredningsarbejde, som også behandles i FN's Permanente Forum og indgår i Deklarationen om Oprindelige Folks Rettigheder.

WIPO's sekretariat har for år tilbage udarbejdet et skriftligt udkast til et internationalt regelsæt til beskyttelse af traditionel viden. Forhandlingerne delte holdningerne i to lejre: Udviklingslandene, på den ene side, ønskede en hurtig vedtagelse af et internationalt og bindende regelsæt baseret på WIPO's udkast. På den anden side ønskede Industrilandene en drøftelse af, hvad det egentlig var for rettigheder, der skulle beskyttes og hvordan. Der er endnu ikke opnået enighed om en definition af traditionel viden.

Ind imellem disse grupper står oprindelige folk. Med nedsættelsen af en frivillig fond til støtte for oprindelige folks deltagelse, etablering af en rådgivningsgruppe og afvikling af panelpræsentationer og diskussioner i tilknytning til IGC-møderne, gøres der meget ud af at søge rådgivning og input. Dog hersker der stadig blandt oprindelige folk usikkerhed om, hvorvidt WIPO er det rigtige forum at søge beskyttelse af oprindelige folks traditionelle viden. Nært beslægtet arbejde foregår således også i forbindelse med Konventionen om Biologisk Mangfoldighed (CBD) hvor der arbejdes med konventionens Artikel 8(j) og relaterede artikler vedr. Traditionel Viden, samt den såkaldte udnyttelse og udbyttedeling (ABS), problematik vedr. levende, herunder genetiske ressourcer, der relaterer sig til Deklarationen om Oprindelige Folks Rettigheds Artikkel 31. Udenrigsdirektoratet deltager med jævne mellemrum i ekspertfora vedr. denne problematik, hvor der er interesse for Landsstyrets lovgivningsinitiativer på området, herunder vedr. Selvstyreloven og Landstingslov om

kommerciel og forskningsmæssig anvendelse af biologiske ressourcer (Ltl. nr. 20, 20. november 2006).

Hverken WIPO eller CBD er dog kommet nærmere en løsning af de rettighedsspørgsmål som potentielt rummer store økonomiske gevinster.

Det lykkedes ikke på det 12. eller 13. møde i IGC at komme væsentligt nærmere en diskussion af substansen i IGC's mandat. Næste møderække er planlagt til marts 2009. Mandatet for IGC varer kun til 2010, og en eventuel forlængelse forudsætter denne substans.

5. Udenrigshandelspolitik

6.1 Udenrigshandelspolitiske målsætninger

Udenrigshandelspolitisk arbejder Landsstyret med en række klare delmålsætninger for at fremme samhandelen med omverdenen. På det bilaterale plan er et af indsatsområderne at opbygge en mere selvstændig platform for samhandelen. På det multilaterale plan, primært i forhold til Verdenshandelsorganisationen (WTO) følger Landsstyret arbejdet med at få den igangværende Doha-runde afsluttet. Doha-runden er en forhandlingsrunde i WTO-regi med det formål at skabe yderligere liberalisering af verdenshandelen.

Landsstyret prioriterer at varetage grønlandske interesser overfor Udenrigsministeriet, EU og WTO og Landsstyret arbejder på at skabe de bedste rammer for erhvervslivet. Det er Landsstyrets målsætning, at der ikke må være regler, på de internationale eksportmarkeder, som står i vejen for grønlandsk erhvervsliv. Landsstyrets udenrigshandelspolitiske arbejde kan overordnet inddeles i følgende indsatsområder:

- *Det bilaterale fokus*
- *Det multilaterale fokus*
- *De internationale rammebetingelser*

Udenrigsdirektoratet arbejder med at øge dialogen med erhvervslivet i fastlæggelsen af de udenrigshandelspolitiske målsætninger, idet det også er op til det grønlandske erhvervsliv at udnytte de muligheder, som Hjemmestyrets udenrigshandelspolitik skaber. Udenrigsdirektoratet spiller tæt sammen med relevante fagdirektorater, der giver teknisk input i forhandlingerne om at forbedre de internationale rammebetingelser for grønlandsk erhvervsliv.

6.2 Bilaterale forhold

Et indsatsområde for Landsstyret er at styrke relationerne mellem Grønland og andre lande bl.a. gennem politiske besøg og handelsdelegationer.

Landsstyreformanden, og en mindre handelsdelegation, blev inviteret til Iqaluit, i Nunavut, i sommeren 2007. På besøget, som skulle foregå i sommeren 2008, skulle en lang række emner diskuteres, herunder spørgsmålet om øget samhandel, status og udvikling for sælskind, klima, selvstyre og kultur. Turen blev dog aflyst i sidste øjeblik på grund af dårligt vejr. Det er aftalt, at afholde mødet i foråret 2009 i stedet for.

Siden slutningen af 2006 er det blevet diskuteret, hvorvidt Grønland skulle tiltræde den såkaldte Hoyviksaftale, som er en frihandelsaftale mellem Færøerne og Island. På baggrund af en betænkning fra udenrigs- og sikkerhedspolitisk udvalg d. 9. november udarbejdede Udenrigsdirektoratet i starten af 2007 en analyse af aftalen og dens konsekvens for Grønland. Her konkluderedes, at det ville medføre meget store økonomiske omkostninger for det grønlandske samfund at tilslutte sig Hoyviksaftalen, helt eller delvist. Der er dog stadig tæt dialog omkring grønlandsk deltagelse i Hoyviksaftalen. Emnet blev diskuteret da Færøernes udenrigsminister besøgte Nuuk i forbindelse med Nordisk Seminar, og da Islands udenrigsminister var gæst hos landsstyret. Derudover er der blevet afholdt et Hoyviksseminar med deltagelse fra Grønlands Hjemmestyre og erhvervsliv. Udenrigsdirektørerne fra Færøerne og Island holdt oplæg. Det blev besluttet at gå nærmere ind i overvejelserne om en grønlandsk deltagelse i aftalen.

Landsstyret følger samtidigt udviklingen i de bilaterale aftaler på konkrete ressortområder med Island og Færøerne. Et eksempel herpå er Samarbejdsaftalen mellem Færøerne og Grønland om Erhvervsudvikling, Uddannelsesmuligheder, Forskning samt Fiskeri fra september 2007. Det overordnede formål med aftalen er at skabe et styrket samarbejde indenfor erhvervsområdet, undervisnings- og forskningsmæssige samt fiskerimæssige relationer. Sidste møde i denne arbejdsgruppe fandt sted i sommeren 2008.

6.3 Det multilaterale spor

Landsstyret varetager gennem sit arbejde med WTO Grønlands handelspolitiske interesser på det multilaterale plan. Det overordnede formål for WTO er at fjerne alle begrænsninger i den internationale handel, så man opnår en fuldstændig liberalisering på alle fire friheder: Varehandel, tjenesteydelser, arbejdskraft og investeringer.

Landsstyret påvirker WTO processen gennem Danmark, som er omfattet af EU's fælles handelspolitik. Fælles handelspolitik varetages i EU af EU-kommissionen, som har fuld kompetence på området. Det medfører, at EU-staterne afgiver et mandat til EU-kommissionen, som så forhandler ud fra dette mandat. Grønland kan gennem Danmark fremføre sine synspunkter overfor EU både i forhold til mandatet samt i forhold til de konkrete forhandlinger.

Rammerne for verdenshandelen reguleres af WTO-aftalerne. Disse beslutes og forhandles gennem flerårige forhandlingsrunder i WTO's Ministerkonferencer. Den gældende handelsrunde, Doha-runden, fortsætter, hvor den forrige runde, Uruguay-runden, sluttede.

Den oprindelige ambition ved Doha-rundens igangsættelse var, at Ministermødet i Hong Kong i 2005 kunne afslutte runden. Forhandlingerne brød dog sammen under forhandlingerne i Geneve i sommeren 2008 på grund af tvister blandt de største lande om reduktionen af landbrugssubsidier og øget adgang til landbrugs- og industrivarer.

Det midlertidige sammenbrud i forhandlingerne i Doha-runden har den positive sideeffekt for Grønland, at forslaget om en nedsættelse af told på Non-Agricultural Market Access (NAMA)² indtil videre er udsat. Grønland har toldfrihed på eksport til EUs marked, hvor tolden på for eksempel rejer ellers er på ca. 20 %. Dette gør, at Grønland har en klar fordel i forhold til sine konkurrenter.

---

² Industriprodukter, hvorunder rejer og fisk henhører.

6.4 Processen med at bringe Grønlands lovgivning og toldsatser i overensstemmelse med WTO's regelsæt

Landstyret har i 2008 prioriteret at bringe den grønlandske lovgivning og toldsatser i overensstemmelse med WTO's regelsæt (også benævnt notificeringsprocessen).

Landsstyret har taget hensyn til en række fordele for Grønland ved at efterleve WTO's regelsæt:

- I forhold til arbejdet i Selvstyrekommissionen vurderedes det som værende en fordel at vise, at Grønland har vilje til overholde de internationale regler som Grønland er omfattet af.
- Grønland ønsker et godt samarbejde med Danmark og Rigsfællesskabet vil stå handelspolitisk svagere ved Grønlands manglende efterlevelse af WTO's regelsæt.
- Skal WTO-systemet fungere, så skal alle WTO's medlemmer leve op til forpligtelserne.
- Grønland kan ikke påberåbe sig WTO's regler overfor andre lande, hvis Grønland ikke selv arbejder på at overholde de selv samme regler.
- I tilfælde af en mulig handelstvist med et WTO medlem vil Grønland stå svagt på grund af den manglende overholdelse af WTO regelsættet.
- Ønskes der indflydelse på den politiske WTO proces skal Grønlands regler være i overensstemmelse med WTOs.
- Ønskes der internationale investeringer tiltrukket, er det afgørende at de internationale investorer har sikkerhed for, at deres investeringer ikke pludseligt bliver påført restriktioner eller underlagt specielle toldregler.

Udenrigsdirektoratets arbejde i 2008 bygger videre på den advokatrapport og efterfølgende konsultationer med WTO og Udenrigsministeriet, som blev gennemført i 2006.

Udenrigsdirektoratet har i løbet af 2008 ført løbende konsultationer med WTO's sekretariat i Geneve og med Udenrigsministeriet i Danmark, med henblik på at få afklaret spørgsmål af principiel og folkeretlig karakter.

I starten af 2007 blev der nedsat en arbejdsgruppe, med ledelse fra Skattedirektoratet, med henblik på at bringe de grønlandske toldtariffer i overensstemmelse med WTO's regelsæt. Arbejdet er foregået i tæt samarbejde med SKAT i Danmark og Udenrigsdirektoratet.

Parallelt hermed er de berørte departementer gået i gang med analysere hvilke områder der skal inddrages i notificeringsarbejdet, samt de økonomiske konsekvenser heraf. Der har i den forbindelse været kontakt til Fødevareministeriet i Danmark, som har indvilliget i at hjælpe til med arbejdet.

For at sætte yderligere fokus på WTO og Grønland planlægger Udenrigsdirektoratet et seminar med deltagelse fra Udenrigsministeriet, Fødevareministeriet samt WTO-sekretariatet. Der vil på dette møde blive sat fokus på de særlige forhold, der gør sig gældende i Grønland.

6.5 Internationale rammebetingelser – veterinæraftale med EU

I samarbejde med Ministeriet for Familie- og Forbrugeranliggender har Hjemmestyret i 2007 forsøgt, at få en endelig veterinæraftale på plads med EU. Aftalen vil spare grønlandske fødevareeksportører for en masse omkostningsfulde procedurer i forbindelse med eksport til EU. Arbejdet fortsatte i 2008, men aftalen er ikke faldet på plads endnu.

Den efterfølgende etablering af et veterinært kontrolsted i Grønland vil foregå i et samarbejde mellem Erhvervsdirektoratet og Fødevarestyrelsen, som er den kompetente myndighed på området.

6. Branding Greenland

I forbindelse med den af Landsstyret vedtagne erhvervsfremmestruktur, blev der nedsat en arbejdsgruppe vedrørende international varemærkestrategi, markedsføring og ”branding” af Grønland samt international erhvervsfremme. Processen har siden 2004 bevæget sig fremad via et tæt samarbejde mellem erhvervslivet og Landsstyret. Der er fokuseret på, at projektet indtager en struktur, som også har en langsigtet bæredygtighed.

En vigtig del af arbejdet sigter mod at styrke Grønlands brand i udlandet og aflejre et sæt af positive associationer og forventninger til Grønland, der i den sidste ende kan omsættes til øget eksport, øgede investeringer og flere turister. Der er tale om et langsigtet arbejde for at sikre en kvalitetspositionering af Grønland med udgangspunkt i brandet og dets værdier (Origin, Pristine, Rough, Spirit og Grand), skabe en god platform for at sikre en øget efterspørgsel for grønlandske virksomheder og deres produkter.

7.1 Aktiviteter 2008

Branding Greenland er i 2008 blevet videreudviklet mod en platform, der tager udgangspunkt i PR og medieomtale for via internationale medier at arbejde med den internationale branding af Grønland. Tanken bag er, at Branding Greenland skal kunne integreres i deltagervirksomhedernes egen markedsføring og PR som underbyggende og komplementerende tiltag.

Erfaringen viser, at PR er et udmærket og relativt set billigere instrument at anvende, ligesom redaktionel omtale er mere troværdigt end en annonce. PR kan bringe de gode historier om Grønland ud til forskellige mediers brugere, da Grønland har et stort redaktionelt potentiale.

Der er indgået aftaler med PR-bureauer på de respektive fokusmarkeder (England, USA og Tyskland). Disse skal sikre omtale af Grønland via de journalister og medier, der henvender sig til den målgruppe, som Branding Greenland og samarbejdspartnerne søger. Der holdes jævnligt møder med PR-bureauerne for at sikre de fornødne redskaber og viden om Grønland generelt og i forhold til konkrete events, produkter og lignende.

For at sikre en optimal udnyttelse af samarbejdet med de forskellige PR-bureauer, blev der arrangeret et PR koordinerings- og strategiseminar i Nuuk i november 2008. Ligeledes blev der arrangeret et oplæg for turismeoperatører vedrørende de aktuelle markeds-mæssige trends, for på den måde at skabe vidensdeling fra arbejdet i Branding Greenland til andre aktører i Grønland.

Branding Greenland laver kontinuerligt et udviklingsarbejde, der skal sikre de rette materialer af den rette standard, der kan understøtte branding af Grønland i forhold til den rigtige målgruppe.

Der blev i 2008 udarbejdet en DVD til promovning, der skal give medier og interesserede et indblik i det moderne Grønland. Ligeledes giver DVD'en fotomateriale til brug ved omtale af Grønland.

Branding Greenland og samarbejdspartnere distribuerer kontinuerligt materialer såsom DVD'en "Invest In Greenland", samt bogudgivelsen "Greenland" for at skabe interesse for at arbejde med eller skrive om Grønland.

Royal Arctic Line indtrådte i samarbejdet i 2008. Der arbejdes videre med den interne information om Branding Greenland i 2008 for at sikre flere samarbejdspartnere til videreudvikling af projektet.

Af andre øvrige tiltag i 2008 kan nævnes forskellige pressemøder i henholdsvis Tyskland, England og USA, hvor deltagere i Branding Greenland eller samarbejdspartnere har været til stede og kunne deltage i arrangementer med medier. Der blev arrangeret flere rejser for grupper af journalister eller journalister på individuel basis til forskellige begivenheder eller egne af Grønland for på den måde at give så bredt et billede af Grønland som muligt til den internationale presse. På den vis har mange forskellige virksomheder, events (fx Arctic Circle Race og Atlantic Music Festival) eller forskellige egne af landet opnået international mediedækning.

Der har ligeledes været afholdt møder om krydstogtmuligheder eller investerings-muligheder i Grønland under det årlige Joint Committee-møde, der i 2008 afholdtes i Washington D.C. Arrangementerne forløb godt og der kom aftaler i stand på baggrund heraf.

Der blev igangsat en kendskabsanalyse af de tre fokusmarkeder for på den baggrund at identificere kendskabsgraden på de individuelle markeder. Denne undersøgelse gentages med passende intervaller for at spore ændringer i kendskabet til Grønland. Samtidig giver undersøgelsen bl.a. information om specifikke målgrupper og disses medievaner. Dette er værdifuld information for struktureringen og prioriteringen af PR-indsatsen fremover.

Der blev gennemført en evaluering af Branding Greenland i starten af 2008. Evalueringen viste, at Hjemmestyret får meget for sin investering i Branding Greenland. Målsætningen for Sektorprogrammet for Uddannelse og Erhvervsudvikling, under hvilket Branding-strategien blev iværksat, er indfriet. Derudover skaber samarbejdet positiv medieomtale for Grønland, grønlandske erhvervssektorer og produkter til en værdi af omkring 5-10 gange mere, end samarbejdet koster hjemmestyret. Ligeledes viste evalueringen, at det er lykkedes at etablere og fastholde et samarbejde mellem det offentlige og erhvervslivet, der giver mere end blot et effektiviseret markedsførings-samarbejde. Samarbejdet giver et netværk af professionelle, der i højere grad end tidligere sparrer sammen og udvikler fælles projekter på tværs af sektorer. Hjemmestyrets ledelse af samarbejdet er helt centralt, idet det hovedsageligt er en national opgave at skabe et samlet, nationalt image og promovere dette.

Evalueringen anbefalede en fortsættelse samt intensivering af indsatsen i Branding Greenland. Efterfølgende er Branding Greenland indarbejdet på finansloven med en flerårig horisont. Dette har muliggjort udarbejdelsen af en 3-årig strategi, der skal sikre en fortsat udvikling og fremgang i

samarbejdet i Branding Greenland i perioden 2009-2011. Efterfølgende vil en ny evaluering lægges til grund for en efterfølgende strategiperiode.

7. Udenrigsdirektoratets organisation

Indsatsen for varetagelse af Grønlands udenrigs- og sikkerhedspolitiske interesser har udviklet sig sammen med Hjemmestyret. Siden 1994 har der eksisteret en udenrigstjeneste, som udfører Landsstyrets politik på området og koordinerer og faciliterer fagdirektoraternes internationale aktiviteter.

Udenrigspolitiske spørgsmål har i de senere år fået en stadigt stigende vægt i det politiske arbejde. Dette har medført et ønske om en opgradering af udenrigstjenesten, såvel hvad angår ressourcer som med hensyn til navn. Det var et ønske, at navnet afspejlede den vægt, som arbejdet blev tillagt, hvorfor Udenrigstjenesten pr. 1. januar 2004 fik navnet Udenrigsdirektoratet. Det har været Landsstyrets ønske med den ny betegnelse at signalere, at udenrigs- og sikkerhedspolitiske spørgsmål tillægges samme vægt og betydning som Hjemmestyrets øvrige ressortområder.

Hjemmestyrets udenrigstjeneste omfatter pr. 1. januar 2009 13 medarbejdere, fordelt som følger:

- Nuuk: 8 Medarbejdere og 1 assistent i Hans Egedes Hus
- København: 1 medarbejder
- Bruxelles: 2 medarbejdere

Af medarbejderne i Nuuk er én primært beskæftiget med protokollære opgaver, hvoraf en del ikke har decideret udenrigskaraktér. Medarbejderen har til opgave at medvirke til, at kontakten mellem Hjemmestyret og samarbejdspartnere i Danmark og udland foregår under passende former. Desuden overtog Udenrigsdirektoratet driften af Hans Egedes hus i løbet af 2005, hvor den medarbejder, som til dagligt leder driften af huset, nu hører under direktoratet

8.1 Grønlands Repræsentation i København

Grønlands Repræsentationen i København varetager de opgaver for Landsstyret og administrationen, der mest hensigtsmæssigt varetages i eller fra Danmark.

På udenrigsområdet betyder dette, at visse funktioner med megen rejseaktivitet er henlagt til de medarbejdere i Repræsentationen, der varetager opgaven på mandat fra Landsstyrets Sekretariat, Udenrigsdirektoratet eller fagdirektoraterne. Der er især tale om opgaver indenfor det nordiske samarbejde, de Københavnsrelaterede dele af forberedelserne til klimatopmødet i København i 2009 samt opgaver i relation til forsvarsområdet.

Varetagelsen af de nævnte opgaver ved medarbejderne fra Grønlands Repræsentation har bl.a. betydet, at Hjemmestyret kan være fysisk repræsenteret ved møder og arbejdsgrupper, hvor deltagelse fra Nuuk let ville betyde et uforholdsmæssigt stort forbrug af rejsedage samt et tilsvarende træk på de økonomiske ressourcer mv. Endvidere danner Repræsentationen ramme for forhandlingsmøder, ligesom kontoret er kontaktformidler i forhold til udenlandske ambassader mv.

i København. Ressourceforbruget afholdes af Udenrigsdirektoratet, hhv. det ansvarlige fagdepartment/styrelse.

8.2 Grønlands Repræsentation i Bruxelles

Grønlands Repræsentation blev oprettet i 1992 i tilknytning til den kongelige danske ambassade i Belgien. Repræsentationen har til huse sammen med Den permanente danske Repræsentation ved EU, den danske Ambassade i Belgien og Færøernes Repræsentation.

Repræsentationen består af en udsendt ministerråd og en udsendt ambassadesekretær, begge med diplomatisk status, og en lokalansat sekretær. Siden 2002 har repræsentationen desuden en permanent praktikantordning, så grønlandske studerende kan ansættes for 6 måneder. Indtil videre har en række grønlandske studerende gennemført et praktikophold af 6 måneders varighed

Udover akkreditering til Den Europæiske Union er ministerråden akkrediteret som repræsentant for Grønlands Hjemmestyre i Belgien og Frankrig.

Repræsentationen kan i fornødent omfang trække på ekspertise fra fag attachéer ved den danske EU-repræsentation.

DEL II

Landsstyrets

Internationale Ressortsamarbejde

DEL II: Landsstyrets internationale ressortsamarbejde

8.

Landsstyrets sekretariat

Den grønlandsk-danske Selvstyrekommission færdigbehandlede sin betænkning den 17. april 2008 ved et møde på Christiansborg. Selvstyrekommissionens knap 4 år lange arbejde var hermed tilendebragt og kommissionen blev opløst i juni 2008.

Landstinget havde under forårssamlingen fastlagt ved lov, at den vejledende folkeafstemning om selvstyre skulle gennemføres tirsdag den 25. november 2008. Ved folkeafstemningen viste resultatet af optællingen fra landets 79 valgsteder, at 75,5% af vælgerne stemte ja til selvstyre og at 23,6% stemte nej. Optællingen viste ydermere, at lige knap 72% af Grønlands registrerede stemmeberettigede vælgere deltog i folkeafstemningen. Konklusionen på folkeafstemningen var derfor, at det grønlandske folk ønsker selvstyret indført i Grønland med effekt den 21. juni 2009.

Den 28. november 2008 behandlede Landstinget Landsstyrets beslutningsforslag om, at Grønlands Hjemmestyre skal rette henvendelse til Danmarks regering og opfordrede regeringen til at fremlægge forslag til Lov om Grønlands Selvstyre for Folketinget. Det var et enigt Landsting, der kunne rette henvendelse til den danske regering med henblik på, at staten gennemfører lovgivningsprocessen for indførelsen af selvstyre i Grønland.

Ved Selvstyrets implementering vil hjemmestyreløven af 1978 blive ophævet, og Lov om Grønlands Selvstyre vil i stedet træde i kraft. Selvstyreløven vil blandt andet indeholde: en anerkendelse af det grønlandske folk som et folk i henhold til folkeretten med ret til selvbestemmelse; en bestemmelse om det grønlandske sprog som det officielle sprog i Grønland; en liste over nye sagsområder til selvstyrets overtagelse; Grønlands ejendomsret til undergrundens ikke-levende ressourcer; en ny økonomisk ordening mellem Danmark og Grønland; et kapitel om Grønlands ret til selvstændighed.

Udenrigskapitlet i selvstyreløven var et emne, som man var uenige om over længere tid under forhandlingerne. Danmark ville ikke gå videre end det Fuldmagtsloven tillod mens man fra grønlandsk side påpegede, at man med indgåelse af fuldmagtsloven specifikt havde aftalt, at det ikke ville have præjudicerende effekt for selvstyreforhandlingerne. Desuden mente man fra grønlandsk side, at fortolkningen af Grundlovens § 19 (at udenrigs- og sikkerhedspolitikken er regeringens ansvar) havde ændret sig med tiden og efter alt at dømme ville ændre sig i fremtiden og dermed ikke underlagt en stram juridisk fortolkning, hvorved man med fuldmagtsloven havde nået grænsen hvad angår § 19.

Praksis på udenrigsområdet har udviklet sig siden hjemmestyret blev indført og man forsøgte, at omskrive praksis til lovtækst uden, at det lykkedes da begge sider var uenige om, hvorledes og hvilke rettigheder der skulle skrives ind i lovtæksten. Derfor er der i udenrigskapitlet lovtækst om, at der via politiske aftaler mellem et landsstyremedlem og minister (hvert landsstyremedlem på hvert sit område har mulighed for, at indgå aftale med sin danske kollega) skal udarbejdes aftaler, som nærmere specifikt beskriver hvorledes man mellem parterne skal samarbejde i det daglige. Dertil skal man også blive enige om de generelle termer som ”af interesse eller relevans for Grønland”. Hvornår en sag har interesse eller relevans for Grønland vil udvikle sig eftersom man i selvstyret beskæftiger sig mere og mere med udlandet.

Begge parter er dog enige om, at hensigten med lovtæksten primært er, at lade en fleksibel ordning herske uden, at man grundlæggende ændrer ved den juridiske fortolkning af Grundloven. Den praksis som er udviklet under Hjemmestyret skal have lov til, at udvikle sig. Selve lovtæksten afspejler tre elementer, som omhandler selvstyrets udenrigsbeføjelser: Fornyede bestemmelser fra hjemmestyreløven, Itilleq-erklæringen og endelig fuldmagtlovens bestemmelser. For en mere detaljeret gennemgang og forklaringer af udenrigskapitlet skal der henvises til selvstyrekommissionens betænkning, lovtækt såvel som forklaringer til loven.

Der er områder som selvstyreløven ikke omtaler og som kan gå hen og blive problemer længere ud i fremtiden. Dette gælder specielt Danmarks medlemskab af EU, som Grønland som kendt ikke længere er medlem af. Landsstyret kan konstatere, at EU i højere grad end tidligere er begyndt, at koordinere sine holdninger og dermed binde medlemslandene i en bestemt holdning i en given sag. Seneste eksempel er på hvalerne og IWC, som giver store problemer for Grønland. Det kan ikke udelukkes, at der er fremtiden vil være andre emner og sager, hvor Danmark ikke længere vil kunne arbejde for grønlandske sager i internationale fora på grund af, at EU går ind og binder medlemslandenes holdning, som går direkte imod Grønlands ønsker.

9. Departementet for Finanser og Udenrigsanliggender

10.1 Skattestyrelsen

Det er Landsstyrets målsætning for det samlede grønlandske skatte- og afgiftssystem, at det skal være konkurrencedygtigt i international sammenhæng, idet det er Landsstyrets opfattelse, at den større internationalisering har medført, at de nationale skatte- og afgiftssystemer er et centralt parameter, når virksomheder overvejer placeringer og investeringer.

Landsstyret har i samarbejde med de øvrige nordiske lande deltaget i et projekt om informationsudveksling med de såkaldte finanscentre. Landsstyret har med baggrund i projektet indgået de første aftaler om udveksling af informationer samt andre dobbeltbeskatningsaftaler med Isle of Man i oktober 2007, samt Guernsey og Jersey i oktober 2008. Aftalerne forventes opfulgt af lignende aftaler med andre internationale finanscentre i de kommende år. Der er således indledt forhandlinger med en række caribiske finanscentre om tilsvarende aftaler.

En skibs- og luftfartsdobbeltbeskatningsaftale mellem USA og Grønland blev underskrevet i december 2008. Der var planlagt indledende forhandlinger med Sverige om en dobbeltbeskatningsaftale i 2007, men disse forhandlinger er blevet udsat indtil videre.

Hjemmestyret har indgået dobbeltbeskatningsaftaler med Danmark, Færøerne, Island og Norge, ligesom der er indgået aftaler med de nordiske lande om bistand i skattesager og inddrivelse af restancer til det offentlige. Tilsvarende er Grønland part i OECD's multilaterale bistandsoverenskomst.

Der kan i de kommende år forventes indledt forhandlinger med flere lande om dobbeltbeskatningsaftaler, især under hensyntagen til den stigende efterforskningsinteresse efter olie og mineraler i Grønland fra udenlandske selskaber, hvor det må formodes, at dette vil resultere

i at der etableres en egentlig minedrift og olieudvinding. Her tænkes først og fremmest på Sverige, men også andre lande kan vise sig at blive aktuelle.

Grønland og Danmark har indgået en samarbejdsaftale om en øget og mere effektiv kontrol med indførselsforbudte varer, herunder euforiserende stoffer. Aftalen er siden konkretiseret for eksempel gennem øget kontrol i Grønlandshavnen i Aalborg og lufthavnen i Kastrup.

Der er i løbet af 2008 indgået et tættere samarbejde med skatteregion Nordjylland omkring bistand i forbindelse med revision og kontrol af større selskaber. Dette samarbejde forventes udbygget i løbet af 2009.

10. Departementet for Fiskeri, Fangst og Landbrug

11.1 North Atlantic Fisheries Minister Conference (NAFMC)

NAFMC er en årlig tilbagevendende lejlighed for fiskeriministrene i Nordatlanten til at udveksle politiske synspunkter. Deltagerne er Grønland, Færøerne, Island, Norge, Rusland, Canada og EU.

Et formål med konferencerne er, ud over diskussion af de udvalgte emner, gensidig inspiration ministrene imellem, omkring emner der kan være til gavn for forvaltning og udnyttelse af fiske- og skaldyrsbestandene i Nordatlanten. Traditionelt afsluttes konferencen med et kommuniké, der indeholder deltagerlandenes fælles fiskerirelaterede holdninger.

NAFMC blev i 2008 afholdt på Malta 22.-24. maj med EU's fiskerikommissær som vært. Det overordnede tema for konferencen var, som i 2007, illegalt, ureguleret og urapporteret fiskeri (IUU-fiskeri). Der var på konferencen enighed om, at man de seneste to år, med held, har gjort meget for at bekæmpe IUU-fiskeriet, men at yderligere tiltag er nødvendige.

På den baggrund var der enighed om, at man bl.a. vil:

- Indgå i dialog med udviklingslande, og assistere disse i udvidelsen af deres kapacitet til bekæmpelse af IUU-fiskeri.
- Fortsætte arbejdet med at udvikle kriterier for vurderingen af flagstaternes indsats i kampen mod IUU-fiskeri.
- Eliminere markedsadgang for IUU-fisk ved at udvikle effektive sporings- og certificeringssystemer, uden at nogen pålægges unødvendige byrder eller handelsforhindringer.
- Styrke indsatsen mod IUU-fiskeri både på nationalt og internationalt niveau i Nordatlanten.

Man diskuterede også bæredygtig udnyttelse af alle levende maritime ressourcer. Grønland havde forud for konferencen på Malta foreslået, at ministrene og kommissæren drøftede EU's forslag til importforbud på sælskindsprodukter. EU ønskede ikke emnet på dagsordenen, men EU havde på forhånd fået meddelelse om, at Grønland ønskede at præsentere sine synspunkter om emnet under dagsordenspunktet ”andre emner”. På konferencen havde Grønland fået opbakning fra de øvrige deltagerlande til at tage emnet op.

Landstyremedlemmet for Fiskeri, Fangst og Landbrug betonedede i sit indlæg de uheldige omstændigheder et forbud på sælskind ville få. Dette blev illustreret ved at trække parallel til anti-sælskinds kampagnerne i 1980'erne, hvor markedet for sælskind kollapsede. Efter dette kollaps har sælskind været kraftigt substitueret i Grønland. Endvidere har sælskind i yderområderne en væsentlig økonomisk betydning for fangerfamilierne. Undtagelsen for sælskind fanget af oprindelige folk vil være virkningsløs, da markedet ved et importforbud formentlig kollapse igen. I dette perspektiv var det Grønlands synspunkt at bæredygtig udnyttelse af sæler ikke kunne pålægges restriktioner, da sæler ikke er en truet dyreart. Derudover måtte det anerkendes fra EUs side, at en bestand på 7-8 millioner sæler havde indvirkning på fiskebestanden. Ministrene og deres repræsentanter udtrykte især bekymring over den stigende sælbestands indvirkning på fiskebestanden, og tilkendegav deres vilje til at fortsætte diskussioner om dette emne ved fremtidige møder. Grønland påpegede det uheldige i en ensidig fokusering på NGOernes henvendelser til EU kommissionen, der på trods af EUs undersøgelser af aflivningsmetoder, kunne resultere i en forhastet beslutning. EU importforbuddet ville derudover være i strid med WTO. I den efterfølgende diskussion var der fuld støtte fra deltagerlandene med undtagelse af EU.

Rusland har værtskabet ved næste konference i 2009.

11.2 Northwest Atlantic Fisheries Organization (NAFO)

NAFO er en international fiskeriorganisation med 12 medlemslande: Canada, Cuba, Rigsfællesskabet, EU, Frankrig på vegne af St. Pierre et Miquelon, Island, Japan, Republikken Korea, Norge, Den Russiske Føderation, Ukraine og USA.

Organisationens område omfatter det nordvestlige Atlanterhav, herunder havområdet mellem Grønland og Canada. NAFO's reguleringsområde omfatter derimod kun farvandet udenfor 200 sømiles-fiskerizonerne ved Grønlands sydvestkyst, Canadas østkyst og USA's nordøstkyst. Kompetencen omfatter alle fiskearter indenfor NAFO området, undtagen arter som er reguleret ved andre konventioner for eksempel under den Nordatlantiske Fiskerikommission (NEAFC). Ifølge konventionen skal NAFO medvirke til en optimal udnyttelse af fiskeressourcerne igennem en rationel og bæredygtig forvaltning.

Landsstyret virker fortsat for at fremme det internationale fiskerisamarbejde på en række fronter, heriblandt i NAFO. I kraft af medlemskabet af NAFO, har Grønland en række alternative fiskerimuligheder for den havgående rejeflåde uden for Grønlands fiskeriterritorium.

Det for Rigsfællesskabet vigtigste forhandlingsmål har de sidste år været at opnå en omfordeling af rejekvoten i NAFO's reguleringsområde 3L ved Grand Banks, hvilket endnu ikke er lykket.

Medlemskab af NAFO giver grønlandske fartøjer fiskerimuligheder i de NAFO-regulerede områder. Grønland havde i 2008 mulighed for at fiske rejer ved Flemish Cap (NAFO-reguleringsområde 3M) i 515 fiskedage, foruden en kvote i 3L på 485 tons rejer. Denne kvote er en del af den autonome kvote, som Rigsfællesskabet har fastsat i 2008. Rigsfællesskabet har de seneste år protesteret mod NAFOs fordeling af kvoten på rejer i område 3L og i stedet – i overensstemmelse med NAFO-konventionen – sat sin egen kvote. Dette har siden 2005 medført protester fra Canada.

En varig løsning på 3L-sagen vil fortsat være et af de vigtigste punkter på dagsordenen for Grønland i 2009. Også fiskeriet af oceanisk rødfisk sydvest for Kap Farvel vil fortsat være et punkt. Det skyldes, at særligt disse fiskerier i NAFO-området giver de grønlandske fartøjer alternative fiskerimuligheder til fiskeriet inden for 200-sømilegrænserne.

NAFO har de senere år intensiveret observation og melding af IUU skibe. Sammen med NEAFC er samarbejdet blevet væsentligt forbedret. I 2008 har IUU-ordningerne, som Grønland har været med til at beslutte i NAFO og NEAFC vist sig, takket være et effektivt samarbejde blandt landene i Nordatlanten, at være en succes, idet IUU-aktiviteterne i 2008 stort set er ophørt.

NAFO er derudover i gang med at reformere den eksisterende konvention – et arbejde der startede i 2005. Der er særligt fokus på økosystemforvaltning og en ny procedure til konfliktløsning (dispute settlement procedure). Reformen er næsten færdiggjort, idet den reformerede konvention efter årsmødet 2007 blev sendt til ratificering i de enkelte medlemsstater.

Under årsmødet 2008 blev der sat yderligere fokus på økosystemforvaltning Ligesom IUU og det nye kontrolsystem Port State Control også var vigtige emner under samme årsmøde. Der blevet vedtaget nye regler om Port State Control og vedtagelsen harmoniserer NAFO's Port State Control regler med NEAFC's Port State Control regler. Dette gør overvågning samt straffeforfølgelse af IUU fartøjer lettere.

11.3 North East Atlantic Fisheries Commission (NEAFC)

NEAFC er en international fiskerikommission med medlemmerne Danmark (på vegne af Færøerne og Grønland), EU, Island, Norge og Rusland. I NEAFC reguleres fiskeriet i Nordøstatlanten, dvs. havområderne øst for Kap Farvel, vest for Novaya Zemlya og nord for Gibraltar uden for kyststaternes 200 sømilegrænse. Reguleringskompetencen omfatter alle fiskearter med undtagelse af arter, som er reguleret ved andre konventioner. Hovedarterne for NEAFC-reguleringer er rødfisk, atlantiskandiske sild, makrel og blåhvilling samt dybhavsarter. Kommissionen skal ifølge konventionen medvirke til bevarelse og optimal udnyttelse af fiskeressourcerne.

Landsstyret deltager særligt i kvotefordelingen af oceanisk rødfisk, som førhen udelukkende er blevet reguleret af NEAFC, men som siden år 2001 ligeledes er blevet reguleret af NAFO. Grunden til dette er, at den oceaniske rødfisk er trukket ind i NAFO's reguleringsområde, dvs. sydvest for Kap Farvel. Grønland er en af de tre største parter i kvoteallokeringen i Nordatlanten i fiskeriet efter oceanisk rødfisk, hvorfor Landsstyret har arbejdet for at bibeholde regulerings- og kvotefastsættelseskompetencen i NEAFC-regi. Således bibeholder Grønland sin nuværende status. Landsstyret deltager herudover i NEAFC-forhandlinger om reguleringen af blåhvilling og dybhavsarter og følger endvidere med i reguleringen af fiskeriet af sild og makrel.

Grønland er sammen med Færøerne og Island kyststat til rødfiskebestanden i NEAFC-området, og har gennem flere år forsøgt at samarbejde med disse om et udspil om fordelingen. Det har været vanskeligt, og især Grønland og Færøerne har haft problemer med at nå til enighed. Dette er uheldigt, da man i NEAFC er repræsenteret som enheden "Danmark for så vidt angår Færøerne og Grønland". Det lykkedes heller ikke i løbet af 2008 at nå til enighed om forvaltningen, men man vil fortsætte forhandlingerne i 2009 i bestræbelserne på at blive enige om den fremtidige forvaltning, både blandt kyststaterne og i NEAFC som helhed.

Kontrollen af de fiskefartøjer, som opererer i det NEAFC-regulerede område, er vigtig. Ikke mindst i disse år, hvor der er stor international interesse for det såkaldte IUU-fiskeri. Kontrolordningen, som er en fælles international inspektionsordning, indebærer, at medlemmerne gensidigt kan udøve kontrol på hinandens fartøjer, der opererer uden for medlemmernes 200 sømilegrænser.

Som det var tilfældet i 2007, har man i 2008 haft stor succes med at bekæmpe IUU-fiskeriet. Generelt har de foranstaltninger mod IUU-fiskeri, som Grønland har været med til at vedtage i NEAFC og NAFO, vist sig meget effektive, og det er stort set ikke forekommet i 2008. En afgørende faktor i denne henseende har været det nye kontrolsystem (Port State Control) som blev implementeret i NEAFC 1. maj 2007.

11.4 Nordisk Embedsmandskomite for fiskeri og havbrug, jordbrug, levnedsmidler og skovbrug (EK-FJLS (Fiskeri))

EK-FJLS (Fiskeri) består af en repræsentant fra hvert af de nordiske lande (Sverige, Norge, Finland, Island og Danmark) samt en repræsentant fra hvert af de selvstyrende områder (Færøerne, Åland og Grønland). Komiteen behandler alle nationale spørgsmål vedr. fiskeri, som ønskes diskuteret in plenum mellem de nordiske lande. Desuden initieres og fremmes fællesnordiske projekter af national og regional oprindelse i dette forum.

Departementet for Fiskeri, Fangst og Landbrug har i de sidste tolv måneder aktivt deltaget i EK-FJLS (Fiskeri) samt i EK-FJLS (Eksekutiv) møderne. Derudover har departementet deltaget i udarbejdelsen af et nyt rammeprogram for Ministerråd for Fiskeri og havbrug, Jordbrug, Levnedsmidler og Skovbrug (MR-FJLS) 2009-2012. I slutningen af juni 2008 har departementet deltaget i ministermødet for MR-FJLS i Växjö, Sverige.

På ministermødet blev to ministerdeklarationer besluttet: den ene med titlen ”Sælen og samfundet”, og den anden med titlen ”Fisk: Fremtidens mad med god samvittighed”. Begge deklamationer har betydning for Grønland. Departementet har aktivt bidraget til formuleringsforslag til sældeklamationen. Denne deklamation viser en fælles positiv holdning i de nordiske lande til bæredygtig udnyttelse af sælbestandene i Østersøen såvel som i Nordatlanten og ved Grønland. Importforbuddet af sælskindprodukter til EU har haft store konsekvenser for Grønland, og det diskuteres, hvorvidt man skal agere fællesnordisk i forhold til dette. For tiden vil de 3 nordiske EU lande formidle budskabet videre.

Den anden deklamation om fisk som fremtidens mad redegør for mærkeordninger af fisk, der viser forbrugerne vejen til miljøcertificeret fisk. Landsstyreområdet har altid været tilbageholdende overfor erhvervets certificeringsbestrebelse, da der med Marine Stewardship Council (MSC) er opstået en aktør, som har fået en monopollignende stilling for at certificere fiskeprodukter for at være miljøvenlige, men det vurderes, at den fælles nordiske deklamation er et vigtigt skridt på vejen for at fremme bæredygtigt fanget fisk på markedet.

På fiskeriområdet skal endvidere nævnes deltagelsen i udarbejdelsen af et nyt rammeprogram for MR-FJLS for perioden 2009-2012. Grønland har været aktivt involveret i dette og således sikret, at rammeprogrammet indeholder emner, som også har Grønlands interesse. Rammeprogrammet er blevet forholdsvis overordnet og generelt, idet rammeprogrammet skal kompletteres med det respektive formandskabslands handlingsprogram. Dette giver en god mulighed for gennem samarbejde med Grønlands nordiske partnere at få indflydelse på emner, som Grønland mener at

være af særlig relevans. Rammeprogrammet er blevet godkendt på MR-FJLS ministermødet og er senest blevet godkendt i Nordisk Råd.

Et gennemgående emne siden efterår 2007, også i det nordiske fiskerisamarbejde, er statsministrenes globaliseringsinitiativ. Dette har medført en budgetreduktion for EK-FJLS (fiskeri) med 23 %, hvorefter rammen udgør DKK 5.757.000 i 2009. Dette har ført til en diskussion om organiseringen af fiskerisamarbejdet, som forventes at medføre konkrete beslutninger ved udgangen af året. Globaliseringsinitiativet har dog også medført, at MR-FJLS har nedsat en arbejdsgruppe til udvikling af programmet om konsekvenser af klimaforandringerne på naturressourcer i Norden. Grønlands Naturinstitut deltager i arbejdsgruppen, som i november 2008 har præsenteret en rapport/handlingsplan med titlen "Klimaeffekter på primærnæringerne – tilpasninger og tiltag".

På grund af budgetnedskæringer i fiskerisamarbejdet bliver de videnskabelige arbejdsgrupper, NAF (Nordisk Arbejdsgruppe for Fiskeriforskning) og MiFi (Styregruppen for Nordisk Miljø- og Fiskeristrategi) nedlagt. Dette medfører en omorganisering af fiskeri samarbejdet, hvor EK-FJLS (fiskeri) forsætter sit virke som politisk rådgivningsorgan. I stedet for NAF og MiFi bliver der oprettet en arbejdsgruppe til at varetage konkrete nordiske projekter. Grønlands Naturinstitut forsætter sit samarbejde i denne gruppe.

Island redegjorde på EK-FJLS (Eksekutiv) mødet om deres formandskabsprogram for 2009, som i stor udstrækning komplimenterer rammeprogrammet. Det skal nævnes, at Island blandt andet har sat styrkelsen af samarbejdet med Canada på dagsordenen – noget der fra Grønlandsk side bakkes op omkring, og det skønnes, at Grønland i en fællesnordisk kontekst vil kunne styrke sit samarbejde med Canada yderligere.

11.5 North Atlantic Salmon Conservation Organization (NASCO)

NASCO er en international fiskeriorganisation med syv medlemmer (Canada, Danmark for Færøerne og Grønland, EU, Island, Norge, Rusland, USA). Konventionen omfatter laksebestandene i Det nordlige Atlanterhav. Forvaltningen i NASCO består af Rådet og herunder tre regionale kommissioner: Den Nordøstatlantiske Kommission (EU, Danmark på vegne af Færøerne, Island, Norge og Rusland), den Nordamerikanske Kommission (Canada og USA) og den Vestgrønlandske Kommission, (Canada, EU, USA og Danmark på vegne af Grønland).

Formålet med NASCO er ifølge konventionen at fremme bevaring, genopbygning og forøgelse af laksebestandene samt at fremme videnskabelig information og analyse af bestandene. Landsstyret arbejder i NASCO for at bevare Grønlands historiske rettigheder til kommercielt laksefiskeri.

Deltagelse i NASCO sikrer, at Grønland er med til at fastsætte reguleringen af laksefiskeriet i Nordatlanten, bidrager til at bevare Grønlands historiske rettigheder til kommercielt laksefiskeri og sikrer Grønlands ret til subsistensfiskeri efter laks. Et subsistensfiskeri er karakteriseret ved et niveau svarende til det aktuelle fødevarerbehov. Dette niveau kan svinge fra år til år afhængig af mulighederne for at skaffe fødevarer til husholdningerne i Grønland fra andre fangst-, jagt- og fiskeriaktiviteter.

International Council for the Exploration of the Sea (ICES) vurderede i 2008, at laksebestandene i de europæiske og amerikanske områder, der forsyner Vestgrønland med laks, er på et historisk lavt

niveau. Der for tiden ikke er nogen generelle forbedringer at se. De stadig forværrede tilstande i laksenes hjemfloder i Nordamerika og Europa har medført, at der i de senere år ikke har været noget "overskud", som kunne udnyttes til et kommercielt fiskeri i Grønland. Siden 2002 har den årlige laksekvote til indhandling i Grønland således været fastsat til nul tons.

Fisker- & Fangersammenslutningen KNAPK indgik i august 2002 en aftale med North Atlantic Salmon Fund (NASF), som betød, at KNAPK afstod fra erhvervsmæssigt laksefiskeri til indhandling på fabriksanlæg. Landsstyret besluttede bl.a. på denne baggrund at sætte kvoten for erhvervsmæssigt laksefiskeri ved indhandling til fabriksanlæg til nul tons i 2002. Det blev endvidere forbudt at eksportere laks. Det er dog fortsat muligt for befolkningen at fiske laks, idet både fritidsfiskeri/lystfiskeri efter laks og erhvervsmæssigt fiskeri beregnet til salg på brætterne er tilladt. KNAPK's aftale med NASF er siden 2002 blevet fornyet på årsbasis, hvilket også var tilfældet i 2008.

11.6 EU-fiskeriprotokol

Grønland og EU underskrev den 2. juni 2006 Fiskeripartnerskabsaftalen med tilhørende protokol og anneks til protokol. Denne aftale og tilhørende protokol er gældende i perioden 1/1-2007 til 31/12-2012.

Fiskeripartnerskabsaftalen er delt op i en fiskeribetaling, en rederbetaling og en budgetstøtte til den grønlandske fiskerisektor fra EU, mod at Grønland stiller de aftalte fiskemængder til rådighed. En tilfredsstillende fiskeriadgang for EU til grønlandsk farvand medfører desuden toldfri adgang for grønlandske fiskerivarer til EU's indre marked.

Grønlands forpligtelser over for EU i denne forbindelse omfatter bl.a. licensudstedelse, som er en betingelse for at få den del af betalingen, der relaterer sig til betaling for fiskerirettigheder og rederbetaling, og koordinering af arbejdet med indførelsen af en strukturpolitik for fiskeriet i Grønland, som er en betingelse for at få den del af betalingen, der relaterer sig til budgetstøtte.

Samarbejdet med EU i 2008 inden for rammerne af Fiskeripartnerskabsaftalen har været koncentreret om den fortsatte implementering af aftalen i praksis, herunder især afrapportering i henhold til ordningen om budgetstøtte. Grønland sendte således i februar 2008 EU den første årsrapport i forbindelse med denne ordning. Hertil kommer afholdelse af tekniske møder og det årlige Joint Committee (for Fiskeripartnerskabsaftalen) møde som fandt sted i slutningen af november måned 2008.

Aftalen giver mulighed for en midtvejsevaluering på flere punkter, hvilket bl.a. betyder, at der kan være mulighed for, at den samlede betaling under Fiskeripartnerskabsaftalen kan ændres som følge af ændringer i verdensmarkedspriser på fisk. Det kan derfor forventes, at man i 2009 vil skulle bruge mærkbare personelle ressourcer på at vurdere og evaluere aftalen internt såvel som i samarbejde med EU.

Herudover vil der, som i 2008, løbende foregå et administrativt arbejde, der falder ind under anvendelsen af aftalen med licensudstedelse, rapportering til EU i henhold til budgetstøtteordningen, forsøgsfiskeri, mm. På grund af den forestående midtvejsevaluering, forventes det, at der i 2009 skal bruges flere ressourcer på samarbejdet med EU, end det var tilfældet i 2008.

11.7 Fiskeriaftale samt gennemførelse af Protokol for 2008 mellem Grønland og Rusland

Grønland og Rusland har siden 1992 haft en fiskeriaftale om gensidig adgang til hinandens fiskerizoner samt samarbejde om fiskeri og forskning. Aftalen har skabt mulighed for fiskerimuligheder i russisk zone for grønlandske fartøjer, samt fiskerimuligheder i grønlandsk zone for russiske fartøjer. Aftalen skal ses i sammenhæng med aftalen mellem Norge og Grønland. Det overordnede mål er, at Grønland opretholder teknologisk viden om fiskeri efter torsk, således at Grønland står godt rustet, når et betydeligt torskefiskeri forhåbentlig tager sig op igen i Grønland.

Målsætningen i forbindelse med indgåelse af kvotebyttearrangement for hvert år er, at der søges opnået det bedst mulige resultat med hensyn til fiskerimuligheder for grønlandske fartøjer.

Grønland og Rusland har i november 2007 i København gennemført forhandlinger om en fiskeriprotokol for 2008 i overensstemmelse med Fiskeriaftalen mellem Danmark/Grønland og Rusland den 7. marts 1992 (forhandlinger om en fiskeriprotokol for 2009 blev gennemført med udgangen af 2008).

Med hensyn til de opnåede resultater henvises der til Landsstyrets redegørelse til Landstinget om fastsættelse af den totale tilladte fangstmængde (TAC) og kvoter for 2008.

Kvotebyttearrangementet for 2008 har betydet, at to grønlandske fartøjer fortsat har værdifulde kvoter i russisk zone, som udnyttes i sammenhæng med de opnåede kvoter i henhold til aftalen mellem Norge og Grønland.

Aftalen med Rusland vurderes som tilfredsstillende. Der forventes derfor ingen ændringer af betydning inden for de nærmeste år.

11.8 Fiskeriaftale samt gennemførelse af Protokol for 2008 mellem Grønland og Norge

Grønland og Norge har siden 1992 haft en fiskeriaftale om gensidig adgang til hinandens fiskerizoner samt samarbejde om fiskeri og forskning. Aftalen har skabt mulighed for fiskerimuligheder i norsk zone for grønlandske fartøjer samt samarbejde om forskning af fiskebestande ved Grønland. Aftalen skal ses i sammenhæng med aftalen mellem Grønland og Rusland. Det overordnede mål er, at Grønland opretholder teknologisk viden om fiskeri efter torsk, således at Grønland står godt rustet, når et mærkbart torskefiskeri forhåbentlig tager sig op igen i Grønland.

Målsætningen i forbindelse med indgåelse af kvotebyttearrangement for hvert år er, at der søges opnået det bedst mulige resultat med hensyn til fiskerimuligheder for grønlandske fartøjer.

Grønland og Norge har i december 2007 gennemført forhandlinger om en fiskeriprotokol for 2008 i overensstemmelse med Fiskeriaftalen mellem Danmark/ Grønland og Norge af den 9. juni 1992 (forhandlinger om en fiskeriprotokol for 2009 blev gennemført med udgangen af 2008).

Med hensyn til de opnåede resultater henvises der til Landsstyrets redegørelse til Landstinget om fastsættelse af TAC og kvoter for 2008. Kvotebyttearrangementet for 2008 har betydet, at tre

grønlandske fartøjer fortsat har værdifulde kvoter i norsk zone, de to største fartøjers udnyttelse af kvoterne skal ses i sammenhæng med de opnåede kvoter i henhold til aftalen mellem Rusland og Grønland.

11.9 Fiskeriaftale samt Protokol for 2008 mellem Grønland og Færøerne

Grønland og Færøerne har siden 1997 haft en fiskeriaftale om gensidig adgang til hinandens fiskerizoner samt samarbejde om fiskeri. Aftalen har skabt mulighed for fiskerimuligheder i færøsk zone for grønlandske fartøjer. Aftalen opererer med relativt beskedne gensidige kvoter, men anses for vigtig på grund af de øvrige fiskerimæssige relationer Grønland har med Færøerne, først og fremmest i de store organisationer NAFO og NEAFC. Målsætningen i forbindelse med indgåelse af aftale for hvert år er, at der søges opnået det bedst mulige resultat med hensyn til fiskerimuligheder for grønlandske fartøjer.

I overensstemmelse med aftalen mødtes en færøsk og en grønlandsk delegation i december 2007 med henblik på at forhandle de gensidige fiskerirettigheder for 2008 (forhandlinger om en fiskeriprotokol for 2009 blev gennemført med udgangen af 2008).

Med hensyn til de opnåede resultater for 2008 henvises der til Landsstyrets redegørelse til Landstinget om fastsættelse af TAC og kvoter for 2008. Fiskeriprotokollen for 2008 har betydet, at to grønlandske fartøjer har kunnet tildeles en kvote sild og bundfisk i færøsk zone, samt for silden også i international zone.

Aftalen anses for vigtig på grund af de øvrige fiskerimæssige relationer Grønland har med Færøerne. Aftalen har til tider været anvendt til at justere eventuelle uoverensstemmelser i andre sammenhænge. Aftalen er også med til at sikre, at en grønlandsk notbåd kan bevare fiskerirettigheder efter sild.

11.10 Aftale med Island og Norge om Loddebestanden i Farvandene mellem Grønland, Island og Jan Mayen

Målsætningen er, at Grønland får et godt udbytte af sin andel af fællesbestanden af lodde mellem Jan Mayen, Island og Grønland. Der har siden 1989 eksisteret en aftale mellem Grønland, Island og Norge om forvaltningen af loddefiskeriet i Østgrønland. Den nuværende udformning er resultatet af en genforhandling, der førte til en ny aftale i 1998.

Loddefiskeriet er reguleret i en trepartsaftale da lodden i Nordøstatlanten primært vandrer i Østgrønlands, Islands og i sjældne tilfælde i Jan Mayens farvande. Der opereres med meget store kvoter, der dog pr. tons er af relativt ringe værdi. Grønland overfører hvert år 70% af den opnåede kvote til EU i henhold til EU-aftalen. Denne aftale er ret kompliceret, da kvoteåret går fra 20. juni til udgangen af april det følgende år.

Der eksisterer en bilateral aftale med Island i tilknytning til den trilaterale. På den ene side er fleksibilitet inddraget på rødfiskeområdet i Islands og Grønlands zoner, idet hver af de to lande i henhold til aftalekomplekset nu får mulighed for at fiske op til 50% af deres respektive kvoter i partnerens farvand. På den anden side har Grønland ifølge aftalen mulighed for at fiske i et område syd for 65.30 N efter 15. februar. Vurderingen er, at aftalen grundlæggende er god for Grønland. Ikke mindst på grund af de bilaterale aftaler, der knytter sig til aftalen.

Forskere fra Island og Grønland har den opfattelse, at det er sandsynligt, at loddebestanden er flyttet vestover i de senere år, og lodden dermed forefindes i større omfang i Grønlands fiskerizone end hidtil. Hvis det kan dokumenteres, og det kan sandsynliggøres, at der er tale om en blivende ændring, vil Grønland overveje at opsigte den nuværende aftale, og, som betingelse for en ny, kræve en større andel af kvoten.

11.11 Konsultationer med Canada om Fællesbestande

Der har siden 1986 været konsultationer på embedsmandsplan mellem Grønland og Canada om fællesbestande af fisk og havpattedyr, hvortil Landsstyret giver mandat. På fiskeriområdet drejer disse konsultationer sig hovedsageligt om fællesbestandene af rejer og hellefisk i Davis Strædet og Baffin Bugten. Udover fællesbestande af hellefisk og rejer, udnytter begge lande de samme bestande af grønlandssæl og klapmyds, som hvert år migrerer fra de canadiske yngleområder til de grønlandske farvande. Grønland og Canada har ingen forvaltningsaftaler om fællesbestande af grønlandssæl og klapmyds. De årlige konsultationer om henholdsvis Grønlands og Canadas forvaltning af de fælles bestande skal sikre, at udnyttelsen af ressourcerne ikke afviger uforholdsmæssigt fra den biologiske rådgivning fra NAFO og ICES.

11.11.1 Fælles bestande af hellefisk og rejer

Det har tidligere været målet at nå en rammeaftale om bl.a. fordelingen af reje- og hellefiskeressourcerne, men hidtil er det ikke lykkedes at nå til enighed. Årsagen er primært uenighed mellem parterne om, hvordan fordelingen af biomasserne af rejer og hellefisk i den grønlandske og den canadiske del af strædet skal fortolkes.

11.11.2 Sælfangstsamarbejde mellem Canada og Grønland

Sidste møde blev gennemført 20.–21. november 2006. Det var da 3 år siden, at konsultationerne sidst blev afholdt, da Canada aflyste deltagelse i 2004 bl.a. på grund af uoverensstemmelsen vedr. den grønlandsk-færøske autonome 3L-rejekvote i NAFO.

Den biologiske rådgivning for grønlandssæl og klapmyds udarbejdes af en fælles arbejdsgruppe mellem ICES og NAFO. Dette er en videnskabelig arbejdsgruppe, som ikke tager forvaltningsbeslutninger. Der eksisterer således ingen organisationer til at varetage ICES/NAFO's biologiske rådgivninger andet end evt. nationale rådgivningsorganer. Canada er ikke medlem af Den Nordatlantiske Havpattedyrs Kommission (NAMMCO), men deltager som observatør på årsmøderne.

I Canada fastsættes kvoterne for grønlandssæl og klapmyds ud fra en ensidig canadisk beslutning. Canada fastsætter dog kvoter på baggrund af anbefalinger fra ICES/NAFO, hvor de grønlandske fangsttal indgår i beregningen af kvoten. Fangstniveauet har været relativt stabilt i begge lande de seneste år, men af hensyn til fremtiden er det vigtigt, at parterne orienterer hinanden om fangstindsats på disse arter.

Ved mødet i 2006 blev man enige om forsat at udveksle informationer og forslag til strategier, især med henblik på at stå bedre rustet mod de vedvarende kampagner mod sælfangst. Landsstyret finder

det vigtigt, at der sker en koordineret indsats sted i samarbejde med Canada, da begge lande har store interesser i sælfangsten.

11.11.3 Canadiske prioriteter

I 2006 vedtog Canada en ny 5-årig forvaltningsplan for fangst af grønlandssæler. Canada mener, at bestanden er på sit højeste niveau nogensinde, og den nye forvaltningsplan fastsætter, at så længe bestanden er over 70 % af den maksimale populationsstørrelse, kan der forvaltes ud fra økologiske og socioøkonomiske hensyn. Således er det vurderet, at der samlet set for Canada og Grønland i 2007 kunne fanges 554.000 grønlandssæler i området mellem Grønland og Canada.

Da den canadiske sælfangst sandsynligvis har indflydelse på den grønlandske fangst, ønsker Grønland at være mere aktiv fremover med henblik på direkte og øget indflydelse på den canadiske beslutningsproces, hvorfor et egentligt lobby-arbejde mellem enkeltpersoner er blevet anvendt for at fortælle om forholdene i Grønland. Grønland vil satse på bilaterale møder, hvor vi har direkte indflydelse.

11.11.4 Informationsudveksling

Grønland havde flere informationsudvekslinger med Canada herunder:

- At Grønland og Canada følger praksis med at oprette særskilte TAC'er for hellefisk i Davisstrædet for den udenskærs bestandskomponent, som ikke overstiger den videnskabelige rådgivning i NAFO 0B og 1B-1F.
- At TAC'en deles lige mellem henholdsvis Grønland og Canada.
- At Canada og Grønland for hellefisk for Baffinbugt-bestandskomponentet søger at opnå enighed om at oprette en TAC.
- At TAC'en deles lige mellem Grønland og Canada.
- At Grønland lægger til grund, at den grønlandske andel af rejebiomassen i Davisstrædet er på 98 %.
- At Grønland og Canada indgår en samarbejdsaftale om kontrol på linie med de aftaler.
- Der er indgået med Grønlands øvrige samarbejdspartnere i Nordatlanten.
- At det videnskabelige samarbejde fortsætter.
- Grønland og Canada udveksler informationer og erfaringer vedrørende forvaltning og udnyttelse af sæler og sælprodukter.

11.11.5 Forventninger til næste periodes indsats

Det er aftalt at genoptage de bilaterale møder i januar 2009. I 2009 forventes det, at den vedtagne skriftlige erklæring i Europaparlamentet og -kommissionen om import- og eksportforbud af sælprodukter atter vil blive drøftet og en koordineret indsats fortsat vil finde sted samt udvekslet og indhentet oplysninger om fangstregulering, udnyttelse samt seneste biologiske dokumenter samt rådgivninger, som forventes at fortsætte fremover.

11.12 North Atlantic Marine Mammal Commission (NAMMCO)

Grønland er sammen med Norge, Island og Færøerne medlem af NAMMCO. NAMMCO blev etableret i 1992 og arbejder for bevarelse, rationel forvaltning og studier af havpattedyr regionalt i Nordatlanten. Andre lande som Canada, Rusland og Japan deltager som observatører i NAMMCO.

I NAMMCO arbejder Landsstyret for en bæredygtig udnyttelse af alle havpattedyr, som Grønland enten udnytter alene eller deler med nabolandene. Derudover er det Landsstyrets ønske at sikre den bedst tilgængelige biologiske rådgivning – udover rådgivningen fra fangererhvervet – i forbindelse med forvaltningen af havets ressourcer.

I 2008 arbejdede Landsstyret på linje med de foregående år hen imod implementering af tidligere NAMMCO-rådgivning samt styrkelse af arbejdet for bæredygtig udnyttelse, der hvor der måtte være problemer. I den sammenhæng var der aktiv deltagelse og bidrag fra fangererhvervet således, at grundlaget for samarbejdet blev øget.

Endvidere forventes det på sigt, at der i samarbejde med fangerrepræsentanter opnås en strukturering af, hvordan lokal viden og fangerviden anvendes i forvaltningssammenhæng. Grønland vil i den kommende periode prioritere dette.

Det 17. årsmøde fandt sted i Sisimiut i september 2008. Her blev NAMMCO's mulige fremtidige rolle som kvotebesluttende kompetence for Grønlands fangst af storhvaler behandlet.

Retten til fangst og udnyttelse af havpattedyr har altid været et af de bærende principper i NAMMCO. Heri indgår også, at denne ret medfører en forpligtelse til, at fangsten foregår bæredygtigt og på en sådan måde, at den minimerer dyrenes lidelser. Fangstmetoder og mulige forbedringer af disse har derfor også haft en central placering i NAMMCO's hidtidige arbejde. Dette er primært foregået i forskellige workshops arrangeret af NAMMCO's arbejdsgruppe om fangstmetoder. Næste workshop planlægges afholdt i efteråret 2009, hvor fokus vil være på håndtering, behandling og udnyttelse af fangne havpattedyr. Det er efterfølgende tanken, at anbefalinger fra denne og tidligere workshops vil blive udgivet som en samlet tryksag.

I det senere år har adskillige organisationer og fora drøftet sælfangsten og primært fangstmetoder på sæler. Udtalelser og anbefalinger fra disse grupper har af og til været meget forskellige. På den baggrund besluttede NAMMCO på årsmødet, at arbejdsgruppen om fangstmetoder skulle organisere et ekspertgruppemøde, med det formål at undersøge dagens sælfangst, og give mere direkte anbefalinger til NAMMCO's medlemslande om de bedste måder at fange sæler på. Ekspertgruppemødet foregår i februar 2009.

Næste årsmøde vil finde sted i september 2009.

11.13 Den Internationale Hvalfangstkommission (IWC)

IWC er en international organisation med 82 medlemslande fra hele verden, der skal sørge for den rette forvaltning af verdens storhvalbestande og herved muliggøre den fortsatte udvikling af hvalindustrien. Der har siden 1986 været et globalt moratorium. Grønland er medlem via Rigsfællesskabet.

Med sin aktive deltagelse i IWC ønsker Landsstyret at bevare mulighederne for Grønlands kvoter af store hvaler og på den måde, at få dækket så meget af kødbehovet som muligt til lokale og

kulturelle formål. Sikring af hvalkvoter kan ligeledes være med til at supplere den lokale indtjening i fangererhvervet. Ved opnåelsen af kvoter for store hvaler søges ligeledes at begrænse import af kød fra udlandet.

Det er Kongeriget Danmark, der har underskrevet den aftale, som IWC baseres på. Dermed deltager Grønland som en del af den danske delegation i IWC møderne. Landsstyret har et tæt og velorganiseret samarbejde med Udenrigsministeriet omkring store hvaler. Samarbejdet er formaliseret i Rigets IWC-gruppe, hvor også Færøernes Landsstyre er repræsenteret.

På områder som hvalfangst er det essentielt, at der er tæt samarbejde med hvalfangernationer og ligesindede lande, hvorfor det gode samarbejde med andre hvalfangernationer og NAMMCO-medlemslande skal pointeres her.

11.13.1 Målsætning og Strategi

Landsstyret støtter princippet om bæredygtig udnyttelse og arbejder for, at der på kort og langt sigt fortsat er mulighed for hvalfangst i Grønland. Landsstyret frygter, at en fortsat underminering af princippet om bæredygtig udnyttelse med tiden vil kunne ødelægge Grønlands muligheder for at drive hvalfangst. Det er også målsætningen, at Landsstyret fortsat arbejder for, at IWC ikke gives kompetence til at forvalte småhvaler.

Landsstyret har til stadighed gjort opmærksom på, at IWC endnu ikke giver hvalkvoter, der dækker det af IWC i 1990 godkendte behov på 670 tons. Kvoten for perioden 2003 – 2007 svarede til 540 ton hvalkød. De nye kvoter for perioden 2008-2012 svarer til 608 tons hvalkød.

I 2006 stillede Grønland et spørgsmål til IWCs videnskabelige komite angående muligheden for at dække resten af det godkendte hvalkødbehov fra bæredygtig, begrænset og reguleret fangst af de arter, som har været fredet, men som er blevet talrige i grønlandske farvande, som for eksempel pukkelhval og grønlandshvaler. Grønland opnåede en kvote på 2 grønlandshvaler for perioden 2008-2012 under årsmødet i 2007. IWC's Videnskabelige Komite godkendte bestandsestimatet for pukkelhvaler under årsmødet i 2008, Chile og vurderede, at en fangst på op til 10 hvaler ikke ville skade bestanden, men Kommissionen nedstemte ønsket under forhandlingerne.

Det har igennem flere år været målsætningen at få større forståelse for Grønlands hvalfangstmetoder herunder den begrænsede tilladelse til riffelfangst på vågehvaler. For at opnå større forståelse bliver der på årsmøderne fremlagt en række dokumenter, der fortæller om Grønlands udvikling og forbedring af hvalfangststudstyr i gennem de sidste år. Grønland præsenterer også fangstdata og information om overtrædelse af love, samt information om lovgivning og andre relevante emner angående hvalfangst

11.13.2 Resultat og Målopfyldelse

Normalt fordeler IWC kvoterne hvert femte år, dog med mulighed for at enkelte kvoter kan tages op når der kommer ny rådgivning. Det af IWC godkendte kvoter for 2008 – 2012 er:

Vestgrønland:

- 200 vågehvaler, med mulighed for at overføre maksimum 15 hvaler fra foregående års uforbrugte kvote.

- 19 finhvaler.
- 2 grønlandshvaler, med mulighed for at overføre 2 hvaler fra foregående års uforbrugte kvote.

Kvoten på vågehvaler i Vestgrønland kan dog tages op hvert år jf. nye data eller anbefalinger fra Den Videnskabelige Komite. For grønlandshvalens vedkommende kunne fangsten ikke komme i gang, før Den Videnskabelige Komite havde vurderet, at fangsten ikke ville gå ud over bestanden. Dette skete under årsmødet 2008.

Østgrønland:

- 12 vågehvaler, med mulighed for at overføre maksimum 3 vågehvaler fra foregående års uforbrugte kvote.

Kvoten er bestemt til lokalt forbrug, og der er således ikke mulighed for kommerciel eksport af spiselige hvalprodukter fra Grønland.

11.13.3 Forventninger til næste periodes indsats

IWC er skueplads for stærkt polariserede synspunkter vedrørende hvalfangst. Samtidig har der dog i organisationen de facto været enighed om, at oprindelige folk i Alaska, Rusland, Grønland samt St. Vincent and the Grenadines skulle have lov til at drive en begrænset hvalfangst, hvis dette kunne ske på betrykkende vis, det vil sige med respekt for, hvad den videnskabelige komité skønnede, at der kan fanges af de relevante bestande. Dette kendes som aboriginal Subsistence Whaling.

På årsmødet i 2008 i Chile (16.-27. juni 2008) skete der et afgørende skift i organisationen, idet EU-landene havde vedtaget en fælles holdning, der kun tillader fangst til oprindelige folk på visse betingelser. EU ved formandskabet og Kommissionen valgte, på krav fra lande som UK, Tyskland samt Frankrig at fortolke den fælles holdning på en måde, som stillede sig negativ til den kvote på 10 pukkelhvaler, som Danmark, på vegne af Grønland, bad om IWC's accept af. Efter grønlandsk og dansk opfattelse overholdt EU ikke sine egne krav til kvoter til oprindelige folk.

Efter departementets vurdering har etableringen af EU som blok umuliggjort Grønlands/Danmarks muligheder for dels at få nye kvoter til Grønland, dels, på længere sigt, at opretholde de kvoter, som man allerede har.

EU Kommissionens repræsentant på IWC-mødet oplyste, at Kommissionen vil fremsætte et nyt forslag til fælles holdning, næste forår 2009, der vil, hvis det vedtages, være en permanent ordning om EU fælles holdning i IWC. Dette fokuserer på beskyttelse af hvaler i internationale farvande samt fastholdelse af moratoriet fra 1986. Den mest gennemgribende ændring synes at være, at den fælles holdning forudses at skulle være tidsbegrænset. I et Rigsfællesskabsperspektiv er det også ganske væsentligt, at Kommissionen lægger op til, at alle hvalfangstoperationer skal bringes ind under IWC's kontrol. Det må formodes også at betyde småhvalfangst på Færøerne og i Grønland. IWC har ikke kompetence på forvaltning af småhvaler.

11.14 Fælleskommissionen om Hvid- og Narhvaler mellem Canada og Grønland (JCNB)

Fælleskommissionen om Hvid- og Narhvaler (JCNB) mellem Canada og Grønland hviler på en Memorandum of Understanding (MoU) med Canada og Grønland som medlemmer og NAMMCO som observatør. JCNB afgiver biologisk og forvaltningsmæssig rådgivning omkring fællesbestande af hvid- og narhvaler i Baffin Bugt, medens NAMMCO kan give forvaltningsmæssig rådgivning i forhold til bestande, som ikke findes i Canada, samt arbejde med forskning af hvid- og narhvaler ved Grønland.

11.14.1   Indsatsen i 2008

Landsstyreområdet erkender vigtigheden af fangsten af narhvaler og hvidhvaler for befolkningen i Grønland og tager hensyn til interessen for rationel forvaltning, bevaring og optimal udnyttelse af havets levende ressourcer. Dette sker i henhold til de almindeligt accepterede principper inden for folkeretten, som den gengives i FN's Havretskonvention. Landsstyret ønsker ligeledes at samarbejde om, og udvide, den videnskabelige forskning vedrørende hvid- og narhvalbestandene.

Siden 2001 er forskning og biologisk rådgivning for bestande af nar- og hvidhvaler, som migrerer mellem Grønland og Canada blevet koordineret af en fællesarbejdsgruppe mellem JCNB og NAMMCO. Denne fælles videnskabelige arbejdsgruppe rapporterer til både NAMMCO og JCNB.

JCNBs seneste ordinære møde var i Iqaluit, Nunavut i april 2006. Grønland fik ros på grund af indførelsen af kvoter for nar- og hvidhval i Vestgrønland. Dog som en direkte kritik til Grønlands høje kvoter for begge arter, noterede Kommissionen, at manglende initiativ til at efterleve forvaltningsmæssige anbefalinger vil underminere formålet, effektiviteten og mandatet bag JCNB. Det blev på mødet i 2006 også aftalt, at JCNBs arbejde fremover også skal inkludere hvalrosbestande, som migrerer mellem Grønland og Canada.

Landsstyret besluttede ellers i forbindelse med fastsættelse af kvoter for kvoteråret 2007/2008, at der i foråret 2008 skulle fremlægges en plan til en gradvis reduktion af fangsten til den er i overensstemmelse med den biologiske rådgivning. Dette er dog blevet udsat til, at der har været et nyt møde i JCNB.

11.14.2   Forventninger til næste periodes indsats

Landsstyret vil fortsætte arbejdet med henblik på implementering af tidligere rådgivning samt at opnå en bæredygtig udnyttelse. I den sammenhæng forventes der en aktiv deltagelse og bidrag fra fangererhvervet således, at grundlaget for samarbejdet kan øges.

Man forventede JCNBs næste ordinære møde afholdt i 2008 i Grønland, men det blev udsat til foråret 2009 da resultaterne fra de biologiske undersøgelser ikke var klar til drøftelse før 2009, og hvor samarbejde omkring hvalros også vil blive taget op. Der forventes et videnskabeligt møde i Canada i løbet af februar 2009. JCNB afholder normalt sit møde minimum to måneder efter dette møde. Anbefalingerne fra dette møde vil danne udgangspunktet for fastsættelse af nye kvoter på nar- og hvidhval.

11.15   Memorandum of Understanding mellem Grønland og Nunavut om fælles isbjørnebestande

I oktober 2000 underskrev Grønland og Nunavut en aftale, Memorandum of Understanding (MoU), blandt andet med en erklæring om udvidet samarbejde om bæredygtig udnyttelse af fælles isbjørnebestande. Det overordnede mål er at opnå en bæredygtig forvaltning af bestandene af isbjørne, som vandrer mellem Nunavut og Grønland.

Grundet forskellige forvaltningsmåder mellem Grønland og Canada er der behov for en mere formaliseret aftale med Nunavut om fælles forvaltning af delte isbjørnebestande. Dette er vigtigt, fordi den samlede fangst fra Nunavut og Grønland af isbjørne fra mindst en af de tre fælles bestande ikke anses som bæredygtigt.

Der har været afholdt flere møder med repræsentanter fra Canadian Wildlife Service, samt Department of Environment, Nunavut og embedsmænd fra daværende Direktoratet for Fiskeri, Fangst og Landbrug – senest i august 2006. På mødet udarbejdedes et udkast til MoU, der vil forpligte landene til at udarbejde en egentlig forvaltningsaftale. Når hvert land har gennemført interne høringsprocedurer og udarbejdet mandat til indgåelse af MoU, skal parterne mødes igen og underskrive aftalen.

Strategien er at indgå et MoU om samarbejde og etablering af en arbejdsgruppe, der inden for to år skal udarbejde en mere omfattende forvaltningsaftale.

Landsstyret gav i november 2007 daværende Direktoratet for Fiskeri, Fangst og Landbrug mandat til at indgå MoU om udarbejdelse af fælles forvaltningsaftale for isbjørne mellem Grønland og Canada/Nunavut. Næste møde skal finde sted i Canada, når begge parter er klar til at underskrive MoU. Der skal blandt andet diskuteres udkastet til den endelige aftale, som skal inkludere aspekter såsom biologisk rådgivning, brugerviden, kvoter, kontrol, kommunikation, osv.

Det er blevet aftalt, at Nunavut regeringen skal anmode Nunavut-fangernes organisation om at invitere isbjørnefangere fra Grønland som opfølgning på fangerseminaret fra 2001. Hvis dette sker, skal anledningen bruges til at diskutere MoU og fremtidige planer med fangerne. Dette er ikke mindst af vigtighed som følge af det stigende fokus fra omverdenen omkring vores fangst af isbjørn i forbindelse med klimaforandringerne.

11.16 Oslo konventionen om bevaring af isbjørn, Polar Bear Specialist Group (PBSG)

PBSG har medlemmer fra Alaska, Canada, Norge, Rusland samt Danmark og Grønland og arbejder med biologisk rådgivning af isbjørneforvaltningen i de pågældende lande. Isbjørnen findes i fem arktiske lande, Grønland, Norge, Rusland, USA og Canada. I 1973 indgik relevante myndigheder Oslo-konventionen, der skulle sikre isbjørnens fremtidige eksistens. I lyset af de forestående klimaændringers mulige indflydelse på isbjørnebestande, mødtes repræsentanter for de fem landes myndigheder for at udveksle erfaringer, diskutere muligheder for fortsat samarbejde og den fremtidige forvaltning af isbjørnen i 2007. Mødet var det andet siden konventionen blev indgået, og det første i 26 år.

Grønland præsenterede status for landets 5 bestande, og gennemgik fangstregistreringssystemer, import/eksport procedurer, Grønlands syn på trofæjagt, interaktioner mellem isbjørne og mennesker, forskningsaktiviteter af relevans for isbjørn, samt overvågningsplaner.

11.16.1 Målsætning og Strategi

Parterne enedes om at mødes hvert andet år og nedsætte en arbejdsgruppe, der skal udarbejde en tidsplan og program for næste møde mellem isbjørnenerationerne.

Parterne enedes desuden om at påbegynde en proces, der skal vurdere, om den nuværende konventionstekst er tilstrækkelig for at opfylde målsætningerne med konventionen.

11.16.2 Resultat og Målopfyldelse

Oslo-konventionen

Parterne enedes om at fortsætte samarbejdet inden for Oslo-konventionens rammer. Parterne enedes om, at der er behov for en koordineret handlingsplan for isbjørneforvaltningen, som bør finde sted i regi af Oslo-konventionen. For at styrke arbejdet under denne konvention, enedes parterne om at nedsætte en arbejdsgruppe bestående af delegationsledere der skal udvikle styrelsesstrukturer for arbejdet under Oslo-konventionen. Denne arbejdsgruppe vil mødes regelmæssigt (via telekonference eller møder) for at vurdere status for aftalte aktiviteter og evt. behandle nytilkomne emner.

Forvaltningspolitik

Parterne enedes om, at al isbjørne forvaltning skal baseres på bæredygtig udnyttelse. Fangstkvoter skal, hvad enten disse er til lokal fangst eller trofæjagt, samlet set være indenfor rammerne af bæredygtig udnyttelse.

Parterne enedes om at styrke samarbejdet omkring forvaltning af verdens isbjørnebestande i lyset af de udfordringer, der venter i kølvandet på de forventede klimaændringer. Forvaltningssamarbejdet gælder udveksling af informationer, samt samarbejde om bestandsundersøgelser, kvotefastsættelse og forvaltningsplaner for delte bestande. I den sammenhæng kan det nævnes, at Grønland og Canada allerede har påbegyndt diskussioner om en fælles forvaltningsaftale.

Flere lande udtrykte bekymring over en øget påvirkning fra skibstrafik, turisme samt olie, gas og mineralaktiviteter, og parterne enedes om, at der er behov for politiske målsætninger og reguleringsmekanismer for at minimere påvirkningen af isbjørnebestandene. I forbindelse med turistaktiviteter bør hvert land overveje, om der er behov for at udvikle frivillige retningslinjer for god opførsel til efterfølgelse af turistoperatører og deres kunder.

Forskning og overvågning:

For at sikre at udnyttelsen er bæredygtig og forvaltningen justeres i forhold til de ændringer, der sker i bestandene, enedes de fem isbjørnenerationer om i fællesskab at forbedre overvågningen.

Parterne enedes om, at en arbejdsgruppe bestående af delegationslederne i samarbejde med PBSG skal udvikle retningslinjer for minimumsstandarder for bestandsovervågningen. På Grønland's foranledning vil dette kunne inkludere både biologisk bestandsovervågning, såvel som systematisk indsamlede brugerobservationer og brugerviden.

Parterne anerkender The International Union for Conservation of Nature (IUCN) og PBSG's arbejde i forhold til at identificere forsknings- og overvågningsbehov for bevarelsen af isbjørnen, hvilket har fungeret som rettesnor for de enkelte landes forsknings- og overvågningsprioriteter.

Parterne enedes om, at der er behov for registrering af isbjørne, der er til fare for mennesker, samt forskning i olie, gas og mineral aktiviteters påvirkning af isbjørne populationer.

Troføjagt

På nuværende tidspunkt tillader kun Canada troføjagt på isbjørn. Parterne ser troføjagt som et forvaltningsredskab, der ikke truer isbjørnebestande, så længe fangsten er en del af en bæredygtig kvote.

11.16.3 Forventninger til næste periodes indsats

Parterne holder møde næste gang i marts 2009 for at følge op på ovennævnte mål og strategier.

11.17 The International Union for Conservation of Nature (IUCN)

IUCN er verdens ældste og største naturbeskyttelsesorganisation med det formål at bevare økologisk mangfoldighed og bæredygtig udnyttelse af naturen. Organisationens medlemmer udgøres af stater, statslige myndigheder samt NGO'er. Grønland er medlem via Rigsfællesskabet.

IUCN har udviklet rødlistesystemet og udgiver de internationale rødlistes, der er en fortegnelse over truede plante- og dyrearter. At rødlistevurdere vil sige at foretage en vurdering af plante- og dyrearternes risiko for at uddø ved at henføre den pågældende art til en kategori ved opfyldelse af et eller flere kvalitative og kvantitative kriterier.

Departementet for Fiskeri, Fangst og Landbrug deltog i verdenskongressen i oktober 2008 i Barcelona. Af de emner der havde størst betydning for Grønland kan nævnes beskyttelse af hvaler, bæredygtig fangst af sæler, oprindelige folks rettigheder og global opvarmnings betydning for Røddlistearter. Desuden var der på kongressen workshops med kompetenceopbygning i udarbejdelse af Røddlister.

Departementet for Infrastruktur og Miljø og Departementet for Fiskeri, Fangst og Landbrug har udgivet Grønlands Røddliste 2007 efter IUCN standarder i starten af 2008 og vil arbejde for en opdateret elektronisk udgave, som hurtigere kan ajourføres, når der kommer ny viden.

11. Departementet for Infrastruktur og Miljø

12.1 Miljø- og Naturstyrelsen

12.1.1 Arktisk Råd

12.1.1.1 Arctic Monitoring Assessment Program (AMAP)

AMAP er en arbejdsgruppe under Arktisk Råd, hvis hovedformål er at overvåge niveauer for og effekter af den menneskeskabte forurening, samt at rapportere om status for det Arktiske miljø til ministre og relevante fora.

Den danske indsats har været koncentreret i relation til overvågning af det arktiske miljø i AMAP og klimaændringer i Arctic Climate Impact Assessment (ACIA). Afledt heraf har Miljøstyrelsen tillige til formål at administrere en miljøstøtteordning for Arktis (DANCEA). Støtteordningens formål er at sikre en miljømæssig bæredygtig udvikling af især de danske dele af Arktis. Ordningen lægger især vægt på bæredygtig udnyttelse af de arktiske naturressourcer, naturbevarelse, forebyggelse og begrænsning af forurening af miljøet i Arktis.

Rigsfællesskabets deltagelse i Arktisk Råds miljøarbejde finansieres via DANCEA og siden 1994 er den væsentligste del af ordningens midler anvendt hertil. Godt halvdelen af ordningens midler anvendes til projekter og aktiviteter, der direkte er relateret til arbejdet i AMAP sammenhæng.

12.1.1.2 Protection of the Arctic Marine (PAME)

PAME er en arbejdsgruppe under Arktisk Råd, som arbejder for beskyttelse af det arktiske havmiljø. PAME beskæftiger sig med land- og havbaseret forurening af det arktiske havmiljø ved hjælp af langsigtede politiske målsætninger og styringsredskaber.

PAME har en tæt grænseflade til arbejdsgruppen for beredskab (EPPR), der arbejder med forebyggelse af uheld og beredskab til søs.

I 2009 vil man i PAME afslutte opdateringen af The Arctic Council Oil and Gas Guidelines, der er en opdatering af den vejledning, der først blev udgivet i 1997 og senere opdateret i 2002. Baggrunden for opdateringen er bl.a. anbefalingerne fra Arktisk Råds Oil and Gas Assessment (2008) samt ny viden om klimaforandringerne. Der er blandt andet indarbejdet anbefalinger af tekniske og miljømæssige bedste praksisser samt anbefalinger til forvaltning af og kontrol med offshore aktiviteter.

I samarbejde med EPPR og SDWG har man i PAME arbejdet hen imod udgivelsen af The Arctic Marine Shipping Assessment (AMSA). Der er tale om et vidtforgrenet studie af udviklingen i skibstrafikken, hvori man søger at kortlægge de økonomiske, sociale og miljømæssige følger af øget skibstrafik og ændrede sejlruiter for samfund i Arktis. AMSA indeholder en fremskrivning af omfanget af marine aktiviteter i henholdsvis 2020 og 2050.

I 2009 afsluttes også opdateringen af Regional Programme of Action for the Protection of the Arctic Marine Environment from Land-based Activities (RPA) fra 1996.

Endelig er der i PAME fokus på den økosystembaserede forvaltning. Man har iværksat projektet Best Practices in Ecosystems-based Oceans Management in the Arctic Countries (BEPOMAR) i samarbejde med SDWG. Heri søger man at indhente erfaringer med økosystembaseret forvaltning i Arktis. Sideløbende hermed samarbejder AMAP, CAFF og PAME om et projekt, der skal tilvejebringe værktøjer for implementering af en økosystembaseret forvaltning af havets ressourcer. Fokus er især på de beskrevne Large Marine Ecosystems i Arktis, herunder det østgrønlandske og det vestgrønlandske.

Grønland repræsenteres i PAME af Miljø- og Naturstyrelsen, men hvor der er projekter af betydning for udvindingen af olie og mineraler deltager Råstofdirektoratet også. Deltagelsen sker i form af udarbejdelse af bidrag til arbejdsgruppens rapporter og projekter samt deltagelse i arbejdsgruppens halvårslige møder.

12.1.1.3 Conservation of Arctic Flora and Fauna (CAFF)

CAFF er en ud af 6 arbejdsgrupper under Arktisk Råd. Gruppens primære rolle er at rådgive de arktiske regeringer (Canada, Danmark på vegne af Færøerne og Grønland, Finland, Island, Norge, Rusland, Sverige og USA) om naturbeskyttelse og bæredygtighed. CAFF arbejdsgruppen har igennem årene i den henseende udviklet sig til at være ledende indenfor arktisk naturbeskyttelse. CAFF har to ekspertgrupper: CAFF Circumpolar Seabird Group (CBIRD) og CAFF Flora Expert Group (CFG).

Grønland har på vegne af Rigsfællesskabet påtaget sig formandskabet i CAFF fra slutningen af 2006 indtil foråret 2009. Miljø- og Naturstyrelsen varetager dette formandsskab og har i 2008 brugt mange ressourcer på området.

Dette for at sikre at CAFF formandsperioden medvirker til at styrke Grønlands naturforvaltning i relation til en række internationale indsatsområder. Således er Grønlands rolle og omdømme i Arktis styrket under formandskabsperioden og varetagelsen af formandskabet har været en enestående chance til at profilere og sætte Grønland på dagsordenen som en stor og vigtig medspiller i de arktiske fora.

Administrativt har der i 2008 været fokus på møde afholdelse i Grønland. Således har Grønland været vært for afholdelse af to Management Board Møder i henholdsvis Nuuk samt Ilulissat samt været medvært for afholdelse af det årlige CBIRD møde i Nuuk. Ilulissat dannede ligeledes rammerne for CAFF store to årlige møde i slutningen af september. Endvidere er der i december 2008 afholdt endnu et Management Board Møde i Canada. Endeligt har Miljø- og Naturstyrelsen som formandskab deltaget i en række andre møder der har krævet formandsskabets tilstedeværelse. Dette drejer sig om deltagelse to i Senior Arctic Officials (SAO) møder samt deltagelse i tre Working Groups Chair møder. Endvidere har der været en række møder i Styregruppen for det netop opstartet store Arktiske Biodiversitets Assessment (otte møder ialt).

Grønland har her en hel speciel rolle, i og med at det i 2008 blev besluttet, at Grønland ville være Co-lead på projektet. Endvidere har Grønland/Danmark via Miljøstøtte til Arktis (DANCEA ordningen) været i stand til at tilbyde Chief Scientisten til projektet. En meget vigtig og betydningsfuld rolle som har mødt stor anerkendelse i alle de arktiske lande. Som en del af projektforsøget forventes udgivet en såkaldt "highlight report" i 2010 som det arktiske bidrag op til den 10. partskonference om biologisk mangfoldighed (CBD). Rapporten vil indholde en række indikatorer og give et billede af status og trends for disse økosystemer og arter. Den store videnskabelige rapport vil være færdig i 2013 og vil være det første store assessment om biodiversitet i Arktis. Der er stor opmærksomhed såvel regionalt som internationalt omkring dette.

12.1.2 Nordisk Ministerråd

12.1.2.1 Hav- og Luftgruppen

Hav- og Luftgruppen (HLG) har til formål at støtte de nordiske lande med aktiviteter, der bidrager til udbygning af det videnskabelige grundlagsmateriale og at skabe basis for fælles aktioner mod forurening af hav og grænseoverskridende luftforurening. HLG projekterne tager gerne

udgangspunkt i en indsamling og vurdering af tilgængelig viden, og projekternes tidshorisont er gerne kort.

I de seneste år har HLG valgt at koncentrere sin indsats på luftområdet omkring partikler, mens der på havområdet er iværksat aktiviteter i forbindelse med EU's vandrammedirektiv, arbejdet under Helsingfors Kommissionen (HELCOM) og Oslo Paris Konventionen (OSPAR).

Med udgangspunkt i Nordisk Ministerråds Miljøhandlingsprogram for 2005 til 2008 og det kommende Miljøhandlingsprogram for 2009 – 2012, har man i Hav- og Luftgruppen ønsket at lægge vægt på projekter, der ser på samspillet mellem klima, hav og luft. Især er der fokus på klimaforandringerne i både Norden og Arktis.

Indenfor de tværgående studier af hav, luft og klima vil man i HLG støtte udviklingen af viden om klimaforandringerne og deres følger for havmiljøet og de marine økosystemer samt se på konsekvenserne af klimaforandringerne for forureningen af havene. Desuden vil man også i HLG have fokus på emissioner fra søfart.

På havområdet vil man fortsat arbejde med fokus på miljøgifte i Atlanterhavet og i Arktis. Af gruppens prioriteringer for 2009 fremgår det, at projekterne der iværksættes bør støtte op bag målene i Nordisk Strategi for klima og miljøgifte i Arktisk omkring både hav og luft. Konkret ønsker man bl.a. en screening og kortlægning af udbredelsen af nye miljøgifte samt indsamling af viden om effekter af og tærskelniveauet for miljøgifte. Fokus rettes fortsat imod udvikling af marine eutrofieringsmodeller, som bidrag til myndighedsarbejdet når der skal udarbejdes vandområdeplaner og indsatsprogrammer. Dette gælder også for den økosystembaserede forvaltning af havområderne i Arktis.

I HLGs arbejdsprogram for 2009 lægges der vægt på, at projekterne understøtter EU's luftstrategi og konventionen om grænseoverskridende luftforurening (The Convention on Long-Range Transboundary Air Pollution).

Miljø- og Naturstyrelsen deltager i HLG gruppens møder.

Embedsmandskomiteen for Miljøspørgsmål (EK-M) besluttede i oktober 2008, at afvikle de nuværende faste arbejdsgrupper og oprette syv nye. Miljø- og Naturstyrelsen overvejer lige nu hvilke af de nye arbejdsgrupper styrelsen bør deltage i.

12.1.2.2 Natur, Friluftsliv og Kulturmiljøgruppen

Natur, Friluftsliv og Kulturmiljøgruppen (NFK) er i sit mandat hovedansvarlig for arbejdet angående biologisk mangfoldighed, landskabsbeskyttelse, kulturmiljø og friluftsliv. Derudover er emner som Arktis, nærområderne og EU/EØS vigtige temaer, som angår arbejdsgruppen. NFK er en tværsektoral gruppe, hvor målet er at fremme integration af aspekter på natur, friluftsliv og kulturmiljø i nordiske aktiviteter og projekter.

Der er i arbejdsgruppen afholdt 2 møder i 2008 hvor Miljø- og Naturstyrelsen har givet bemærkninger til såvel dagsordenspunkter som projekter, der er behandlet under møderne. Desuden indgår Miljø- og Naturstyrelsen aktivt i 2 konkrete projekter. Dette drejer sig om et informationsprojekt vedrørende biodiversitetskonventionen kaldet ”Nordens Natur - Tendenser mod

2010". Projektets formål er at oplyse om konventionens målsætninger om at stoppe tilbagegangen af biodiversitet inden 2010, ligesom projekter oplyser om status og tendenser for Nordens biodiversitet. Endvidere indgår Miljø- og Naturstyrelsen i et projekt: "Nordic Indicators of Climate Effects (NICE)" med det formål at identificere gode biologiske klimaindikatorer, som kan være med til at sikre muligheden for at følge klimaforandringens effekter på naturen.

NFK er en af de grupper som EK-M, i oktober 2008, har valgt at erstatte.

12.1.2.3 Embedsmandskomite for Regional politik (EK-R)

Miljø- og Naturstyrelsen har i 2007 indgået aftale med Erhvervsdirektoratet om, at have en repræsentant i EK-R på lige fod med Erhvervsdirektoratet, hvilket direktoratet ikke haft tidligere. I EK-R er Miljø- og Naturstyrelsens interesser de regionalpolitiske diskussioner.

12.1.2.4 Produkt- og Affaldsgruppen (PA-gruppen)

Produkt- og Affaldsgruppens mål er at fremme en udvikling, som bygger på bæredygtig produktion og forbrug. PA-gruppen arbejder med at forebygge og mindske produktionens og forbrugets negative miljøpåvirkninger og fremme en effektiv ressourceanvendelse. Dette sker gennem samarbejdsprojekter inden for 3 dimensioner: Produkters miljøbelastning, Produktionens miljøbelastning og affald. Gruppen har hvert år holdt 3 møder. Miljø og Naturstyrelsen har i år 2008 deltaget i et møde.

PA-gruppen er ligeledes en af de grupper som EK-M, i oktober 2008, har valgt at erstatte.

12.1.3 Environmental Subcommittee under Permanent Committee

Med baggrund i Igaliku-erklæringen af den 6. august 2004 om miljømæssigt samarbejde mellem USA, Danmark og Grønland blev der i marts 2005 i Permanent Committee nedsat en underkomité om miljø, Environmental Subcommittee. Underkomiteen skal identificere og behandle miljømæssige spørgsmål og anbefale relevante foranstaltninger mod risici som følge af miljømæssig forurening, der berører Thule Air Base og tilgrænsende områder. De fælles målsætninger er at beskytte miljøet og forebygge skadevirkninger fra enhver aktivitet på helbred og sikkerhed for mennesker. Miljø- og Naturstyrelsen deltager i underkomiteen.

I forlængelse af det seneste møde i underkomiteen har Grønland/Danmark aftalt, at der igangsættes en evaluering af de amerikanske miljøstandarder (FGS) versus den grønlandske miljølovgivning så, det sikres, at der anvendes den højeste miljøstandard på Thule Air Base, hvilket er i tråd med Igaliku-erklæringen.

12.1.4 Klimakonventionen og Kyoto-protokollen

Som opfølgning på Klimakonventionen fra 1993 blev der i 1997 indgået en aftale i Kyoto (Kyoto-protokollen) om at reducere industrilandenenes udledning af drivhusgasser i perioden 2008-2012 med mindst 8 % i forhold til niveauet i 1990. Danmark har på Rigsfællesskabets vegne i Kyoto-protokollen påtaget sig en reduktionsforpligtelse på 8 % i den første forpligtelsesperiode 2008-2012 i forhold til 1990-niveauet. Kyoto-protokollen blev i 2002 ratificeret af Danmark uden forbehold for Grønland medio 2002. Grønland og Danmark har indgået en rammeaftale, hvori

Grønland tilkendegiver, at det vil yde en aktiv indsats med henblik på at opnå reduktionsforpligtelsen på 8 % i perioden 2008-2012.

Den 1. oktober 2008 blev Klima- og Infrastrukturstyrelsen oprettet. Styrelsen varetager og koordinerer alle aspekter af klimaspørgsmålet og igangsatte straks udarbejdelsen af en reduktionsstrategi med fokus på perioden 2008-2012. Det er planlagt, at der efterfølgende vil blive udarbejdet en strategi for tilpasning til klimaændringer.

Derudover har der i 2008 været grønlandsk deltagelse i COP 14-møderne i Poznan, Polen, som en del af den danske delegation. Deltagelse i denne konference havde til formål at forberede Grønlands deltagelse i COP 15 i København, samt afsøgning af hvorledes Grønlands langsigtede interesser på klimaområdet bedst varetages efter Kyoto-protokollens første forpligtelsesperiode afsluttes i 2012.

12.1.5 UNESCO-konventionen om beskyttelse af verdens kultur- og naturarv, World Heritage

UNESCO-konvention fra 1972 er den første internationale aftale, der integrerer kultur- og naturbeskyttelse. Den blev ratificeret af Danmark den 1. juni 1979. Medlemslandene forpligter sig til at sikre effektive tiltag, der beskytter, bevarer og formidler kultur- og naturarven på eget territorium. Dette skal bl.a. ske ved at give kultur- og naturarven en funktion i lokalsamfundet og integrere kultur- og naturbeskyttelse i den almindelige planlægning. Områder der bliver anerkendt som verdensarvsområder, opnår en helt unik status. De blåstemmes som nogle af verdens absolutte seværdigheder. Derved opnås et stort udviklingspotentiale for turismesektoren i hele regionen. Endvidere giver det international status på naturbeskyttelsesområdet at have verdensarvsområder.

I et fællesnordisk arbejde angående World Heritage blev der i 1996 foreslået 3 områder i Grønland, som burde løftes op til nominering i medfør af UNESCO konventionen om verdensarv. Det var Ilulissat Isfjord, Kulturlandskabet Sisimiut - Kangerlussuaq, og kulturlandskabet Qassiarssuk - Igaliko - Hvalsø.

Sommeren 2004 blev Ilulissat Isfjord optaget på UNESCOs Verdensarvsliste som det første grønlandske område.

Miljø- og Naturstyrelsen har i 2008 fortsat implementeringen af fredningsbekendtgørelsen fra 2007 ligeledes har Miljø- og Naturstyrelsen fortsat udarbejdelsen af en revideret forvaltningsplan i tæt samarbejde med Ilulissat Kommune, som forventes færdig i starten af januar 2009. Miljø- og Naturstyrelsen har støttet udbygningen af en stiføring i Sermermiut, som blev finansieret af Ilulissat Kommune. Stiføringen skal afhjælpe det stigende pres, der er på områdets natur- og kulturværdier, som følge af en stor stigning i antal besøgende til området.

Miljø- og Naturstyrelsen deltog i 2008 i Nordisk Verdensarvsmøde i Ilulissat hvor der blev udvekslet viden og erfaringer fra nordiske verdensarvsområder.

12.1.6 Washington-konventionen (CITES)

Miljø- og Naturstyrelsen er styrelsesråd for Konvention om International Handel med Udryddelsestruede Vilde Dyr og Planter i Grønland. Konventionen tæller i dag 172 lande og flere

end 4.800 dyrearter og 25.000 plantearter er omfattet af CITES, hvoraf ca. 35 arter forekommer relativt hyppigt i Grønland. Arterne er opført på tre forskellige lister:

- **Liste I** omfatter arter som er stærkt truet af handel. Handel er forbudt medmindre formålet er ikke-kommercielt.
- **Liste II** omfatter arter som er i fare for at blive truet af handel. Handel er tilladt, hvis den foregår på en kontrolleret måde.
- **Liste III** omfatter arter som lokalt er truet af handel. Handel er tilladt, hvis den foregår på en kontrolleret måde.

Hvert 3. år afholdes partskonference, hvor blandt andet forslag om op- eller nedlistning af arter drøftes. I 2007 deltog Miljø- og Naturstyrelsen sammen med Direktoratet for Fiskeri og Fangst i partskonferencen (COP14) i Holland.

Miljø- og Naturstyrelsen arbejder på at øge oplæring af relevante faggrupper inden for CITES. Desuden informeres kontinuerligt om gældende regler, således at Grønland opfylder de retningslinjer, det internationale samfund udstikker for området.

Miljø- og Naturstyrelsen intensiverer arbejdet med at sikre, at retningslinjerne i konventionen implementeres fuldt ud, herunder at der foretages de såkaldte bæredygtighedserklæringer, inden der udstedes eksport/importtilladelser på Liste I og Liste II arter. På baggrund af dette har Miljø- og Naturstyrelsen sendt en forespørgsel til Videnskabsrådet (Grønlands Naturinstitut) på henholdsvis isbjørn, hvidhval og hvalros.

12.1.7 Ramsarkonventionen

Ramsarkonventionen har som formål at sikre og beskytte vådområder af international betydning, samt at sikre at en eventuel udnyttelse i området sker på et bæredygtigt grundlag. Grønland har anmodet om at få 11 områder optaget på den internationale liste over Ramsarområder.

De 11 grønlandske Ramsarområder er endnu ikke implementeret i den grønlandske lovgivning, hvilket Miljø- og Naturstyrelsen vil arbejde for sker i løbet af 2009 med udarbejdelse af en konkret bekendtgørelse på området.

Hvert 3. år afholdes en Partskonference, hvor en række beslutninger og anbefalinger vedtages, som herefter kræver opfølgning og implementering af medlemslandene. Den 10. partskonference blev afholdt i 2008, hvor Miljø- og Naturstyrelsen indgik i den danske delegation ligesom de tidligere partskonferencer. Endvidere blev der i 2008 afholdt et europæisk regionalt møde forud for COP 10 som Miljø- og Naturstyrelsen delvist deltog i. I slutningen af 2008 og i starten af 2009 vil Miljø- og Naturstyrelsen i tråd med konventionens beslutninger opdatere informationsskemaer for alle de grønlandske Ramsarområder. Som led i overvejelser omkring Råstofinteresser i et af de Grønlandske Ramsarområder har Miljø- og Naturstyrelsen sammen med Råstofdirektoratet haft tæt kontakt og dialog med såvel By- og Landskabsstyrelsen i Danmark (Rigsfællesskabets Ramsarmyndighed) samt Ramsar Sekretariatet. Denne dialog vil fortsætte i 2009.

Miljø- og Naturstyrelsen har i 2008 forsat arbejdet med implementeringen af konventionen. I 2008 trådte en ny fredningsbekendtgørelse i kraft for et af de 11 Ramsarområder Kitsissunnguut (Grønne Ejland). Formålet med fredningen er at beskytte og forbedre områdets økosystem og rige

biodiversitet. Desuden har Miljø- og Naturstyrelsen udarbejdet udkast til forvaltningsplan for området, ligesom der i skrivende stund udarbejdes diverse informationsmateriale om Ramsar-konventionen samt den kommende fredning af Kitsissunnguit. I 2008 er der endvidere arbejdet videre med et projekt i samarbejde med turismeerhvervet om udvikling af økoturisme initiativer for området. Derudover arbejder Miljø- og Naturstyrelsen med et udkast til fredning af Aqajarua (Mudderbugten) på baggrund af et ønske fra Qeqertarsuaq Kommune om at få fredet alle Ramsarområderne inden for kommunen. I forbindelse hermed er der i 2008 ligeledes udarbejdet et konkret udkast til forvaltningsplan for Aqajarua.

12.1.7 Konventionen om biologisk mangfoldighed (CBD)

Biodiversitetskonventionen er den eneste natur-konvention, der dækker både gener, arter og økosystemer. Derudover skiller konventionen sig ud fra andre konventioner angående naturbeskyttelse, idet den konsekvent opererer med en samling af begreberne “bevaring og bæredygtig udnyttelse af biodiversitet”. Konventionen er fra 1992 og blev ratificeret af Danmark på vegne af Grønland i 1993. Grønland gjorde, på dette tidspunkt, gældende overfor Danmark, at Grønland ikke kan påtage sig de økonomiske forpligtigelser, som en implementering vil kræve.

Hvert 2. år afholdes en Partskonference, hvor en række beslutninger og anbefalinger vedtages, som herefter kræver opfølgning og implementering af medlemslandene. Den 9. partskonference blev afholdt i 2008, hvor Miljø- og Naturstyrelsen indgik i den danske delegation.

Miljø- og Naturstyrelsen har igennem en lang række initiativer arbejdet med at sikre Grønlands forpligtigelser af Biodiversitetskonventionen. Arbejdet i 2008 har specielt været fokuseret på opfølgningen af to konkrete initiativer finansieret af Miljøstøtte til Arktis (DANCEA-ordningen).

Således forventes vedtaget i starten af 2009 en Strategi og handlingsplan for biodiversitet i Grønland, som skal medvirke til at sikre implementeringen af Biodiversitetskonventionen i Grønland. Endvidere udkom i starten af 2008 den første grønlandsk Rødlister udarbejdet efter IUCN-standarder.

Med hjemmel i den nye naturbeskyttelseslov er der i 2008 vedtaget to nye fredningsbekendtgørelser som blandt andet medvirker til at opfylde Biodiversitetskonventionen. Dette drejer sig om fredningsbekendtgørelser for Austmannadalen og Ramsarområdet Kitsissunnguit.

Ligeledes indgår Miljø- og Naturstyrelsen i to konkrete projekter med tæt opkobling til CBD.

12.1.8 UNESCO: Man and the Biosphere (MAB)

Biosfæreområder er terrestriske eller kystnære økosystemer, som er internationalt anerkendt af UNESCOs “Man and the Biosphere”-program. Programmet, der blev udviklet i 1974, har til hensigt at formidle og vedligeholde en balance mellem mennesker og natur. Overordnet skal biosfærekonceptet stile mod opfyldelse af tre funktioner:

- Naturbeskyttelse af den samlede diversitet
- Udvikling gennem økologisk og kulturel bæredygtighed
- Logistik til støtte for forskning og uddannelse i naturbeskyttelse og bæredygtig udvikling

Nationalparken i Nord- og Østgrønland har siden 1977 været udpeget som "Man and Biosphere Reserve" (biosfæreområde). Efterfølgende er der igangsat et udredningsarbejde i sammenhæng med Strategiplanen for Nationalparken – som er besluttet af Landstyret i 2002 og 2006. Formålet er bl.a. at analysere, hvad der skal til for at implementere biosfærekonceptet i praksis i Nationalparken. En arbejdsgruppe skal udarbejde diskussionsoplægget, der kan danne baggrund for Landsstyrets beslutning om, hvorvidt Grønland skal implementere "Man and the Biosphere" konceptet eller ej.

Arbejdet med diskussionsoplægget afstemmes med UNESCO, MAB Sekretariatet i Paris ligesom det grønlandske arbejde støttes af en særlig nordisk gruppe inden for MAB programmet: "NordMab" som skal udvikle fælles informationsmateriale samt udarbejde en nordisk tilgang til biosfærekonceptet, som arbejdsgruppen for Nordøstgrønland kan bruge i sit arbejde med den konkrete implementering, såfremt der tages politisk beslutning om gennemførelsen af UNESCO's MAB-koncept. En politisk stillingtagen til hvorvidt biosfærekonceptet skal implementeres i Nationalparken forventes i løbet af 2008/2009.

12.2 Trafik

12.2.1 Koblingen mellem Grønland og omverdenen

Der har de seneste år været en støt stigning i mængderne af gods, der sejles til og fra Grønland. En fremtidssikring af godsforsyningen til Grønland er essentiel, og derfor har Landsstyret i 2008 godkendt bestilling af to nye containerskibe til levering i 2010.

Der er dog ikke alene fokus på tonnagen, men også på havnefaciliteterne i Grønland. Således indgår Landsstyret i to arbejdsgrupper, hvis formål er at undersøge udvidelsesmulighederne for havnene i henholdsvis Nuuk og Sisimiut. I undersøgelserne indgår nye finansieringsmuligheder, der gør det muligt for såvel kommuner som eksterne aktører at indgå i ejerskabet af havnene. Hermed får kommunerne i højere grad end hidtil set, indflydelse på havneaktiviteterne i de pågældende byer.

Også på luftfartssiden undersøges en række infrastrukturanlæg. I 2008 har Landsstyret fået udarbejdet prisoverslag af etablering af såvel simple baner, der vil kunne smidiggøre den interne transport i landet, som af større baner, der vil kunne åbne Grønland for omverden og smidiggøre landets deltagelse i den globale verden.

Det er vigtigt at holde sig for øje, at sådanne investeringer er uhyre kostbare. På den baggrund har Landsstyret på Landstingets Efterårssamling i 2008 fremsat en rammelov om flyvepladser i Grønland. Loven giver mulighed for nye ejerskabs- og finansieringsformer såvel som etablering af forskellige typer af flyvepladser. Med Landstingets vedtagelse af loven er det således nu muligt at etablere nye ejerskabskonstruktioner, som ved hjælp af eksterne finansieringskilder, eller ved hjælp af kommunale midler, kan forestå at flyvepladser kan anlægges, moderniseres eller udvides. Der er således tale om en helt ny dynamik indenfor anlæggelse af flyvepladser.

Det grønlandske transportsystem kan ikke anskues isoleret. Landsstyret har derfor i 2008 fået udarbejdet en rapport omkring mulighederne for og konsekvenserne af en åbning af det grønlandske luftfartsmarked, således at flyoperatører gives større frihed til at etablere ruter til og fra Grønland. I den forbindelse skal det nævnes, at SAS i 2008 fløj på ruten mellem København og Kangerlussuaq sommerperioden, ligesom Air Iceland i 2008 havde en direkte rute mellem Keflavik og Nuuk.

Den øgede beflyvning af lufthavnen i Kangerlussuaq har skabt behov for en udvidet kapacitet. Landsstyret har derfor i 2008 igangsat et arbejde, der skal resultere i en større og langt mere passagervenlig terminalbygning. Arbejdet forventes afsluttet i 2009.

12.2.2 Arktisk Kode

Den stærkt stigende sejlads med blandt andet store krydstogtskibe langs Grønlands kyster har skabt et øget behov for retningslinier for sejlads i isfyldte farvande. Landsstyret har derfor i samarbejde med Søfartsstyrelsen i Danmark i 2008 igangsat et internationalt arbejde omkring sejladssikkerheden i de arktiske farvande, der på sigt skal munde ud i en arktisk kode i regi af the International Maritime Organization (IMO). Arbejdet med den arktiske kode er et langsigtet projekt, der først forventes implementeret om 5 til 7 år. Da Landsstyret lægger stor vægt på sejladssikkerheden, er der igangsat nye nationale tiltag omkring regulering af sejladsen – herunder brugen af kendtmand. Disse regler forventes implementeret i løbet af 2009.

12.2.3 Forventninger til næste periodes indsats

Analyser af mulighederne for Open Skies har vist stor hensigtsmæssighed i at indgå bilaterale beflyvningsaftaler med Island, Norge og Canada. Landsstyret forventer på den baggrund i 2009 at indlede forhandlinger med i første omgang Island, og efterfølgende Norge og eventuelt Canada.

Med en ny lettere adgang ad luftvejen til Grønland øges behovet for længere landingsbaner, der vil muliggøre, at større fly kan lande på banerne. Landstyret forventer i 2009 at fokus fortsat vil være på forlængelse af landingsbanerne i Ilulissat og Nuuk, ligesom muligheden for etablering af en atlantlufthavn i Qaqortoq skal undersøges.

SAS har fået bevilliget flyvetilladelse til ruten mellem København og Kangerlussuaq i sommerperioden i årene 2009 til 2011. Det forventes på den baggrund, at selskabet fortsat ønsker at beflyve denne rute. Air Iceland ønsker for 2009 at udvide beflyvningen af Grønland med direkte ruter fra Keflavik til henholdsvis Narsarsuaq, Nuuk og Ilulissat. Ruterne vil medføre gevinster for det grønlandske samfund – både for samfundet selv, men især i form af øget turisme og samhandel med fx USA og Island.

På sejladsområdet vil søsikkerheden være i højsædet. Således forventes nye strammere regler for sejlads i grønlandske farvande at blive indført i sommeren 2009.

12.3 Transatlantisk samarbejde på beredskabsområdet

2008 var året, hvor det transatlantiske samarbejde på beredskabsområdet blev til mere end hensigtserklæringer.

12.3.1 Vestnordisk Råds temakonference på Færøerne i dagene 5. juni – 8. juni 2008

Hensigten med konferencen er at skabe overblik over de aftaler, samråd og koordineringer, der findes mellem landene i Vestnorden og øvrige parter i sørednings-arbejde samt over det redningsberedskab, der findes i området. Formålet er også at belyse hvilke udfordringer området står overfor som følge af klimaændringer samt USA's formindskede redningsstyrke og aktivitet i området.

Det arbejde der foregår med hensyn til at forbedre sikkerheden (redningsberedskabsstyrke) i Nordatlanten diskuteres og hvilke fremtidsudsigter der er. Konferencen tager udgangspunkt i Rådets rekommandation nr. 3/2007.

Operatører fra Island, Færøerne og Grønland fremlagde informationer om status for udrustning og samarbejdsaftaler.

Der er eksisterende og velfungerende aftaler mellem landene. Island og Færøerne har hjemtaget ansvaret for redningsopgaven. Færøerne overtog ansvaret for civilt beredskab den 1. januar 2007. Prisen for hjemtagelsen koster ca. DKK 50 mio./år, eksklusiv færøsk kommando, som koster ca. DKK 20 mio.

12.3.2 Kursus for brandfolk i sø-, fjeld- og isredning

I dagene 9. oktober 2008 til 22. oktober 2008 gennemførte 9 brandfolk fra hele Grønland et kursus i redningsopgaver hos ICE-SAR Rescue School på Island.

Kurset blev sat i stand efter Landsstyremedlem for Infrastruktur, Miljø og Råstoffers anbefaling og omfattede teoretisk og praktisk undervisning i sø-, fjeld- og isredning.

12.3.3 Rescue 2008

Fra den 24. oktober til den 26. oktober 2008 deltog repræsentanter fra Departementet for Infrastruktur og Miljø og fra Ejendoms- og Beredskabsstyrelsen i en international conference i Reykjavik.

Der blev knyttet kontakter med US Coast Guard om vejledning i forbindelse med planlægning af beredskabet for krydstogtskibulykker og for olieforureningsulykker. Der blev også knyttet kontakt til det færøske nationale beredskab med henblik på fremtidigt samarbejde og i forbindelse med gode råd i forbindelse med overtagelse af beredskabsopgaver fra den danske stat. Der blev også drøftet mulighederne for fremtidigt samarbejde med det islandske beredskab i forbindelse med efteruddannelse af det grønlandske beredskab.

12.4 Telekommunikation

12.4.1 Den Internationale Telekommunikations Union (ITU)

ITU's formål er at fremme udviklingen og anvendelsen af telekommunikation, herunder radiokommunikation, såvel udbredelsesmæssigt som teknisk. Der har ikke været afsat ressourcer til, at Hjemmestyret selv deltager i møderne. Grønlands interesser varetages efter aftale af IT- og Telestyrelsen og Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling.

Grønlands hovedinteresse i ITU-arbejdet er den internationale frekvenskoordinering/allokering, hvor de overordnede rammer for anvendelsen af radiofrekvenser fastlægges. Der har endnu ikke været vanskeligheder ved at få rådighed over det ønskede frekvensspektrum. TELE Greenland A/S er, efter indstilling fra den danske stat, optaget i ITU som en international operatør anerkendt af

Recognized Operator Agency. Ressourceforbruget er hos IT- og Telestyrelsen, Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling samt TELE Greenland.

Det er forventningen, at Hjemmestyrets samarbejde med IT- og Telestyrelsen og Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling fortsætter som hidtil.

12.4.2 Satellit-området

International Telecommunications Satellite Organization (ITSO) består af generalforsamling, en rådgivende komité, og et lille permanent sekretariat. Sidstnævnte fører tilsyn med om Intelsat opfylder selskabets forpligtigelser, herunder især 'Lifeline Connectivity Obligation'-kontrakter (LCO-kontrakter). Grønlands LCO-kontrakter udløber i 2013. Det vil i givet fald være ad denne vej, der fra den danske stats side vil kunne arbejdes for opfyldelse af satellitgarantien for Grønland, såfremt der fremover skulle opstå problemer.

IT- og Telestyrelsen og Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling varetager Grønlands interesser i ITSO. Departementets internationale indsatsområde, satellit-området, varetages i samarbejde med den nyoprettede telestyrelse samt TELE Greenland. Telestyrelsen har i 2008 deltaget i Danmarks delegation til ITSO's Assembly of Parties.

12.4.3 Målsætning og strategi for telekommunikationen

Målsætningen er, at det grønlandske samfund skal have rådighed over en tidssvarende telekommunikationsinfrastruktur, som er på niveau med den, der findes i andre industrialiserede lande. Således er udfordringen at tilvejebringe tilstrækkelig kapacitet såvel internt som til og fra Grønland. Med den voksende afhængighed af telekommunikationstjenester er der samtidigt et øget fokus på forsyningssikkerhed og redundans. Det er blandt andet i denne sammenhæng, man skal se etableringen af søkabelet, som vil understøtte alle disse målsætninger.

På satellitområdet er der mellem IT- og Telestyrelsen, Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling, TELE Greenland og Landsstyreområdet for Boliger og Infrastruktur og Råstoffer tidligere indgået en aftale om et samarbejde. Hertil er nedsat et udvalg vedrørende teleforhold Danmark og Grønland imellem. Udvalget udarbejder hvert år en statusrapport om satellitforsyningssituationen for Grønland med udgangspunkt i nedenstående punkter:

- Status for Grønlands brug af satellitkommunikation.
- Revision af langtidsplan for Grønlands basale satellitbehov.
- Plan for dækning af Grønlands basale satellitbehov.
- Udviklingen af priser og leveringsvilkår.
- Kommende forudsete problemstillinger.
- Forslag til handlingspunkter.

12.4.4 Ressourceforbrug

Det er TELE Greenland, IT- og Telestyrelsen og Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling som varetager de eksterne forbindelser til de internationale organisationer. Der afholdes to møder årligt i udvalget vedrørende teleforhold Danmark og Grønland imellem. Møderne afholdes i henholdsvis Grønland og Danmark, med deltagelse fra Departementet for Infrastruktur og Miljø,

Telestyrelsen, TELE Greenland, Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling, IT- og Telestyrelsen og TDC. Derudover har Telestyrelsen deltaget, med status som advisor, i Danmarks delegation til ITSO's Assembly of Parties 32, som blev afholdt i 2008. Næste assembly of parties i ITSO, (AP-33), er planlagt til afholdelse i 2009, hvor departementet og Telestyrelsen også forventer at deltage i Danmarks delegation.

12.4.5 Adgang til satellitkapacitet

TELE Greenland anvender én leverandør, Intelsat, af satellitkapacitet og rådede i 2008 over følgende lejemål:

- 108 MHz i IS 903 satellitten på 325,5E.
- 36 MHz i IS 907 satellitten på 332,5E.

Der er de sidste 5 år sket en kraftig forøgelse af den anvendte kapacitet. De nuværende ca. 144 MHz ventes at være tilstrækkelig til satellitbyernes behov henset til, at søkablet sammen med radiokæden vil dække behovet for de øvrige byer. Det er TELE Greenlands forventning, at der kan tilkøbes yderligere kapacitet hos Intelsat, såfremt det bliver nødvendigt.

Den kraftige vækst i trafikken ind og ud af landet de seneste år medførte, at der i 2008 blev lagt et søkabel mellem Island, Grønland og New Foundland. Samtidig gennemførte TELE Greenland A/S en kraftig opgradering af radiokæden, som har medført en øget kapacitet til såvel telefoni og internetadgang.

12.4.6 Forventninger til næste periodes indsats

TELE Greenland forventer ikke, at der vil opstå begrænsninger i selskabets mulighed for at udbyde teletjenester herunder adgang til at dække satellitbyernes behov for adgang til informations-samfundet.

Det etablerede søkabel vil give Grønland adgang til en hidtil uset kapacitet ind og ud af landet, hvilket vil åbne op for en øget anvendelse af IT og et skift i hele forbrugsmønstret i samfundet. Søkablet vil blive taget i drift i begyndelsen af 2009.

12. Råstofdirektoratet

13.1 Lovgrundlag

Forvaltningen af råstofområdet i Grønland finder sted inden for rammerne af en særlig råstofordning mellem Grønland og Danmark. Råstofordningen er overordnet fastsat i hjemmestyrelovens § 8 og er nærmere beskrevet i lov om mineralske råstoffer i Grønland (råstofloven).

Hovedelementerne i ordningen er:

- Anerkendelse af at den fastboende befolkning i Grønland har grundlæggende rettigheder til Grønlands naturgivne ressourcer.
- Fælles beslutningskompetence (gensidig veto) for hjemmestyret og staten vedrørende de væsentligste dispositioner på råstofområdet.
- Fordeling mellem staten og hjemmestyret af offentlige indtægter fra råstofvirksomhed i Grønland.
- Et paritetisk sammensat dansk/grønlandsk Fællesråd vedrørende Mineralske Råstoffer i Grønland.

Råstofloven indeholder endvidere bestemmelser om meddelelse af og vilkår for forundersøgelser-, efterforsknings- og udnyttelsestilladelser for kulbrinter og hårde mineraler i Grønland.

Den 8. januar 1998 indgik Landsstyret og den danske regering en aftale på råstofområdet, som fortsat er gældende i dag. Aftalen medførte i korte træk, at Regeringen og Landsstyret "bytter roller" i administrationen af råstofloven. Råstofdirektoratet overtog Råstofforvaltningens rolle som administrativ myndighed i forvaltning af råstofloven. Råstofdirektoratet overtog endvidere sekretariatsfunktionen for Fællesrådet. Samtidig oprettede man i Danmark en statslig enhed i Energistyrelsen, som deltager i myndighedsbehandling og servicering af Fællesrådet.

13.2 Fællesrådet vedrørende Mineralske Råstoffer i Grønland

I henhold til råstofloven har Fællesrådet vedrørende Mineralske Råstoffer i Grønland til opgave at:

- Følge udviklingen på råstofområdet i Grønland.
- Afgive indstillinger til Landsstyret og den danske regering om principielle spørgsmål og konkrete indstillinger om meddelelse af tilladelse til forundersøgelse, efterforskning og udnyttelse af råstoffer eller tillæg til eksisterende tilladelser.

Fællesrådet har fuld indsigt i de sager, der behandles i Råstofdirektoratet. I henhold til råstofloven skal Råstofdirektoratet udføre sekretariatsopgaver for Fællesrådet og tilvejebringe sagkyndig bistand for rådet.

13.3 Selvstyre og perspektiver for hjemtagelse af råstofområdet

Med selvstyreordningen lægges der op til, at en række yderligere sagsområder kan overtages. Blandt de sagsområder som kan overtages indgår råstofområdet.

For indtægter på råstofaktiviteter kan den fremsatte model i hovedtræk beskrives således: Grønlands Selvstyre modtager alle indtægter på råstofaktiviteter i Grønland, statens bloktilskud reduceres med et beløb svarende til halvdelen af indtægterne fra råstofudvinding, som årligt ligger ud over 75 mio. kr.

Når statens tilskud til Grønland er reduceret til nul kroner, indledes der forhandlinger mellem selvstyret og regeringen.

13.4 Grønlands Råstoffond

Landsstyret har udarbejdet et lovforslag om oprettelse af en Råstoffond. Hovedformålene med oprettelse af fonden er at:

- Opspare indtægter fra råstofaktiviteter, der er variable og midlertidige.
- Finansiere hjemtagelse af yderligere ansvarsområder fra Staten.
- Modvirke en forceret anvendelse af omfattende råstofindtægter, der vil kunne svække Grønlands økonomiske stabilitet. ("Hollandsk syge")

Fonden består af indtægter fra råstofvirksomhed til Hjemmestyret. Fondens opbygning og lovgivning er inspireret af den norske Statens Pensjonsfond - Utland.

Oprettelsen af en råstoffond blev endeligt vedtaget af Grønlands landsting den 26. november 2008.

13.5 Udvikling af råstofområdet

Inden for det seneste år har Grønland oplevet en hidtil uset international interesse for råstofpotentialet i den grønlandske undergrund. Den øgede interesse fra råstofindustrien har dels været drevet af en intensiv markedsføring af det grønlandske råstofpotentiale, dels af en gunstig prisudvikling på olie, mineraler og metaller.

13.5.1 Mineralområdet

Strategien for markedsføringen af Grønlands råstofpotentiale har været at fokusere på udvalgte områder for mineralefterforskning. I de foregående år har fokus været rettet mod det store guld- og diamantpotentiale i Vest- og Sydgrønland. I de kommende år vil der blive satset på kortlægning af bl.a. Sydøstgrønland og sekundært Thule bassinet og Melville Bugt samt Nordøstgrønland.

I de sidste to år er antallet af efterforskningstilladelser mere end fordoblet. Antallet af efterforskningstilladelser er således på det højeste niveau nogensinde i Grønlands historie. Det er ikke mindst den intensive markedsføring af det grønlandske råstofpotentiale, samt flere års stigninger i priserne på bl.a. guld og industrimineraler, der har haft betydning for denne interesse.

Den finansielle krise har ramt globalt i 2008 og vil, så længe de globale konjunkturer er lave, sandsynligvis også smitte af på efterforskningsaktiviteten i Grønland.

Det er endnu for tidligt at sige noget om udviklingen i 2009. Det må dog forventes, at finanskrisen og den internationale konjunkturudvikling i kølvandet på den betyder, at aktiviteterne vil blive droslet ned på kort sigt. Generelt er råstofprojekter dog karakteriseret ved lange tidshorisonter og er således ikke let påvirkelige af konjunktursvingninger. De mest fremskredne råstofprojekter er veldokumenterede og gennemberegnete, og de vil efter al sandsynlighed blive igangsat på et tidspunkt. Timingen er med andre ord den største usikkerhedsfaktor lige nu.

13.5.2 Kulbrinteområdet

Resultatet af olieudbudsrunnen i havområdet ud for Disko-Nuussuaq er en historisk afgørende begivenhed for Grønlands fremtid. Nogle af verdens største olieselskaber har fået efterforsknings-

og udnyttelseslicenser i grønlandsk farvand. Selskaberne planlægger i de kommende år at investere milliarder i udviklingen af det grønlandske oliepotentialer.

På olieområdet er aktiviteten, på trods af den faldende oliepris, stadig høj. Senest er der i november blevet underskrevet yderligere 2 olielicenser, så der nu i alt er 13 olielicenser, dækkende et areal på ca. 130.000 km². Efterforskningsindsatsen her fortsætter med uformindsket styrke. Det skyldes dels at der generelt er tale om kapitalstærke firmaer, ligesom olieindustrien tænker langsigtet.

Den fortsat høje efterforskningsaktivitet på olie- og mineralområdet styrker de positive forventninger til, at råstofudvinding i løbet af en årrække kan bidrage til en stigende økonomisk uafhængighed for det grønlandske samfund.

13.6 Grønlands deltagelse i Kimberley Processens Certificerings Ordning (KPCS)

I de senere år, har der været en øget interesse for diamantefterforskning i Grønland. Denne efterforskning har resulteret i afdækning af flere forekomster af diamanter.

For at udvikle interessen for diamantefterforskning i Grønland er det nødvendigt, at Grønland bliver registreret som deltager i Kimberley Processens Certificerings Ordning (KPCS). Det er en forudsætning for, at grønlandske rå diamanter kan eksporteres.

Kimberley Processen (KP) startede i Sydafrika i 2000 som et pilotprojekt med henblik på at stoppe handlen med konfliktdiamanter, på baggrund af flere NGOers kritik og FN sikkerhedsrådsresolutioner. Senere blev processen ophøjet til en mellemfolkelig aftale i Schweiz i 2002, hvor man nedfældede betingelserne for deltagelse i KP og selve KPCS dokumentet. KP og KPCS nyder stor opbakning fra FN, der opfordrer alle til at deltage i processen, ligesom også WTO har udstedt en fritagelse for KPCS deltagerne til at kunne lave handelsbegrænsninger til at opfylde forpligtelserne i henhold til KPCS, hvor disse måtte være i strid med WTO forpligtelser.

Deltagerne i KPCS har forpligtet sig til kun at eksportere og importere rå diamanter fra øvrige deltagere i KPCS. Dette håndteres ved, at deltagerne i KPCS forpligter sig til at levere omfattende statistik vedrørende import og eksport af rå uslebne diamanter, samt at føre en skærpet kontrol med rå diamanter fra udvinding til den rå diamant er blevet forarbejdet. Al eksport af rå diamanter skal herefter certificeres i henhold til KPCS. Industrien har ligeledes indgået et samarbejde, hvor de certificerer og garanterer, at deres slebne diamanter ikke stammer fra konfliktfyldte områder. Dette samarbejde er ikke en del af KP, men følges med interesse.

Råstofdirektoratet har på baggrund af bemyndigelse fra Landsstyret og i samarbejde med Udenrigsdirektoratet og Udenrigsministeriet, foretaget indledende undersøgelser af Grønlands muligheder for at deltage i KP og KPCS. Danmark deltager i processen via sit medlemskab af EU. Råstofdirektoratet har på den baggrund været inviteret med til forhandlingsmøde i Bruxelles angående EUs implementering af KPCS. Her blev muligheden for at lade Den Europæiske Kommission repræsentere Grønland i KPCS drøftet. Denne løsning vil sikre en hurtig og smidig optagelse af Grønland i KPCS, da Kommissionen alene ville meddele KPCS, at Grønland, for så vidt angår deltagelse i KPCS, hører under EUs område. Grønland vil dermed undgå at skulle igennem en egentlig optagelsesprocedure, der kan tage flere år, samt være sikret at Grønlands holdninger fremlægges med vægt i KPCS.

Råstofdirektoratet har ligeledes deltaget i det årlige KP plenummøde i New Delhi i november 2008, som en del af EUs delegation. Via Kommissionen har den grønlandske delegation deltaget i lukkede arbejdsgrupper og dermed opnået førstehåndskendskab til kravene for deltagelse i KPCS.

Råstofdirektoratet forventer at afgive en indstilling til Landsstyret angående deltagelse i KPCS inden udgangen af 2008.

13. Departementet for Erhverv og Arbejdsmarked

14.1 Erhverv

I nordisk og vestnordisk sammenhæng hører erhvervssektoren, næringssektoren og den regionalpolitiske sektor under erhvervsområdet. Under næringssektoren hører bl.a. det nordiske turismesamarbejde og under regionalsektoren det grænseregionale samarbejde Nordisk Atlantsamarbejde (NORA) samt Vestnordenfonden.

14.1.1 Det næringspolitiske samarbejde i Nordisk Råd

I 2008 fik Sverige formandskabet af Nordisk Råd (www.norden.org), som blev overtaget fra Finland. Under det svenske formandskab har specielt regional tilpasset innovationspolitik samt turisme været et centralt emne. Et andet centralt emne har været videreførelsen af det flerårige arbejde med:

- Fjernelse af grænsehindre på bl.a. venturekapitalmarkedet.
- Styrkelse af grænseoverskridende innovation og kreative industrier.
- Øget samarbejde mellem nordiske aktører indenfor erhvervsfremme, for eksempel tekniske serviceinstitutter og patentmyndigheder herunder også intellektuel ejendomsret med videre.

Et emne, der specielt har haft Grønlands bevågenhed, er arbejdet med bæredygtig arktisk turisme. Erhvervsministrene vedtog i september 2004 Ministerdeklaration om bæredygtig turisme i Arktis. Det har dog vist sig vanskeligt at få bred opbakning fra alle lande til at få deklARATIONENS anbefalinger og målsætningerne i den bagvedliggende rapport ført ud i livet. Men Grønland har presset på for at få sat arbejdet i gang. Dette har resulteret i, at der i 2008 blev afholdt en konference om bæredygtig arktisk turisme.

14.1.2 Turismesamarbejde i Vestnorden

Med virkning fra den 1. januar 2007 blev der indgået en ny vestnordisk turismesamarbejdsaftale, mellem Grønland, Færøerne og Island. Samarbejdsaftalen ”North Atlantic Tourism Association” (NATA) afløser de to tidligere aftaler, SAMIK og FITUR. Regeringerne udpeger hver tre medlemmer til bestyrelsen, der har ansvaret for fælles markedsføring af tværnational turisme, uddannelsestiltag, afholdelse af Vestnorden Travel Mart, med mere.

NATA forvalter projektstøttemidler for DKK 2 mio. og kan uddeles som støtte til turismeorienterede projekter, der omfatter to eller alle tre lande. Driftsomkostningerne for NATA og Vestnorden Travel Mart afholdes af de nationale turistråd.

14.1.3 Det regionalpolitiske samarbejde i Norden

Grønlands primære interesse i det nordiske regionalpolitiske samarbejde ligger i det grænseregionale samarbejde NORA. NORA er en ud af otte projektorienterede, grænseregionale samarbejdskomitéer. Komiteen udvikler og styrker samarbejdet mellem Grønland, Færøerne, Island samt Nord- og Vestnorge.

Regionalsektorens samlede budget er på ca. DKK 30 mio., hvoraf omtrent halvdelen går til de grænseregionale samarbejdsområder.

Grønland har på ministerrådsmødet i september 2008 tilsluttet sig det nye regionalpolitiske samarbejdsprogram for Nordisk Ministerråd. Programmet har betydelige relationer til erhvervs- og energisektoren. På grønlandsk initiativ har de selvstyrende områder fået plads i bedømmelseskomiteen vedr. en nyoprettet innovationspris.

Hjørnesteinene i det regionalpolitiske program er:

- Erfaringsudveksling og udbygning af kundskaber, herunder relationer til EU/EØS samt udvikling af den regionalpolitiske forskningsinstitution, NORDREGIO. NORDREGIO har med årene placeres sig som et af de stærkeste forsknings- og udviklingsinstitutter i Europa på sit område. Grønland har påbegyndt en indsats for – sammen med de øvrige selvstyrende områder – i højere grad at blive omfattet af instituttets forskning og udviklingsarbejde.
- Det internationale samarbejde omfatter bl.a. NORA, herunder samarbejde i forhold til EU-programmet, naboerne mod nordvest og syd i Nordatlanten.
- Tredje generations regionalpolitik sigter bl.a. på at initiere samarbejde og projekter, som fremmer det innovative potentiale i Norden.

14.1.4 Nordisk Atlantsamarbejde (NORA)

NORAs overordnede målsætning er at styrke den økonomiske udvikling i de nordatlantiske lande. For at opnå disse mål har NORA i sit strategiske arbejde orienteret en stadig større del af sine aktiviteter mod udvikling og konsolidering af netværk som grundlag for samarbejde på et konkret plan. Ved siden af dette fortsætter NORA sin støtte til konkrete erhvervsrettede projektsamarbejder inden for indsatsområderne: marine ressourcer, turisme, IT, lokalsamfundsudvikling og transport – alle med en klar orientering mod bæredygtig udvikling.

For at forstærke NORAs transnationale samarbejde er der fra både nordisk og national side i de fire deltagende lande ønsket at styrke NORAs økonomiske grundlag. Nordisk Ministerråd bidrager i 2009 med i alt DKK 6,25 mio. til NORAs budget. De fire deltagende lande bidrager yderligere med i alt DKK 1,7 mio., heraf DKK 250.000 fra Grønland.

NORA modtog i 2008 ansøgninger for i alt DKK 23,5 mio. og forventes ved årsafslutningen at have bevilget i alt ca. DKK 7,1 mio. til 30 projekter. Projekterne var i 2008 orienteret mod udvikling af

marine ressourcer, turisme samt en række initiativer inden for regionale netværk for innovation, planlægning og IT. Grønland deltager direkte i 13 af de forventede projektbevillinger.

NORA har, ved at give støtte til projektudvikling, stor betydning for projekter der senere opnår støtte af EU-programmet Northern Periphery Programme (NPP). NORA har i flere år haft projektpartnere i Canadas atlantiske provinser og de skotske øer. Med afsæt i en fact-finding mission, som blev gennemført i oktober 2008, vil NORA i det kommende år yderligere styrke dette samarbejde gennem netværksaktiviteter og konkrete samarbejdsprojekter.

Der er en tendens til øget grønlandsk deltagelse i NORAs projekter og NORA vil gennem en særlig informationsindsats i foråret 2009 søge at styrke denne udvikling yderligere. Grønlands Turist- og Erhvervsråd fungerer som NORAs regionalkontor i Grønland.

14.1.5 Vestnordenfonden (VNF)

VNF er en nordisk fond til fremme af erhvervsudvikling i Vestnorden. Dens virkemidler er primært kreditfinansiering til virksomhedsetablering og udvikling af samarbejde mellem virksomheder i de øvrige vestnordiske lande. Grønland har deltaget siden fondens oprettelse i 1988 og adskillige virksomheder har modtaget lån.

Deltagelsen i samarbejdet kan ses som et supplement til projektsamarbejdet i NORA og som adgang til attraktiv og langsigtet finansiering af udviklingen af de grønlandske virksomheder. VNFs arbejde forvaltes af en bestyrelse med repræsentanter fra de nordiske lande og selvstyreområder. Fonden har hidtil haft ansat en kontaktperson i Grønland, der samtidig har varetaget sekretariatsopgaver for NORA.

I 2008 har VNF ydet ca. DKK 21,4 mio. til 4 ansøgere i Grønland. Der er tale om lån til turisme- og serviceerhverv. I VNFs indsatsplan for 2006–2008 har Grønland haft højeste prioritet. Ny indsatsplan for 2009-2011 vedtages i begyndelsen af 2009. Fra foråret 2007 blev fondens repræsentation i Grønland styrket ved, at direktøren flyttede fra Reykjavik til Nuuk. VNF vil således i højere grad fremover være med til at understøtte den generelle grønlandske erhvervsfremmeindsats. Den øvrige administrative del af hovedkontoret opretholdes i Reykjavik.

14.2 Arbejdsmarkedet

14.2.1 International Labour Organisation (ILO)

Af rapporteringen fra 2008 er afsluttet. For 2009 skal der på normal vis rapporteres på følgende konventioner:

- Weekly Rest (Industry) Convention, 1921 (Nr. 14)
- Forced Labour Convention, 1930 (Nr. 29)
- Abolition of Forced Labour Convention, 1957 (Nr. 105)
- Weekly Rest (Commerce and Offices) Convention, 1957 (Nr. 106)

Desuden er Landsstyreområdet i gang med at tilslutte Grønland til yderligere fire af ILOs otte grundlæggende konventioner:

<i>Konvention nr. 98</i>	Om retten til at organisere sig og føre kollektive forhandlinger.
<i>Konvention nr. 100</i>	Om lige løn til mandlige og kvindelige arbejdere for arbejde af samme værdi.
<i>Konvention nr. 138</i>	Om mindstealder for adgang til beskæftigelse.
<i>Konvention nr. 182</i>	Om forbud mod og omgående indsats til afskaffelse af de værste former for børnearbejde.

Det forventes, at Grønland vil tilslutte sig ovenstående af ILOs grundlæggende konventioner i første halvdel af 2009.

14.2.2 Nordiske Embedsmandskomite for Arbejdsmarkedet

Deltagelse i dette forum ønskes opprioriteret i fremtiden, da det giver Grønland gode muligheder for at få kendskab til andre arbejdsmarkedstiltag og løsninger i de nordiske lande. Der arbejdes på at evaluere nordiske IT-databasemodeller for visitationsværktøjer i arbejdsmarkedskontorerne, herunder bl.a. de tilknyttede jobbank værktøjer.

14. Departementet for Familie og Sundhed

15.1 Familieområdet

Samarbejde om sociale anliggender i de nordiske lande og selvstyreområder foregår i Nordisk Ministerråd for Social og Sundhed (MR-S), Nordisk Socialpolitisk Komité (EK-S) samt den hertil hørende administrationsgruppe (EK-S administrationsgruppen) Nordisk Handicappolitisk Råd og Nordisk Forbindelsesorgan. Grønland er repræsenteret i samtlige organer.

I 2008 har Departementet for Familie og Sundhed deltaget i Nordisk Handicappolitisk Råds møde i oktober i København. Der var bl.a. drøftelser vedr. Rådets indstilling til en ny strategi for 2009-2011 samt det arktiske program. En række igangsatte projekter videreføres i 2009, bl.a. 'Design for alle – strategi samt Uddannelse: tilgængelighed', 'service for højskolestuderter med funktionsnedsættelse', 'Nordplus', og 'overgang til arbejdsmarked'.

15.1.1 Børns rettigheder

På internationalt plan er Grønland forpligtet til at bidrage til den danske periodiske landerapport til FN's Børnekomité vedrørende FN's Familie konvention om Barnets Rettigheder, som Grønland ratificerede i 1992. Der er i 2008 afgivet rapport for perioden 2003-2007. FN's Børnekomité indkalder 1-2 år efter rapportens aflevering det pågældende land til eksamination i rapporten.

Målsætningen vedrørende FN's Konvention om Barnets Rettigheder er, at Grønland fuldt ud lever op til konventionen ved løbende forbedring af egen lovgivning samt indsats i øvrigt for børn og unge på landsdækkende, kommunalt og lokalt niveau. Hjemmestyrets strategi vedrørende FN's Konvention om Barnets Rettigheder er, at rapporteringen opfylder krav og intentioner med konventionen.

15.1.2 Social bistand og sikring

Konventionen om social bistand og sociale tjenester ligestiller nordiske statsborgere ved anvendelse af den lovgivning i et nordisk land, som konventionen omfatter, når de har lovligt, midlertidigt ophold eller lovlig bopæl i det pågældende land.

Konventionen om Social Sikring har til formål at sikre nordiske statsborgere, der arbejder eller opholder sig i et andet nordisk land, den samme sociale tryghed som landets egne statsborgere. Konventionen vedrører pensioner, familieydelse, sundhedsydelse samt ydelse ved arbejdsløshed.

Der påhviler Departementet for Familie og Sundhed en stor administrativ arbejdsbyrde til behandling af ansøgninger om alderspension og førtidspension i henhold til Konventionen om Social Sikring. Landskassens udgifter til opfyldelse af denne konvention forventes at være stigende. Stadigt flere nordiske statsborgere rejser mellem eller bosætter sig i et andet nordisk land eller selvstyreområde. Dette har administrative såvel som økonomiske konsekvenser i form af et større ressourceforbrug.

Departementet for Familie og Sundhed deltog i september 2008 i det årlige kursus for sagsbehandlere, som blev afholdt i Åbo i Finland. Her blev bl.a. udvekslet erfaringer med typiske og atypiske problematikker, samt fremlagt hovedpunkterne i nyt EU forordningsforslag, som vil få konsekvenser i form af, at der skal udarbejdes ny nordisk social konvention om social sikring.

De nordiske landes socialministre besluttede i 2006 at oprette en fælles nordisk socialsikringsportal. Formålet med socialsikringsportalen er at give medborgerne bedst muligt grundlag i spørgsmål, som vedrører social sikring inden en beslutning om at begynde at arbejde, studere eller flytte inden for Norden.

Portalen (www.nordsoc.org) er oprettet i juni 2008 og giver overordnet information på en lettilgængelig måde på dansk, finsk, færøsk, grønlandsk, islandsk, norsk, svensk og engelsk. Den 11. juni 2008 blev indgået aftale mellem de nordiske landes socialsikrings administrationer om forvaltningen af den nordiske socialsikringsportal ved en redaktionskomité består af en til to personer fra hver aftalepart. Departementet for Familie og Sundhed deltager i dette arbejde.

Departementet for Familie og Sundhed har i juni 2008 deltaget i Nordisk Socialforsikringsmøde 2008 i Stockholm. På mødet blev afholdt en række seminarer om bl.a. pension, familiepolitik og administration.

Departementet for Familie og Sundhed har i oktober 2008 deltaget i Nordisk Social Tilsynskonference i Stockholm. Konferencen omhandlede tilsyn på det sociale område. Departementets deltagelse havde til formål at hente inspiration til hvorledes vi kan optimere tilsyn i kommunerne. Dette bl.a. i forbindelse med at der skal udarbejdes en ny tilsynsinstruks, når de nye storkommuner træder i kraft.

15.2 Sundhedsområdet

Departementet for Familie og Sundhed deltager fortsat i Nordisk Ministerråds styregruppe for kvalitetsmålingsprojekter i sundhedsvæsenet. Mandatperioden er frem til 31. december 2010.

November 2008 deltog Departementet for Familie og Sundhed i Nordisk e-helseforums møde i København. E-helseforums opgave er at udrede grundlaget for udvikling af en fælles nordisk løsning for e-recept. På mødet blev bl.a. præsenteret Telemedicin i Grønland, CART projektet 2008-2010.

Under Nordisk Ministerråd er nedsat en arbejdsgruppe, som har til formål at få etableret fælles nordiske indikatorer om patientsikkerhed, således at det bliver muligt at sammenligne niveauet for patientsikkerhed i alle de nordiske lande. Grønland deltager i dette arbejde.

Departementet for Familie og Sundhed har deltaget i en række beredskabs-møder i Svalbardgruppen: Nordisk Helseberedskabskonference, i Reykjavik i september; Pandemisk Beredskab, i Stockholm i oktober; og Kriseberedskab, i Helsinki i november.

15.3 Forebyggelse og Sundhedsfremme

Familie- og Forebyggelsesstyrelsen har deltaget i Nordisk Narkotikaforums møde i Visby, Sverige i september 2008. På dagsordenen var punkter om landerapporter, informationsudveksling om aktuelle indsatser i det nationale narkotika-arbejde.

Der blev orienteret om at en konsekvens af vedtagelse af selvstyreloven er at justitsområdet kan hjemtages. Der blev ligeledes orienteret om den nyligt gennemførte befolkningsundersøgelse som viser, at andelen af daglige hashrygere blandt voksne er faldet fra 12 % i 1993, til 8 % i 2007. Alkoholforbruget ligger på samme niveau som Danmark, det vil sige 12 liter ren spiritus pr. person over 14 år. Snifning er det største ungdomsproblem, med svære hjerneskader og nogle dødsfald som konsekvens. På mødet blev endvidere udvekslet information om indsatser angående gravide misbrugere.

15.4 Børns vilkår

I maj 2008 blev der afholdt The Fifth Nordic Congress on Child Abuse and Neglect, i Island. I konferencen deltog ca. 300 deltagere fra hele Norden og Canada, England og Holland. Fra Grønland var der deltagelse fra Paarisa og MIPI i Familie- og Forebyggelsesstyrelsen.

Nordisk Forening mod Børnemishandling og Omsorgssvigt (NFBO) arrangerer konferencer hvert andet år, hvor emnerne er centreret om misbrug og forsømmelse af børn. Det er den nyeste viden og de igangværende projekter og forskning, der fremlægges og drøftes på disse konferencer.

På årets konference var emnet centreret om misbrug af børn og omsorgssvigt, især om seksuelt misbrug, vold og børn i udsatte familier med alkohol- og stofmisbrug. Der var fokus på Promoting Positive Parenting, en metode der har vist sig at være effektiv. Oplæg og plenar-sessionen er tilgængelig på hjemmesiden www.nfbo.com.

15.5 Veterinærområdet

Veterinærafdelingen har deltaget i styregruppen for projektet "Ny Nordisk Mad" i København i september samt seminaret "Mat och statlig politik i Norden" også i København i september. Udover indstilling af kandidater til årets nordiske madpris, blev forskellige nye projektforslag gennemgået og enten indstillet til støtte eller forkastet. Samtidig blev der afholdt midtvejsseminar på projekter,

som allerede havde fået støtte. Projekterne kan ses på hjemmesiden www.nynordiskmad.org. Projektet ”Ny Nordisk Mad” afsluttes efter planen med udgangen af 2009 forventeligt med et seminar, hvor de mest interessante projekter bliver fremlagt for de nordiske landes ministre og departementer.

15.6 Ligestillingsområdet

Departementet for Familie og Sundhed har været repræsenteret ved Embedsmandskomiteen for ligestillings (EK-JÅM) møder i Reykjavik og København. Udover orientering om prioriteringer og indsatser i ligestillingsarbejdet i de nordiske lande og selvstyreområder, har der været præsenteret nye initiativer i nordisk og internationalt regi, bl.a. i forbindelse med den kommende klimakonference.

15. Departementet for Kultur, Uddannelse, Forskning og Kirke

Landsstyreområdet for Kultur, Uddannelse, Forskning og Kirke prioriterer det internationale samarbejde højt, som følge af de politiske og samfundsmæssige ønsker om udviklingen af en visionær og ambitiøs strategi for Grønland som arktisk foregangsland. Målet er at udvikle og synliggøre den grønlandske og arktiske kompetence samt viden om arktiske forhold. I arbejdet mod øget selvstyre vil Landsstyret fortsat arbejde for at styrke inuits kendetegn og ikke mindst den grønlandske kulturelle egenart i international sammenhæng.

16.1 Kultur- og Fritid

16.1.1 Nordisk samarbejde på kultur- og fritidsområdet

Landsstyreområdet har deltaget i det nordiske samarbejde på minister-embedsmandsniveau og fagligt niveau. Arbejdet i ministerrådet og i Embedsmandskomiteen for Kultur (EK-K) har i høj grad drejet sig om implementering af den nye struktur på kulturområdet, der trådte i kraft 1. januar 2006, herunder arbejdet for sikring af de selvstyrende landes (Færøerne, Grønland og Ålandsøerne) interesser.

Repræsentanter for de selvstyrende lande har deltaget aktivt og på lige fod med repræsentanter for de øvrige lande i sagkyndiggrupperne for de nye kunst- og kulturprogrammer. Arbejdet her består dels i fastlæggelse af retningslinier og dels i behandling af indkomne ansøgninger.

Grønland har desuden deltaget i en arbejdsgruppe vedr. de baltiske landes deltagelse i det nordiske mobilitets- og residensprogram.

Oqaasileriffik (Sprogsekretariatet) deltager i det nordiske samarbejde i forbindelse med Nordisk Sprogdeklaration, Nordisk Sprogkonvention samt Nordisk Sprogkonference, der afholdes hvert år. Oqaasileriffik arbejder desuden aktivt i Nordens Division indenfor United Nations Group of Experts on Geographical Names og arbejdsgruppen vedrørende Indigenous and Minority Group Names.

16.1.2 Vestnordisk samarbejde på kultur- og fritidsområdet

Det vestnordiske samarbejde bygger i høj grad på samarbejdsaftalen mellem Island, Færøerne og Grønland. Samarbejdsaftalen omhandler udover nogle aftalte indsatsområder også samarbejde om vestnordiske rekommandationer og vestnordisk børne- og ungelitteraturpris.

16.1.3 United Nations for Educational, Scientific and Cultural Organisation (UNESCO)

Landsstyreområdet for Kultur, Uddannelse, Forskning & Kirke er administrativt ansvarlig for Hjemmestyrets UNESCO-aktiviteter herunder Hjemmestyrets repræsentation i Danmarks UNESCO Nationalkommission, ansøgninger til UNESCO's verdensarvslisten (World Heritage List) samt koordinering af Hjemmestyrets UNESCO-aktiviteter. Landsstyreområdet deltager aktivt i UNESCO samarbejdet blandt andet via medlemskab i den danske UNESCO Nationalkommission, herunder i særlig grad arbejdet for oprindelige folks rettigheder.

I 2006 er der via finansiering fra Aage V. Jensens fonde igangsat et arbejde med henblik på at få et kulturlandskabsområde i Sydgrønland optaget på Verdensarvslisten. Området, som bl.a. omfatter Gardar, Brattahlid og Hvalsø Kirkeruin, er optaget på UNESCO's tentativliste. Med finansiering fra Landstyret og Aage V. Jensens fonde er nomineringsarbejdet igangsat 1. august 2007 og arbejdet er videreført i 2008. Det må dog nu forventes, at det først vil være muligt at søge området nomineret i 2010.

Grønland har været initiativtager til en nordisk konference om immateriel kulturarv, der blev afholdt i København i juni 2008 og Grønland indledte på de nordiske kulturministres vegne konferencen. Som opfølgning på konferencen er der af landsstyremedlemmet for Kultur, Uddannelse, Forskning og Kirke nedsat en komité, der skal udarbejde et beslutningsgrundlag vedr. etablering af et regionalt UNESCO kategori 2 center vedr. immateriel kulturarv i Arktis.

16.1.4 Samarbejde med Nunavut på kultur- og fritidsområdet

Den af landsstyremedlemmet nedsatte komite for en international modersmålsdag er stadig aktiv. I den forbindelse samarbejder Oqaasileriffik med Inuit Circumpolar Youth Council og har kontakt med diverse interessegrupper, som har til hensigt at fremme brug af inuit sproget også blandt ungdommen.

Oqaasileriffik har også etableret samarbejde omkring grønlandske stednavne i Ellesmere Island med Inuit Heritage Trust i Nunavut, der er et organ arbejdende med traditionelle stednavne, arkæologi og etnografi under Nunavut Tunngavik Inc., som svarer til stednavneudvalget i Grønland. De er bl.a. interesseret i at samarbejde med Grønland om at få autoriseret de stednavne i Ellesmere Island, der er navngivet af befolkningen i Thule. Stednavnene skal benyttes på canadiske landkort.

Oqaasileriffik rådfører sig med Nunavut Language Commissioner's Office om oversættelser af ord og termer om specifikke emner. Oqaasileriffik har en funktion for Language Commissioner's Office i forbindelse med stednavnenævnets arbejdsområder under oprettelsesprocessen af stednavneudvalget i Nunavut. Derudover rådfører Nunavut sig i flere sammenhænge med Oqaasileriffik pga. sekretariatets øgede kompetencer indenfor sprogteknologi. Såvel i Nunavut som i Canada som helhed samarbejder flere lingvister med Oqaasileriffik om fælles emner indenfor Inuit-lingvistik.

Endelig samarbejder Oqaasileriffik med Microsoft omkring udviklingen af en grønlandsk IT terminologi.

16.1.5 Øvrige internationale samarbejdsrelationer

Grønlands Kulturhus, Katuaq, spiller fortsat en væsentlig rolle i Landsstyrets politik om at udbrede den grønlandske kultur og kendskabet til denne i og udenfor Grønland.

Grønlands Nationalmuseum og Arkiv har en række forsknings- og formidlingsprojekter, der i disse år involverer museer, arkiver, universiteter og forskere fra Grønland, Norge, Island, Færøerne og Danmark samt dele af EU-landene. Grønlands Nationalmuseum og Arkiv er således den drivende kraft i et vestnordisk historieprojekt, hvis medlemmer kommer fra de vestnordiske lande samt Norge og Danmark, og som sigter på udgivelse af en fælles Vestnordisk historie. Den arkæologiske udforskning bygger primært på et grønlandsk-dansk og til dels nordisk samarbejde, men i stigende omfang inddrages også samarbejdsrelationer fra USA og Canada. Arkivet har et formaliseret forskningsmæssigt samarbejde med de nationale arkiver på Færøerne og Island og har løbende kontakt til det danske statslige arkivvæsen.

I oktober 2008 afholdt Arktisk Råd symposium om de oprindelige folks sprog, hvor der var deltagelse fra Departementet for Kultur, Uddannelse, Forskning og Kirke Oqaasileriffik, ICC, samt unge sprogforskere fra alle områder med oprindelige folk i Arktis. Symposiummet sendte anbefalinger til Arktisk Råds Ministermøde, UNESCO, Arktiske regeringer samt de oprindelige folks organisationer. Oqaasileriffik og ICC var repræsenteret i styregruppen af det vellykkede seminar.

16.2 Kirke

For den grønlandske kirke, folkekirkens 11. stift har 2008 været et travlt år. Biskoppen havde, som medlem af centralkomiteén for Kirkernes Verdensråd, allerede fra udgangen af januar måned arbejdsgruppe-møde i dette regi. Fra den 12.-20. februar 2008 var hun endvidere til møde i centralkomiteén for Kirkernes Verdensråd i Geneve.

I juni 2008 aflagde Biskoppen tjenestebesøg i Harstad i Norge, i forbindelse med Nordens indledning på markeringen af Hans Egede (300 året for hans missionskaldelse og 250 året for hans død). Primo september deltog Biskoppen i en miljøkonference på Svalbard, Norge, arrangeret af Svalbard Kirke og Universitetscentret på Svalbard.

I november 2008 underskrev Biskoppen Sofie Petersen, sammen med 30 af verdens andre gejstlige ledere, det historiske klimamanifest ”Hope for The Future” i domkirken i Uppsala, Sverige.

16.3 Uddannelse

16.3.1 Nordisk samarbejde på uddannelses- og forskningsområdet

Landsstyreområdet har deltaget i det nordiske samarbejde på minister og embedsmandsniveau og fagligt niveau. Arbejdet i ministerrådet og i Embedsmandkomiteen for Uddannelse og Forskning (EK-U) har i høj grad drejet sig om globaliseringsinitiativer, herunder et stort topforskningsinitiativ.

Arbejdet har desuden både indenfor dette ministerråd og inden for ministerrådet for kultur i høj grad handlet om opfølgning på det såkaldte Ålandsdokument, som har til hensigt indenfor Helsingforsaftalens rammer at give de selvstyrende lande, Grønland, Færøerne og Åland, størst mulig kompetence i det nordiske samarbejde, herunder adgang til deltagelse i nordiske samarbejdsorganer på lige fod med landene, når de selvstyrende lande fremsætter ønske herom. Grønland, Færøerne og Åland har således eksempelvis indgivet fælles ansøgning om at få fuldt medlemskab af bestyrelsen for NordForsk.

16.3.2 Førskoleområdet

Inden for førskoleområdet fortsætter samarbejdet med University of Hawaii samt University of California, Berkely. I januar/februar deltog 11 børnehavedere, pædagogiske konsulenter samt projektmedarbejdere fra Departementet for Kultur, Uddannelse, Forskning og Kirke på et seminar på University of Hawaii, tilrettelagt som et kursus for deltagerne kombineret med besøg på forskellige daginstitutioner. Dette var et led i det igangsatte pædagogiske forsøgs- og udviklingsarbejde. Efterfølgende har der været gæsteinstruktører fra universitetsbørnehaven i Honolulu, som har bidraget med deres erfaringer inden for pædagogisk udviklingsarbejde ud fra kulturelt afstemte principper under besøg hos nogle af de deltagende institutioner.

Departementet deltog desuden i et nordisk seminar i Stockholm om forskning inden for førskoleområdet.

16.3.3 Folkeskolen

I forbindelse med udviklingen af folkeskolereformen Atuarfitsialak (den gode skole) har Landsstyreområdet og Inerisaavik (Institut for Uddannelsesvidenskab) indgået flere samarbejdsaftaler med udenlandske universiteter og videnscentre med henblik på videns- og erfaringsudveksling for så vidt angår uddannelsesreformer og elevevalueringsmetoder på folkeskoleområdet:

Siden 1. september 2004 er der indgået aftaler med to professorer emeritus fra henholdsvis University of Alaska, Fairbanks og Oslo Universitet. Disse to professorer underviser fortsat på master- og kandidatuddannelserne i almen pædagogik

Diplomuddannelserne i coaching og fremmedsprogsundervisning kører sideløbende, således er der mulighed for, at de studerende kan tage studier i effektiv pædagogik i både praksis og i teori. Studiet køres i samarbejde med Center for Research in Education, Diversity, and Excellence (CREDE), som ligger i Santa Cruz, Californien. Dette projekt kører videre i 2009. I forbindelse med dette projekt deltager to coaches fra University of California, Santa Cruz i coaching og opbygningen af coachingkompetencer i Grønland.

Inerisaavik har for 4. år i træk indgået aftale med en visiting professor fra University of Hawaii-Manoe. Denne forskningsmedarbejder deltager med 1/3 af arbejdstiden i undervisningen på den akademiske diplomuddannelse og i forskningen vedr. effektiv pædagogik. Den øvrige 2/3 af arbejdstiden bruges på GU-reformen og på Meeqerivitsialak.

I samarbejdet med Pilgrims House, Canterbury, England, har Inerisaavik afholdt to sproglige opgraderingskurser for folkeskolelærere i 2008. Der har desuden været afholdt et kursus i tysk i samarbejde med Goethe Institutet i München.

Inerisaavik har gennem flere år samarbejdet med non-profit organisationen Committee for Children, Seattle, USA omkring materialer og kurser til undervisning i social og emotionel læring. Den første del af materialet er distribueret og der arbejdes på udgivelse af en fortsættelse af materialet til mellemste trin.

I forbindelse med Inerisaaviks arbejde omkring sprogudvikling er der i regi af Joint Committee-samarbejdet søgt og bevilget en såkaldt English Language Fellow (ELF). Projektbeskrivelsen er godkendt af Georgetown University, Washington, hvilket betyder, at der gives støtte fra U. S. Departement of State til en ELF til Grønland.

Den amerikanske ambassade i Danmark bekoster endvidere et abonnement på "*English Teaching Forum*", som er et kvartalvist tidsskrift for lærere, der underviser i engelsk som fremmedsprog. Tidsskriftet udsendes i 377 eksemplarer til relevante uddannelsesinstitutioner, der har udtrykt interesse herfor.

En delegation fra Kativik School Board i Nunavik har i efteråret 2008 besøgt Inerisaavik med henblik på at få inspiration til at opbygge et nyt Curriculum Development Center. Inerisaavik bistår fortsat med videregivelse af erfaringer til inspiration for opbygning af centeret. Der kan forventes et samarbejde med Kataivk School Board i de kommende år.

Departementet for Kultur, Uddannelse, Forskning og Kirke deltager i et nordisk samarbejde på især de uddannelses- og forskningspolitiske områder. I august 2008 var Departementet for Kultur, Uddannelse, Forskning og Kirke vært for 'Nordisk Statistiktræf' med 25 deltagere fra de nordiske lande og 10 fra Nuuk. Temaet for konferencen var især de forskellige test i folkeskolen og i ungdomsuddannelserne

16.3.4 Videregående uddannelser i internationalt regi

Det grønlandske uddannelsessystem er under omstilling, så det bliver rustet til at takle globaliseringens erhvervsmæssige, kulturelle og samfundsmæssige udfordringer. Samtlige uddannelser står derfor overfor kravet om højere kvalitet og sammenlignelighed på internationalt niveau. Indenfor uddannelses- og forskningsområdet vil Ilimmarfik være det væsentligste redskab til at sikre, at vort land kan leve op til disse udfordringer.

16.3.5 Ilimmarfik

Opførelsen af og indflytningen i Ilimmarfik har betydet styrkelse af Ilisimatusarfiks internationale relationer.

Først og fremmest i form af en vellykket gennemførelse af den internationale konference ICASS VI arrangeret af IASSA - *the International Social Sciences Association*. Konfencen fandt sted 22. – 26. august i Ilimmarfik med temaet: "*Opportunities and Challenges for Social Sciences in the International Polar Year 2007-2008*". Se nærmere herom under afsnittet om forskning.

Ilisimatusarfik deltager i et internationalt forskerskolesamarbejde med henblik på Ph.D-studerende. Her følger en beskrivelse, opdateret for 2008: International Ph.D School for the Study of Arctic Societies (IPSSAS) er et samarbejde mellem Ilisimatusarfik, Københavns Universitet, Aberdeen University, INALCO i Paris, Université Laval i Quebec, University of Alaska, Fairbanks og University of Alberta i Edmonton.

I 2007 arrangerede IPSSAS Ph.D seminar på Københavns Universitet i to uger i maj. Da to store internationale konferencer (Inuit Studies i Winnipeg og ICASS i Nuuk) blev afholdt i 2008, besluttede styregruppe i december 2007 ikke at holde seminar i året 2008. Næste Ph.D seminar bliver i maj 2009, hvor University of Alberta i Edmonton lægger lokaler til.

Et andet fokusområde er samarbejdet i University of the Arctic. Ilimmarfik deltager i University of the Arctic, men der har ikke været stor interesse fra studenterside. Det skyldes, at mange af de kurser, der indtil nu har været udbudt, på mange måder mere retter sig mod studenter, der kommer fra steder uden for Arktis eller fra miljøer som ikke er universitetsmiljøer. Inden for University of the Arctic har der været en tendens til at skelne mellem universiteter og så indigenes institutioner - og her er Ilisimatusarfik ret unikt ved at være begge dele. Deraf også den situation, at universitets studerende adskiller sig fra de øvrige.

Universitetets repræsentant i University of the Arctic vurderer dog, at med de senere års fokus på Thematic Networks kan der komme nye kurser, der i visse tilfælde kan have interesse for vores studerende. Desuden er det vurderingen af North2North udveksling af studerende, kan blive en god ramme for studerende til at komme til universiteter i Nordamerika. Derimod synes udveksling til Norden at være bedre betjent ved Nordplussamarbejdet.

Inden for det nordiske samarbejde er Grønland repræsentation i flere styregrupper under Nordisk Ministerråd. Det drejer sig om højere uddannelse og forskning og styregruppe for voksenlæring og fritid, ligesom der i Embedsmandskomitéen for Uddannelse og Forskning er deltagelse på lederniveau.

16.3.6 Godkendelse af udenlandske læreruddannelser til folkeskolen

Den grønlandske, danske og færøske seminarieuddannelse har indtil nu været de eneste læreruddannelser, som er godkendte af Landsstyret. For personer med andre udenlandske eller akademiske læreruddannelser, som søger arbejde i den grønlandske folkeskole har hidtil været gældende, at sådanne personer i givet fald kun kunne ansættes som timelærere i folkeskolen.

Landsstyret har i forståelse med IMAK og KANUKOKA haft nedsat en arbejdsgruppe til at undersøge denne problematik, og Landsstyret har med baggrund i arbejdsgruppens anbefalinger besluttet at godkende en række udenlandske og akademiske læreruddannelser. Godkendelsen betyder, at personer med sådanne uddannelser kan fastansættes i den grønlandske folkeskole, såfremt en række faglige og pædagogiske krav opfyldes.

Det er Landsstyrets forventning, at godkendelsen af disse udenlandske og akademiske læreruddannelser dels kan bidrage til at mindske lærermanglen i folkeskolen, og dels kan bidrage til nogle mere varierede og inspirerende faglige miljøer på de enkelte folkeskoler.

16.3.7 EU-programssamarbejde

Grønlandske studerende har med OLT-ordningen formelt adgang til EUs overordnede uddannelsesprogram ERASMUS, og det er hensigten, at adgangen til dette skal benyttes yderligere i praksis til gavn for de enkelte uddannelsesinstitutioner.

Det kan konkret nævnes, at Ilisimatusarfik bliver medlem af *Erasmus University Charter*-samarbejdet i 2008. Et medlemskab vil betyde, at Ilisimatusarfik kan sende deres studerende og undervisere til andre universiteter i EU og omvendt, at Ilisimatusarfik kan modtage studerende og undervisere fra andre universiteter i EU.

Landsstyreområdet arbejder fortsat på at styrke arbejdet med at udbrede kendskabet til de mange muligheder i EUs uddannelsesprogramssamarbejde for de videregående uddannelsesinstitutioner.

Konkret kan nævnes, at Ilisimatusarfik og Oqaatsinik Pikkorissarfik er blevet tildelt midler til information og formidling omkring internationalt programsamarbejde med henblik på at etablere hjemmesider, som informerer studerende om mulighederne for studieophold indenfor EU.

Det er endvidere hensigten, at uddannelse og forskning skal være et væsentligt perspektiv i den indgåede partnerskabsaftale mellem Grønland og EU.

16.3.8 Joint Committee-samarbejdet

Der er indenfor Joint Committee-samarbejdet etableret en række samarbejdsprojekter inden for såvel uddannelse som kultur dog med hovedvægt på uddannelse indenfor sprogundervisningsområdet. Joint Committee arbejdet er blevet konsolideret som en del af direktoratets internationale opgaver, og det er forventningen, at Joint Committee som ramme for kommende samarbejdsprojekter vil blive udbygget og intensiveret.

Arbejdsgruppen vedr. kultur og uddannelse under Joint Committee har på sit møde i maj 2007 fastlagt en strategi for det videre arbejde på området. Det er lykket at konsolidere allerede igangsatte projekter og nye projekter er etableret. Der er eksempelvis indledt et samarbejde mellem grønlandske handelsskoler og amerikanske community colleges om et uddannelsessamarbejde, som i første omgang medfører, at grønlandske studerende vil kunne tage et eller flere semestre i USA og som på længere sigt forventes at medføre et samarbejde om uddannelsesudvikling mv.

16.4 Forskning

Deltagelse i arktiske, europæiske og øvrige internationale forskningsnetværk er af overordentlig stor betydning for Grønland, der som de fleste andre lande har begrænsede forskningsressourcer til rådighed. De forskningspolitiske mål søges opnået dels gennem grønlandske forskningsinstitutioner, dels gennem samarbejde med danske og udenlandske institutioner og endelig ved at motivere danske og udenlandske institutioner til at gennemføre forskningsaktiviteter i og om Grønland. En forudsætning herfor er deltagelse i internationale netværk.

16.4.1 Det Internationale Polarår (IPY)

Den største samlende internationale forskningsaktivitet i perioden 2007-2009 er gennemførelsen af Det Internationale Polarår, hvor der vil blive udført adskillige internationale forskningsprojekter i Grønland herunder flere med deltagelse og ledelse af grønlandske forskere.

Grønlandske forskningsinstitutioner og forskere deltog i forberedelsen af Polaråret ved at bidrage til et overordnet grønlandsk-dansk forskningsprogram med prioritering af tre hovedområder:

- Arktisk klima – foranderlighed, ændring og indvirkning.
- Grønlands indlandsis.
- Menneske, natur og arktiske samfund.

Primært inden for disse temaer er både grønlandske forskere og forskningsinstitutioner involveret i Polarårsprojekter – herunder i nogle tilfælde også som projektledere (www.ipy.dk):

- 'International Congress of Arctic Social Sciences (ICASS VI)' in Nuuk, 2007-2008 (IPY #69) ved IASSA.
- 'Ecosystem West Greenland' (IPY #122) ved Pinngortitaleriffik.
- 'Glocalization' – Sprog, litteratur og medier blandt inuit og samer:
  - 1. Sprog politik og planlægning.
  - 2. Sprogteknologi.
  - 3. Fra mundtlig tradition til rap. 4.
  - Medievaner blandt unge (IPY #123) ved Ilisimatusarfik.
- 'SILA-Inuk' er den grønlandske del af SIKU projektet om kendskab til og brug af is (IPY #166). ICC er projektansvarlig for SILA-Inuk.
- Det Arktiske Levevilkårsprojekt, SLiCA (Survey of Living Conditions in the Arctic) – RAAS til 'Remote dataadgang og - analyse' (IPY #386) ved Ilisimatusarfik.
- 'Flyttet af staten: Perspektiver på forflyttelse og genbosætning i det cirkumpolare nord' (IPY #436) ved Ilisimatusarfik.

Det Internationale Polarår er en vigtig mulighed for at markere Grønlands placering internationalt og særlig i den internationale polarforskning. Efter de oprindelige planer afsluttes Polaråret med udgangen af marts 2009, men der er bestræbelser på dels at sikre arven efter IPY og dels udnytte den dynamik og de netværk, der er opbygget på tværs af faglige discipliner og landegrænser.

Aftalen med National Science Foundation (NSF), som blev indgået i 2004, har medført møder med NSF Joint Committee regi. Dette har resulteret i offentlige foredrag af amerikanske forskere i Nuuk, og grønlandske læreres og studerendes tilknytning til amerikanske forskningsprojekter i Grønland i forbindelse med feltarbejde. Der arbejdes på at udbygge denne del af samarbejdet. Amerikanske universiteter og grønlandske forskningsinstitutioner har formuleret fælles projekter, hvortil der er bevilget støtte gennem NSF.

Gennem Joint Committee samarbejdet er der ydet logistikstøtte til grønlandske forskningsinstitutioner, hvilket også er sket i 2008. Amerikanske forskere har holdt offentlige foredrag om deres forskning i Grønland, ligesom grønlandske lærere har deltaget i amerikanske forskningsprojekter. Dette arbejde fortsætter.

Grønland er medlem af European Polar Consortium (EPC), som er et netværkssamarbejde finansieret af EU. De første trin i samarbejdet har været at afdække deltagerlandenes

polarforskningsstrategier samt at skabe overblik over forskningsstationerne i polarområderne. INFRAPOLAR, som sigter mod mulighed for fælles benyttelse af arktiske forskningsstationer, har også deltagelse af Grønland.

Det nordiske samarbejde på forskningsområdet er foregået hovedsagelig gennem NordForsk, hvor Grønland deltager som i øvrige Nordisk Ministerråds organer. NordForsk støtter bl.a. dannelsen af nordiske spidsforskningscentre og nordiske forsker- og forskeruddannelses-netværk.

Grønland er repræsenteret i International Arctic Science Committee, European Polar Board og den Nordiske samarbejdskomite for polarforskning på lige fod med Danmark. Disse organisationer afholder møder samme sted indenfor samme uge én gang årligt (Arctic Science Summit Week).

16.4.2 Den arktiske levevilkårsundersøgelse (SLiCA)

Grønlands Statistik tog i 1997 initiativ til en undersøgelse af levevilkårene blandt inuit og samer i Skandinavien, Nordamerika, Rusland og Grønland: Den Arktiske Levevilkårsundersøgelse (SLiCA). Fra 1. januar 2006 har SLiCA været forankret i Ilisimatusarfik. Arktisk Råd optog i 2000 Survey of Living Conditions in the Arctic som en del af Rådets program for bæredygtig udvikling. Indsamlingen af data er afsluttet i Canada, Alaska, Chukotka, Grønland og Canada. I alt er der gennemført 7.200 interviews. En række artikler er publiceret såvel nationalt som internationalt og i marts 2007 offentliggjordes den første samlede rapport (oversigtsartikel samt knapt 600 tabeller) med resultater fra de områder, der bebos af inuit på SLiCA's hjemmeside www.arcticlivingconditions.org. I 2008 afsluttedes de sidste interviews i Sapmi (dog undtaget de samiske områder i det nordlige Finland). Herefter forestår dataanalyse af de samiske data.

Under Rigsfællesskabets formandskab af Arktisk Råd 2009-11 vil der blive foretaget en samlet afrapportering af SLiCA.

En videreudvikling af SLiCA med henblik på at gøre det muligt at analysere data på et detaljeret niveau og samtidig sikre beskyttelsen af individdata er godkendt af IPY's ledelse som et IPY projekt.

16.4.3 International Association of Arctic Social Sciences (IASSA), herunder International Congress of Arctic Social Sciences (ICASS VI)

Ilisimatusarfik har i perioden 2005-2008 været værtsinstitution for IASSA en international sammenslutning af forskere, der arbejder med arktisk samfundsvidenskab og humaniora.

Den centrale aktivitet i forbindelse med værtskabet var afholdelsen af en international forskerkongres: ICASS VI. Det overordnede tema var Arktisk samfundsvidenskab og humaniora – Arctic Social Sciences – Prospects for the International Polar Year 2007-2008 era and Beyond.

Kongressen blev afholdt på Ilimmarfik i Nuuk fra den 22.-26. august 2008. I alt 375 forskere, studerende og andre interesserede – heraf 300 fra 22 lande uden for Grønland – deltog i ICASS VI. Mere end 250 af disse deltog med oplæg på de 44 sessioner inden for 11 overordnede temaer: *Bæredygtighed og klimaændringer; Erhvervsudvikling; Politik, retslige forhold og samfundsmæssig ledelse; Levevilkår; Kultur, sprog, litteratur og medier; Historie og videnskab; Sundhed; Materiel kultur og arkæologi; Åben forskning; Unge forskere; og Det Internationale Polarår (IPY).*

ICASS VI har været den største samlende aktivitet for arktisk samfundsvidenskab og humaniora i Polaråret og for mange forskningsprojekter og samarbejder mellem forskere, oprindelige folk i Arktis og andre indbyggere i det cirkumpolare område var sessionerne på Ilimmarfik en unik mulighed for at mødes ansigt til ansigt.

IASSA's virksomhed i almindelighed såvel som ICASS VI har modtaget støtte fra Departementet for Kultur, Uddannelse, Forskning og Kirke, Forskningskontoret, European Science Foundation, National Science Foundation, Nordisk Ministerråd, Kommissionen for Videnskabelige Studier i Grønland og NunaFonden.

Program og power point præsentationer fra de enkelte oplæg på ICASS VI kan hentes på http://www.arctichost.net/ICASS_VI/.

Deltagelse i European Polar Consortium med støtte fra EU's rammeprogrammer fortsættes.

I et fremadrettet perspektiv fortsættes det internationale og nordiske samarbejde. Der arbejdes på en udbygning af forskningssamarbejdet med USA, Canada og Nunavut. Samarbejdsaftalen med National Science Foundation udbygges, hvilket vil give grønlandske forskningsinstitutioner større muligheder for, at for at opnå logistisk støtte og fondsmidler i samarbejde med amerikanske forskningsinstitutioner.

16.

Akronymliste

Landsstyrets Tværgående Udenrigspolitik

NFG	Norden, Færøerne og Grønland
IWC	International Whaling Commission
JC	Joint Committee
SAO	Senior Arctic Officials
CAFF	Conservation of Arctic Flora and Fauna
SDWG	Sustainable Development Working Group
AEPS	Arctic Environmental Protection Strategy
DANCEA	Danish Cooperation for Environment in the Arctic
VACCA	Vulnerability and Adaption to Climate Change in the Arctic
BEPOMAR	Best Practices in Ecosystems-based Ocean Management in the Arctic Countries
PAME	Protection of the Arctic Marine Environment
SLiCA	Survey of Living Conditions in the Arctic
ECONOR	Economy of the North
AMAP	Arctic Monitoring and Assessment Programme
SCPAR	Standing Committee of Parliamentarians of the Arctic Region

OLT	Oversøiske Lande og Territorier
OCTA	Association of Overseas Countries and Territories of the European Union
ExCo	Executive Committee (of OCTA)
10. EDF	10th European Development Fund
UNPFII	United Nations Permanent Forum on Indigenous Issues
ICC	Inuit Circumpolar Council
EMRIP	Expert Mechanism on the Rights of Indigenous Peoples
WIPO	World Intellectual Property Organization
IGC	Intergovernmental Committee
CBD	Convention on Biological Diversity
ABS	Access and Benefit Sharing
WTO	World Trade Organization
UD	Udenrigsdirektoratet
USPU	Udenrigs- og sikkerhedspolitisk udvalg
NAMA	Non-Agricultural Market Access

Departementet for Fiskeri, Fangst og Landbrug

NAFMC	North Atlantic Fisheries Minister Conference
IUU-fiskeri	Illegalt, ureguleret og urapporteret fiskeri
NAFO	Northwest Atlantic Fisheries Organization
DFG	Danmark, Færøerne og Grønland
NEAFC	North East Atlantic Fisheries Commission
EK-FJLS	Embedsmandskomité for fiskeri og havbrug, jordbrug, levnedsmidler og skovbrug
MR-FJLS	Ministerråd for fiskeri og havbrug, jordbrug, levnedsmidler og skovbrug
MSC	Marine Stewardship Council
NAF	Nordisk arbejdsgruppe for fiskeriforskning
MiFi	Styregruppen for nordisk miljø- og fiskeristrategi
NASCO	North Atlantic Salmon Conservation Organization
ICES	International Council for the Exploration of the Sea
KNAPK	Kalaallit Nunaanni Aalisartut Piniartullu Kattuffiat
NASF	North Atlantic Salmon Fund
TAC	Total Allowable Catch
NAMMCO	North Atlantic Marine Mammal Commission
IWC	International Whaling Commission
ASW	Aboriginal Subsistence Whaling
JCNB	Joint Commission on Narwhale and Beluga
MoU	Memorandum of Understanding
PBSG	Polar Bear Specialist Group
IUCN	International Union for Conservation of Nature
DFFL	Departementet for fiskeri, fangst og landbrug
DIM	Departementet for infrastruktur og miljø

Departementet for Infrastruktur og Miljø

AMAP	Arctic Monitoring Assessment Programme
------	--

ACIA	Arctic Climate Impact Assessment
DANCEA	Danish Cooperation for Environment in the Arctic
PAME	Protection of the Arctic Marine
EPPR	Emergency, Prevention, Preparedness and Response
OGG	The Arctic Council Oil and Gas Guidelines
SDWG	Sustainable Development Working Group
AMSA	Arctic Marine Shipping Assessment
RPA	Regional Program of Action (for the Protection of the Arctic Marine Environment from Land-based Activities)
BEPOMAR	Best Practices in Ecosystems-based Ocean Management
CAFF	Conservation of the Arctic Flora and Fauna
LME	Large Marine Ecosystems
CBIRD	CAFF Circumpolar Seabird Group
CFG	CAFF Flora Expert Group
SAO	Senior Arctic Officials
CBD	Convention on Biological Diversity
HLG	Hav- og Luftgruppen
HELCOM	Helsingfors kommissionen
OSPAR	Oslo Paris Konventionen
EK-M	Embedsmandskomiteen for Miljøspørgsmål
NICE	Nordic Indicators of Climate Effects
NFK	Natur-, friluftsliv- og kulturmiljøgruppen
EK-R	Embedsmandskomiteen for Regional politik
FGS	Final Governing Standards
COP 13	13. partskonference
MOP 3	3. partsmøde
MNS	Miljø- og naturstyrelsen
CITES	Konvention om International handel med udrydningstruede dyr og planter
MAB	Man and Biosphere
NordMAB	Nordisk gruppen inden for MAB
OLT	Oversøiske lande og territorier
OCTA	Association of the Overseas Countries and Territories
ExCo	Executive Committee (of OCTA)
10. EDF	10. Europæiske udviklingsfond
IMO	International Maritime Organization
ITU	International Telecommunication Union
ROA	Recognized Operating Agencies
ITSO	International Telecommunications Satellite Organization
LCO	Lifeline Connectivity Obligation

Departementet for Fiskeri, Fangst og Landbrug

NAFMC	North Atlantic Fisheries Minister Conference
IUU-fiskeri	Illegalt, ureguleret og urapporteret fiskeri
NAFO	Northwest Atlantic Fisheries Organization
DFG	Danmark, Færøerne og Grønland
NEAFC	North East Atlantic Fisheries Commission

EK-FJLS	Embedsmandskomité for fiskeri og havbrug, jordbrug, levnedsmidler og skovbrug
MR-FJLS	Ministerråd for fiskeri og havbrug, jordbrug, levnedsmidler og skovbrug
MSC	Marine Stewardship Council
NAF	Nordisk arbejdsgruppe for fiskeriforskning
MiFi	Styregruppen for nordisk miljø- og fiskeristrategi
NASCO	North Atlantic Salmon Conservation Organization
ICES	International Council for the Exploration of the Sea
KNAPK	Kalaallit Nunaanni Aalisartut Piniartullu Kattuffiat
NASF	North Atlantic Salmon Fund
TAC	Total Allowable Catch
NAMMCO	North Atlantic Marine Mammal Commission
IWC	International Whaling Commission
ASW	Aboriginal Subsistence Whaling
JCNB	Joint Commission on Narwhale and Beluga
MoU	Memorandum of Understanding
PBSG	Polar Bear Specialist Group
IUCN	International Union for Conservation of Nature
DFFL	Departementet for fiskeri, fangst og landbrug
DIM	Departementet for infrastruktur og miljø

Råstofdirektoratet

KPCS	Kimberley Process Certification Scheme
KP	Kimberley Process

Departementet for Erhverv og Arbejdsmarked

NORA	Nordisk Atlantsamarbejde
NATA	North Atlantic Tourism Association
SAMIK	Samarbejdsaftale mellem Grønland og Island om turistmæssige aspekter
FITUR	Samarbejdsaftale mellem Island og Færøerne om turistmæssige aspekter
NORDREGIO	Nordic Centre for Spatial Development
VNF	Vestnordenfonden
ILO	International Labour Organization

Departementet for Familie og Sundhed

MR-S	Nordisk ministerråd for social og sundhed
EK-S	Nordisk embedsmandskomité for social og sundhed
CART	Redskab der bruges til telemedicin
MIPI	Videncenter om børn og unge
NFBO	Nordisk forening mod børnemishandling og omsorgssvigt
EK-JÄM	Nordisk Embedsmandskomité for Ligestilling

Departementet for Kultur, Uddannelse, Forskning og Kirke

EK-K	Embedsmandskomiteen for Kultur
------	--------------------------------

UNESCO	United Nations for Educational, Scientific and Cultural Organisation
EK-U	Embedsmandkomiteen for Uddannelse og Forskning
CREDE	Center for Research in Education, Diversity, and Excellence
ELF	English Language Fellow
IPSSAS	International Ph.D School for the Study of Arctic Societies
INALCO	Institut National des Langues et Civilisations Orientales
ICASS	International Congress of Arctic Social Sciences
IASSA	International Arctic Social Sciences Association
IMAK	Grønlands Lærerforening
KANUKOKA	De Grønlandske Kommuners Landsforening
ERASMUS	European Region Action Scheme for the Mobility of University Students
IPY	International Polar Year
SILA	Projekt om konsekvenser af klima forandringer i Grønland
SIKU	Projekt om kendskab til og brug af is
SLiCA	Survey of Living Conditions in the Arctic
NSF	National Science Foundation
EPC	European Polar Consortium
INFRAPOLAR	NordForsk